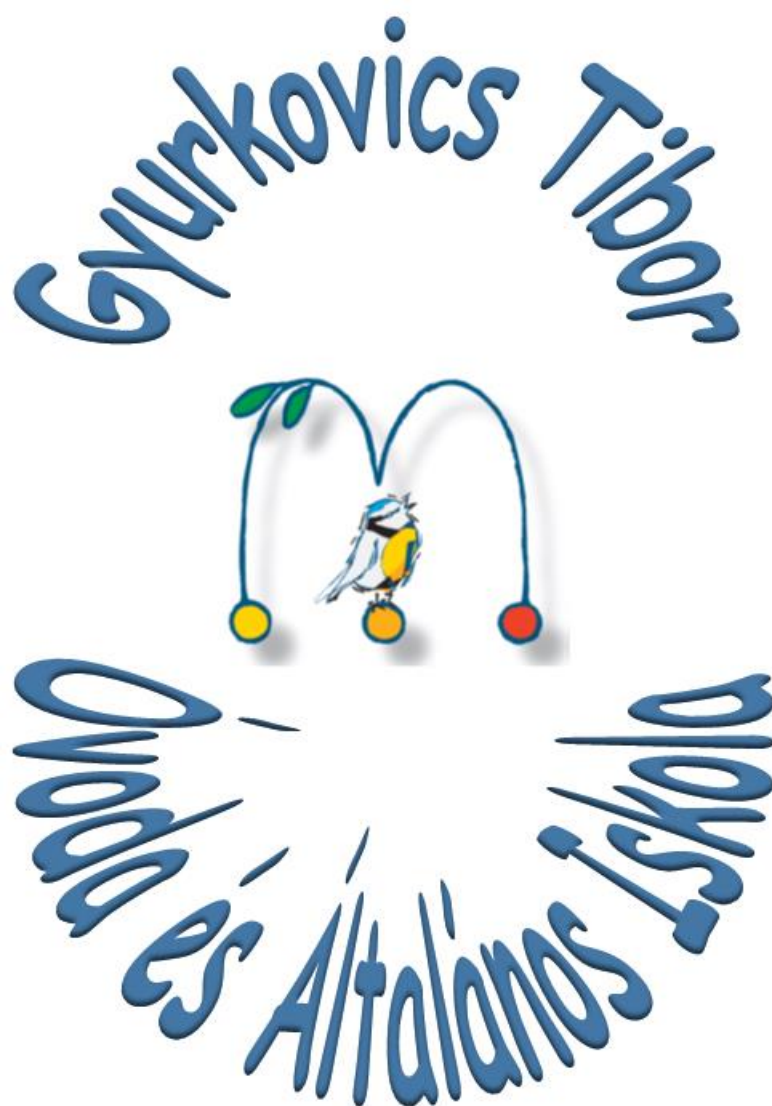

**GYURKOVICS TIBOR ÓVODA, ÁLTALÁNOS ISKOLA,
ÉS
EGYSÉGES GYÓGYPEDAGÓGIAI MÓDSZERTANI INTÉZMÉNY**

PEDAGÓGIAI PROGRAM

2017.

TARTALOM

1	Az intézmény adatai.....	9
2	Intézményi Stratégia.....	10
2.1	Az intézmény szerkezete.....	10
2.2	Hitvallásunk.....	10
2.3	Az intézményi közös cél meghatározása.....	11
3	Egységes gyógypedagógiai módszertani intézmény (EGYMI).....	12
3.1	Hitvallás.....	13
3.2	Utazó tanári hálózat.....	13
3.2.1	Alapelveink.....	13
3.2.2	Céljaink.....	14
3.2.3	Feladataink és tevékenységeink.....	15
3.3	Az integrációs utazó tanári hálózat.....	15
3.3.1	Komplex gyógypedagógiai fejlesztés.....	16
3.3.2	SNI logopédia.....	17
3.3.3	Mozgásfejlesztés.....	17
3.4	Az integrációt érintő szakmai szolgáltatások.....	19
3.5	Jó gyakorlataink.....	20
4	Iskola nevelési programja.....	23
4.1	A nevelő, oktató munka pedagógiai alapelvei, értékei, céljai, feladatai, eszközei, eljárásai.....	23
4.2	Tanulóink összetétele.....	24
4.3	Képzési profilunk.....	25
5	Alapelveink.....	25
5.1	Fontosnak tartjuk.....	25
5.2	Iskolánk célja.....	26
5.2.1	Céljaink és feladataink a Tanulásban akadályozottak tagozatán.....	26

5.2.2	Értelmileg akadályozott és autista tanulóinkkal kapcsolatos nevelési céljaink és feladataink.....	29
5.2.3	A nevelő-oktató munka eszközei, eljárásai	30
5.2.4	Alkalmazott munkamódszereink.....	31
5.2.5	Pedagógiai módszerek.....	31
5.3	A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok	32
5.3.1	Fejlesztési célok	32
5.3.2	Feladatok és tevékenységek	33
5.3.3	A személyiségfejlesztés színterei és eszközei	34
5.4	A teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatok	35
5.4.1	Egészségfejlesztési program.....	36
5.4.2	Célunk.....	36
5.4.3	Feladatok.....	37
5.4.4	A megvalósítás módszerei	37
5.4.5	Az egészségfejlesztési program megvalósulását segítő programok és személyek....	38
5.4.6	A program értékelése	38
5.4.7	A teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatok megvalósulása	39
5.5	A közösségfejlesztéssel, az iskola szereplőinek együttműködésével kapcsolatos feladatok	46
5.5.1	A közösségfejlesztéssel, együttműködéssel kapcsolatos feladataink.....	47
5.5.2	A tanítási órán megvalósítható közösségfejlesztő feladatok.....	47
5.5.3	Az egyéb foglalkozások közösségfejlesztő feladatai	48
5.5.4	A szabadidős tevékenység közösségfejlesztő feladatai	48
5.5.5	A diákönkormányzati munka közösségfejlesztési területei.....	48
5.5.6	A felnőtt közösség építése.....	48
5.5.7	A szülői közösség építése	49
5.6	A pedagógusok helyi intézményi feladatai, az osztályfőnöki munka tartalma, az osztályfőnök feladata	49

5.6.1	A gyógypedagógus feladatai	49
5.6.2	A napközis foglalkozást tartó pedagógus további feladatai.....	51
5.6.3	A fejlesztő foglalkozásokat tartó gyógypedagógus feladatai	51
5.6.4	A logopédus feladatai	52
5.6.5	Az osztályfőnök feladatai	53
5.7	A kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység helyi rendje	56
5.7.1	A sajátos nevelési igényű tanulók megsegítése.....	56
5.7.2	A tehetség, képesség kibontakoztatását segítő tevékenységek	57
5.7.3	A gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok	58
5.7.4	A tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkózását segítő program	60
5.7.5	A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenység.....	62
5.8	A tanulóknak az intézményi döntési folyamatban való részvételi jogai gyakorlásának rendje.....	63
5.8.1	Az iskolánkban működő Diákönkormányzat	64
5.9	A szülő, a tanuló, a pedagógus és az intézmény partnerei, kapcsolattartásának formái [2011. évi CXC. tv. a köznevelésről 62.§(1)f, n., 72.§ (1)(4)(5)]	66
5.10	A tanulmányok alatti vizsgák szabályai	69
5.10.1	A vizsgaszabályzat hatálya.....	69
5.10.2	Az írásbeli vizsga általános szabályai.....	71
5.10.3	A szóbeli vizsga általános szabályai.....	72
5.10.4	Az értékelés rendje	72
5.11	A felvétel és az átvétel – nkt. keretei közötti – helyi szabályai (2012. évi CXC tv. a köznevelésről 22. § (3) (4) és EMMI 95. §).....	73
5.12	Az elsősegély-nyújtási ismeretek elsajátításával kapcsolatos iskolai terv	74
5.12.1	Az elsősegélynyújtás célja	74
5.12.2	Az iskolai elsősegély-nyújtási terv célja.....	75
5.12.3	Módszereink	75
5.12.4	Program végrehajtói, felelősei iskolai szinten.....	76

6	Helyi tanterv	76
6.1	A helyi tanterv kiválasztásának és elkészítésének szempontrendszere iskolánkban 76	
6.2	A választott kerettanterv megnevezése.....	77
6.3	A választott kerettanterv által meghatározott óraszám feletti kötelező tanórai foglalkozások	77
6.4	Kerettanterveink struktúrája és óraszámai	77
6.4.1	A tanulásban akadályozott tanulók oktatás-neveléséhez használt kerettanterv.	78
6.4.2	Az értelmileg akadályozott tanulók oktatás-neveléséhez használt kerettantervek 81	
6.5	Iskolánkban az alábbi foglalkozások vannak.....	83
6.5.1	Rehabilitációs és habilitációs órák (Knt. 27. § (8)).....	83
6.5.2	Egyéni fejlesztési órakeret felhasználása (Knt. 27. § (5)).....	84
6.6	Az oktatásban alkalmazható tankönyvek, tanulmányi segédletek és taneszközök kiválasztásának elvei.....	85
6.7	Tagozataink	86
6.7.1	A tanulásban akadályozottak tagozata	86
6.7.2	Az értelmileg akadályozott tanulók tagozata	86
6.8	Autista csoportjaink.....	89
6.8.1	Alaptevékenységünk.....	89
6.8.2	A csoportok működése.....	89
6.8.3	Az autizmus spektrum zavarral élő tanulók fejlesztésének általános céljai és feladatai	90
6.8.4	A tankönyvek, tanítási segédletek, taneszközök kiválasztásának elvei	94
6.8.5	Törvényi háttér.....	94
6.8.6	Óraszámtervek.....	95
6.8.7	A tanulók jutalmazásával összefüggő, a tanuló magatartásának, szorgalmának értékeléséhez, minősítéséhez kapcsolódó elvek az autista csoportban	99
6.8.8	Kapcsolat más intézményekkel, szervezetekkel	102
6.9	A mindennapos testnevelés, testmozgás megvalósításának módja	103

6.9.1	Célja	103
6.9.2	Feladata.....	103
6.9.3	a mindennapi testmozgás szinterei	104
6.9.4	A mindennapos testedzéshez kapcsolódóan a testnevelő tanár feladata.....	105
6.10	A tanulók tanulmányi munkájának, valamint a magatartás és szorgalom minőségének elvei	105
6.10.1	Tanulásban akadályozottak tagozata	105
6.10.2	Értelmileg akadályozottak tagozata.....	109
➤	A mérés rendszere	109
➤	Szociális készségek felmérése (P-A-C-1).....	109
➤	Ellenőrzés a fejlesztő foglalkozásokon	110
➤	Értékelés.....	110
–	Mit értékelünk?	110
–	Az értékelés formái	110
6.11	Az írásbeli beszámoltatás formái, rendje, korlátai, a tanulók tudásának értékelésében betöltött szerepe, súlya.....	112
6.12	A csoportbontások és az egyéb foglalkozások szervezésének elvei	113
6.13	A tanulók fizikai állapotának méréséhez szükséges módszerek	113
6.13.1	A NETFIT fittségmérési rendszer	113
6.14	Egészségnevelés és környezeti nevelés	115
6.14.1	Egészségnevelési elvek.....	115
6.14.2	Környezeti nevelés	119
6.15	A gyermekek, tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések.....	121
6.16	A tanuló jutalmazásával összefüggő, a tanuló magatartásának, szorgalmának értékeléséhez, minősítéséhez kapcsolódó elvek.....	122
6.17	A nevelőtestület által szükségesnek tartott további elvek	122
7	Óvodai pedagógiai program.....	123
7.1	I. Bevezető.....	123
7.1.1	Az óvoda létesítése.....	123

7.1.2	Felvétel az óvodába	124
7.2	Az óvodai nevelés célja.....	124
7.2.1	Az óvodai nevelés feladatai	125
7.3	AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI	127
7.3.1	Személyi feltételek	127
7.3.2	Tárgyi feltételek	127
7.3.3	3. Az óvodai élet szervezése.....	130
7.3.4	Az óvoda kapcsolatai.....	131
7.3.5	Gyermekvédelem.....	132
7.4	Nevelési koncepciónk	134
7.4.1	A fejlesztés legfontosabb területei:.....	134
7.4.2	Fejlesztési célok	135
7.5	Nevelési programunk.....	136
7.5.1	Tevékenységi formák a gyógypedagógiai csoportban	136
7.5.2	Szokások kialakítása	137
7.6	Képességfejlesztés a célzott Tevékenységeken	138
7.6.1	Munka jellegű tevékenységek	138
7.6.2	Mozgás.....	141
7.6.3	Az anyanyelvi fejlesztés (verselés, mesélés és a külső világ tevékeny megismerése)	143
7.6.4	A rajzolás, mintázás, kézi munka.....	146
7.6.5	Játék.....	147
7.6.6	Ének, zene és énekes játék.....	148
7.7	Autizmus spektrumzavarral élők nevelési folyamata	150
7.7.1	Az autizmussal élő gyermekek óvodai nevelésének célja az elemi adaptív viselkedések kialakítása:	150
7.7.2	A fenti speciális óvodai célok eléréséhez, a következő feladatok kapcsolódnak, a fő fejlesztési területeken:	151
7.7.3	Az óvodai élet megszervezésének elvei és gyakorlata	152

7.7.4	A fejlesztés fő területei	152
7.7.5	Játék.....	157
7.7.6	Önkiszolgálási készségek	159
7.7.7	Problémás viselkedések megelőzése és kezelése.....	161
7.7.8	Érzékelési-észlelési eltérések	161
7.8	ELLENŐRZÉS, ÉRTÉKELÉS	162
7.8.1	A gyermek fejlődési ütemének ellenőrzése, a pedagógusok feladatai a nevelőmunka dokumentálásával kapcsolatban	162
7.8.2	Fejlődési kérdőívek az általános fejlődési szint felmérésére (képességszinttől, fejlesztési céloktól függően):	162
7.8.3	Autizmus-specifikus kérdőív	163
7.8.4	A programellenőrzés és értékelés rendszere.....	164

1 AZ INTÉZMÉNY ADATAI

Az intézmény neve: **Gyurkovics Tibor Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény**

OM azonosító: **038431**

Székhelye: **1172 Budapest XVII. kerület, Naplás út 60.**

A fenntartó szerv neve, címe: **Kelet-Pesti Tankerületi Központ**

Címe: **1106 Budapest, Keresztúri út 7-9.**

Szervezeti egységkód: **BS2102**

Az intézmény közfeladata: **Közoktatási közszolgáltatás**

Az iskola jogállása: **Nem önálló jogi személy**

Az intézmény típusa:

- óvoda
- általános iskola
- egységes gyógypedagógiai módszertani intézmény

Mottónk:

„Amennyit ér az ember, annyit ér a mestersége; viszont végül is annyit ér a mesterség amennyit az ember. Igyekszik hát annyi megbecsülést szerezni a mesterségének amennyit csak lehet.”

(Denis Diderot)

2 INTÉZMÉNYI STRATÉGIA

2.1 AZ INTÉZMÉNY SZERKEZETE

Gyurkovics Tibor Óvoda, Általános Iskola Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény <i>intézményvezető: Tabajdi Zsolt</i>						
Óvoda és iskola <i>igazgatóhelyettes:</i> Szócs Anikó				EGYMI <i>igazgatóhelyettes:</i> Dobos Zsuzsanna		
				Utazó gyógypedagógiai hálózat (SNI tanulók ellátása)		
tanulásban akadályozottak	értelmileg akadályozottak tagozata	autizmus spektrumzavarral élők nevelés-oktatása	napközi	komplex gyógypedagógiai ellátás	mozgásfejlesztés	logopédia

Intézményünkben megjelenő kis egységek eddigi tapasztalataira, gyakorlatára és eredményeire alapozva egy erős szolgáltató intézmény jött létre megőrizve a „források” tápláló erejét.

2.2 HITVALLÁSUNK

Valljuk, hogy életünkben az olyan fogalmaknak, mint a felelősségtudat, szorgalom, önzetlenség, továbbra is van értelmük. Egyetlen közösség sem létezhet, működhet nélkülük, így a miénk sem. Szerepünk tehát az lehet az elkövetkezendő években, hogy önmagunk, munkánk, értékeink, eredményeink számbavétele után bölcsen gazdagodjunk!

2.3 AZ INTÉZMÉNYI KÖZÖS CÉL MEGHATÁROZÁSA

Többcélú intézményként a kerületben és – fokozatosan növekvő mértékben az agglomeráció területén – a közoktatás minőségére és hatékonyságára számottevő mértékben pozitívan ható szolgáltatásokat szeretnénk kínálni, sokszínű tevékenységet kívánunk végezni.

Az intézményi struktúra átalakításával és újrafogalmazásával az intézményi fejlesztési tervben területenként kidolgozásra kerülő fejlesztési irányok és tartalmak megvalósítására törekszünk. A társadalmi igényeknek és a szakmai követelményeknek történő megfelelés figyelembe véve a helyi, területi sajátosságokat, intézményünk minőségfogalmának megfelelően tovább erősíti pedagógiai tevékenységünket, intézményünk hatókörét.

Szervezeti és módszertani kultúránk folyamatos fejlesztése, nyitottság a munkakultúrában, a szakmai elkötelezettség a garancia arra, hogy a sajátos nevelési igényű gyermekek, felé irányuló szolgáltatásaink mennyiségi és minőségi bővülése megvalósuljon, és a külső, belső kapcsolatrendszerünkben az együttműködés új távlatai nyíljanak meg.

Ennek megvalósítása érdekében intézményi feladataink:

- az elfogadottság és annak növelése partnereink körében / oktatásirányítás, intézmények, pedagógusok, szülők, tanulók, szervezetek/
- tudatosan összehangolt tevékenység működési területeinken,
- nyitottság – közvetlen és közvetett környezetünkben
- rugalmas, dinamikus működés
- belső innovatív erők felerősítése, céltudatos mozgatása

Az inkluzív oktatás, nevelés támogatásának feladata jelentős elvárásként jelentkezik a többségi intézmények részéről. Az elmúlt években ezen a területen komoly elméleti és gyakorlati tapasztalatokra tettünk szert. Tudatában vagyunk annak, hogy ez egy olyan folyamat, mely komoly szemléletváltást igényel a befogadó közeg oldaláról, és a pedagógusok, más szakemberek tudatos együttműködését igényli, mely nélkül nem lehet eredményes a pedagógiai tevékenység. Attitűdformáló, érzékenyítő tréningjeink, képzéseink ezt a célt szolgálták és szolgálják a jövőben is. A különböző területek szakembereinek összehangolt, a gyermeket több oldalról körül járó, és megismerő, szükségleteit, igényeit, lehetőségeit középpontba állító tervezett és koordinált munkája eredményesebbé, hatékonyabbá teszi a fejlesztő tevékenységet, ily módon hozzájárul az esélyegyenlőség megvalósulásához is. Az oktatási rendszerek, tanulási környezet átalakítása, a gyermekek speciális szükségleteihez, sokféleségükhöz való alkalmazkodás is része az inkluzív nevelés – oktatás megvalósításának.

- Célunk tehát intézményünkben a folyamatos megújulás biztosítása, a

szakmai innováció, a szakmai és szolgáltató jelleg erősítése.

- Az inkluzív nevelés, az integráció támogatása különböző szakmai és szakszolgáltatások kínálatának bővítésével, ezzel az esélyegyenlőség biztosítása (minőségi kapacitásbővítés, működő szolgáltatási rendszer folyamatos fejlesztése), társadalmi szemléletformálás.
- Felkészülés az összegyűjtött tapasztalatok, tudás átadásának hatékonyabb módjaira, lehetőségeire (továbbképzések, mentorálás, hospitálás).
- A kompetencia alapú nevelés – oktatás tartalmainak, módszereinek alkalmazása.
- A szervezeti kultúra fejlesztése – team munka lehetőségeinek további felhasználása, önértékelési rendszer, folyamatellenőrzés további fejlesztése.

3 EGYSÉGES GYÓGYPEDAGÓGIAI MÓDSZERTANI INTÉZMÉNY (EGYMI)

A sikeres integráció feltétele a befogadó közeg megléte. Ennek megteremtésében, segítségében a gyógypedagógusoknak döntő szerep jut. A többségi intézményekben megvalósuló inkluzív nevelés eredményességének alapja a szoros együttműködés módszertani intézményünkkel, az aktív, rendszeres kommunikáció.

Feladatunk az inkluzív nevelés-oktatás támogatása, a sajátos nevelési igényű gyermekek sérülés-specifikus ellátása, fejlesztésükben való részvételünk. A gyermekek, tanulók ellátásán túl a társadalmi szemléletformálásban is fontos szerepet kell, hogy betöltsünk. Munkánk része az ellátandó gyermekek, tanulók előtt álló akadályok, előítéletek, attitűdök megváltoztatása, pozitív befolyásolása. A következő éveknek is feladata az elmozdulás támogatása a befogadás irányába. Kiemelt célunk a kapcsolatok megerősítése a befogadó intézményekkel, melynek során az alábbi alapelvek megtartására törekszünk:

- elkötelezettség a gyermek fejlődése érdekében minden érintett fél részéről
- együttműködéssel valósíthatjuk meg kitűzött céljainkat
- szükségesnek tartjuk a szorosabb, hatékonyabb szakmai együttműködés feltételeinek kidolgozását.

Az utazótanári szolgáltatás legfőbb célja a Szakértői vélemény szerint sajátos nevelési igényű gyermekek ellátása, fejlesztése. Célunk még a speciális és az általános oktatás közötti együttműködési formák elősegítése, szélesítése.

3.1 HITVALLÁS

Gyógypedagógusként mindnyájan más szemmel nézünk azokra a gyerekekre, akik a többi gyermektől valamilyen módon eltérnek. „Sajátos nevelési igényűek, logopédiai ellátásra, vagy mozgásfejlesztésre szorulnak” – hangzik a szakkifejezés, de mi más, többet látunk bennük. Az értéket, amit hordoznak, az értéket, amit lehetőségünk van formálni, kiformálni bennük.

Hivatásunk szolgálat. Azoknak a gyermekeknek a szolgálata, akik gyakran perifériára sodródnak, akik nem teljesítenek úgy, mint társaik, akiknek sokszor kemény harcokat kell vívniuk elismertségükért. Mi pedig vállaljuk, hogy őértük vagyunk. Ők az elsők, ők a fontosak, hogy mindenképpen kapják meg azt, amire szükségük van: legyen az fejlesztés, új beszédhang kialakítása, mozgáskoordináció javítás, bátorítás, vagy éppen személyiségük erősítése. Szolgálat, de nem csak a gyerekéké, hanem mellettük a gyermekeket nevelő- oktató pedagógustársaink, és a sajátos nevelési igényű gyermekeket nevelő szülők szolgálata is.

Nagy lehetőség az integráció, de nem feledkezhetünk meg nehézségeiről sem. Feladatunk az integráció gondozása, a gyerekek végigkísérése ezen az úton, megadva számukra a szükséges támogatást. Építhetünk, és láthatjuk az épülés folyamatát. Reménységgel lehetünk afelől, hogy munkánk eredményes, maradandót építünk. Jutalmunk az eredmények, a gyermekek apróbb-nagyobb sikereinek látványa, a gyermek előrejutásában való gyönyörködés.

3.2 UTAZÓ TANÁRI HÁLÓZAT

3.2.1 ALAPELVEINK

- Normalizációs elv – minden akadályozott ember számára olyan életmintát és hétköznapi életfeltételeket kell teremteni, melyek a társadalom megszokott feltételeinek és életmódjának a lehető legnagyobb mértékben megfelelnek, amelyben a sérült ember a lehető legnagyobb önállósággal élheti az életét.
- Az elfogadás elve.
- Az együttműködés elve szükségessé teszi, hogy az integráció, inkluzív nevelés megvalósítása érdekében a közoktatási intézmények egészét átfogó szervezeti keretek és a mellettük létező segítő szolgáltatások között interakció valósuljon meg.
- A hátrányos megkülönböztetés tilalmának elve.
- A sajátos nevelési igényű gyermek alapvető joga, hogy az óvodai nevelésben, iskolai nevelésben-oktatásban integráltan vegyen részt, amennyiben ez fejlődése,

képességei kibontakoztatása szempontjából előnyös. Minden sajátos nevelési igényű gyermeknek joga van megkapni az állapotának leginkább megfelelő sérülés-specifikus fejlesztést, tehát a fejlesztést az egyéni szükségletek alapján kell megtervezni és végrehajtani.

- A család, mint elsődleges szocializációs közeg védelme és fokozott támogatása.

Tevékenységünk során fontos alapelvnek tekintjük a következőket is:

- egymás kompetencia határainak tiszteletben tartását
- a közös célért való együtt munkálkodást
- a gyermekek személyiségjogainak tiszteletben tartását
- titoktartási kötelezettség betartását
- tájékoztatás biztosítását
- az egymás iránti toleranciát, a másság elfogadásának elősegítését

3.2.2 CÉLJAINK

A törvényi szabályozásnak megfelelően intézményegységünk célja:

- A szakmai és szakmaközi együttműködések során megvalósuló inkluzív nevelés-oktatás segítése a sajátos nevelési igényű gyerekek logopédiai gondozása, valamint mozgásfejlesztésre utaltak ellátása.
- Olyan pedagógiai hálózat működtetése, melynek keretében a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók sérülés-specifikusan, komplex ellátásban részesülnek. Megtettünk minden tőlünk telhetőt azért, hogy a megtisztelő „referencia intézmény” címére méltónak találtassunk. A tudás megosztásának színvonalas szakmai műhelyévé váltunk. Továbbra is ezt a célt szolgálják azok a „Jó gyakorlatok” is, melyek már elfogadásra kerültek. Kollégáink folyamatos alkotói munkában vannak, készülnek más területek módszertani munkáját gazdagító jó gyakorlatok is.
- A kompetenciahatárok tiszteletben tartásával együttműködő kapcsolatrendszer kialakítása a nevelés-oktatás folyamatának külső-belső résztvevőivel.
- Szakmai és módszertani ismeretek nyújtásával a befogadó intézmények

munkájának támogatása.

- A sajátos nevelési igényű gyermek különböző fejlesztési területeiről szerzett tapasztalatok megosztása a különböző szakemberek között, a további terápiába és az intézményes –családi nevelésébe, oktatásába való integrálása.

3.2.3 FELADATAINK ÉS TEVÉKENYSÉGEINK

Az EGYMI a speciális szolgáltatásokat magas szervezetségi szinten ellátó intézmény, melynek feladata három nagy egységre bontható.

Az utazó tanári hálózat részei:

- Komplex gyógypedagógiai fejlesztés
- SNI logopédia
- Mozgásfejlesztés

3.3 AZ INTEGRÁCIÓS UTAZÓ TANÁRI HÁLÓZAT

Célunk, hogy az integráció keretei között, annak minden előnyét felhasználva segítsük az elfogadás, befogadás folyamatát, a gyermekek beilleszkedését környezetükbe. Fontosnak tartjuk, hogy az élet minden színterén önmagukhoz mérten eredményesek legyenek, sikereket érjenek el, életminőségünk javuljon.

Feladatunk az SNI gyermekek sérülés-specifikus egyéni és kiscsoportos fejlesztése, megsegítésük csoportban és osztályban, a tanulási zavarokat okozó kompetenciák, gyengeségek felmérése, korrekciója.

Ennek érdekében a következő tevékenységeket végezzük:

- munkaközösségünk által több korosztályra kidolgozott „Részképességek mérése integrációs utazó tanári hálózatban ellátott gyermekek számára” segítségével a gyermekek teljesítményszintjének meghatározása a kulcskompetenciák tükrében (kiinduló állapot)
- a Szakértői Bizottság fejlesztési javaslati, valamint a kiinduló állapot felmérésből adódó eredmények alapján egyéni fejlesztési terv készítése
- egyéni és kiscsoportos fejlesztés, prevenció, reedukáció, illetve különböző terápiák a gyermekek igényei szerint (pl. Szenzomotoros szemléletű mozgásfejlesztés, Sindelar, Meixner, stb.)
- konzultációk, megbeszélések, gyógypedagógiai tanácsadás (szülőkkel, többségi intézmények óvodapedagógusaival, pedagógusaival)

- team-munka keretein belül az egy-egy gyermekkel foglalkozó fejlesztő és más szakemberek közös szakmai megbeszélése
- konferenciák, előadások tartása a szülők és pedagógusok számára
- nyílt napok, órák, foglalkozások tartása, melyek a befogadó intézmények pedagógusai, illetve a szülők, családtagok, érdeklődők számára nyitott programok
- konduktív pedagógia, mozgásfejlesztés, logopédia

3.3.1 *KOMPLEX GYÓGYPEDAGÓGIAI FEJLESZTÉS*

A komplex gyógypedagógiai fejlesztés egy sokrétű feladat, amit az utazó tanári hálózat gyógypedagógusa végez. Ebben az esetben a gyermek / tanuló egész személyiségét, életkori sajátosságait egységben kell megfigyelni, a segítségnyújtás a figyelem, az emlékezet, a gondolkodás, a motoros funkciók, a téri és időbeli orientáció, a kommunikáció és nyelvi képességek, az aritmetikai képességek, a szociális-érzelmi, az önállóságra nevelés területeire irányul. A fejlesztés módszereit, az értékelést a gyermek / tanuló személyiségének, életkori sajátosságainak megfelelően kell megválasztani figyelembe véve a befogadó intézmény alapidokumentumában rögzített normákat is.

A tanév során támogatjuk a gyermek / tanuló többségi intézménybe való beilleszkedését, együttműködve a szülőkkel, a pedagógusokkal, más területek szakembereivel.

Célunk, hogy a gyermek vagy tanuló egyénre szabott módszerek és terápiás eljárások alkalmazásával kapjon megfelelő, sérülés-specifikus ellátást a befogadó intézményében.

A gyermek megismerése után meghatározzuk a fejlesztési területeket. Ezek kijelölésénél a szakértői véleményre és a saját megfigyeléseinkre, méréseinkre támaszkodunk. A fejlesztési célok eléréséhez az egyénre szabott, lépésekre bontott tevékenységeket, módszereket, eszközöket fejlesztési tervben foglaljuk össze. A terveket havonta írjuk, ezzel a gyerekek igényeihez, fejlődési ütemükhöz alkalmazkodunk.

A rehabilitációs tevékenység fontos része a folyamatos vagy a szakaszos pedagógiai megfigyelés, mellyel megelőzhető a másodlagos problémák kialakulása.

A fejlesztő foglalkozások célja az egyéni szükségleteknek megfelelő fejlesztés, mely minden érintett területet magába foglal, hatással bír a kognitív képességekre. Cél továbbá a szocializációs hátrányok csökkentése, a tanítás-tanulás folyamatában megmutatkozó érintett, fejletlen területek korrigálása.

Az óvodai fejlesztés során célunk, hogy a gyermek iskolai beilleszkedésénél minél kevesebb probléma adódjon. Fejlesztjük a gyermekek érzékelését, észlelését, figyelmét, az emlékezetét, a kognitív képességeit, a tanuláshoz szükséges képességek kibontakoztatását.

Természetesen nem minden gyermeknél van szükség minden egyes terület fejlesztésére. Ha valamelyik képességterület kiemelkedő, azt igyekszünk kihasználni, építeni rá, és ezzel sikerélményekhez juttatni a gyerekeket.

A rendszeres, intenzív fejlesztés, az otthoni előírt gyakorlatok az akadályozott, elmaradt területek fejlődését eredményezhetik.

3.3.2 SNI LOGOPÉDIA

Logopédiai munkánk fő célja a hatékony verbális és nonverbális kommunikáció és kultúrtechnikák elsajátításának megsegítése, az olvasás és írás eszközszintű használatának kialakítása az általunk ellátott gyermekeknél.

Azok, akik beszédükben – pl.: az artikulációjukban – nehézséggel küzdenek, eleve hátrányos helyzetben vannak a többiekhez képest, hiszen nehezebben fejezik ki magukat. A logopédusok munkája nélkülözhetetlen, mivel az ő segítségükkel küzdhető le ez a hátrány. A beszédfejlesztés során nemcsak a gyermekek/tanulók kommunikációjának hatékonysága nő, hanem az önbizalmuk is: közlékenyebbé, sikeresebbé válnak, a személyiségük is fejlődik.

A tiszta artikuláció, az anyanyelv megfelelő fejlettsége elengedhetetlen az iskolábelépéshez, majd az olvasás-írás-, valamint a tanulás, mint ismeretszerzés elsajátításához.

A szakvélemények értelmezése után mindenképpen fontos a gyermek megfigyelése adott közösségén belül.

A munkát itt is a gyermek megismerése során tapasztaltak, illetve a szakértői véleményben foglaltak alapján tervezzük. A fejlesztés alapja a játék. A sajátos nevelési igényű gyermekek között ellátunk beszéd- és nyelvfejlődési zavarral küzdőket, pöszéket, beszédészlelési, beszédmegértési zavarral küzdőket, dadogókat, hadarókat, orrhangzós beszédűeket. Végünk dyslexia, dysgrafia, dyscalculia prevenciót és reedukációt. A rendszerünkben megjelennek nemcsak óvodás, hanem kisiskolás, felső tagozatos és középiskolás diákok is.

Miközben a meglévő hangállománnyal dolgozunk, fontos logopédiai feladatokat végünk. Ez már szerves része a terápiás munkának! A tisztán kivitelezett kiejtés gyakorlásán túl lehetőséget biztosítunk a részképességeket fejlesztő célok megvalósítására (a vokális önálló ejtésének tanítás, artikulációs mozgásügyesítés, hallási figyelem nevelés, térben és síkban való tájékozódásfejlesztés, figyelemfejlesztés, irányított figyelem kialakítása, rövidtávú emlékezet fejlesztés, beszédfejlesztés, auditív emlékezet fejlesztés, vizuális emlékezet fejlesztés).

Folyamatosan bővítjük szakmai tudásunkat továbbképzésekkel, konzultációkkal és az aktuális szakirodalom nyomán követésével.

Fejlesztőmunkánkhoz változatos eszköztárat használunk.

Munkánktól azt várjuk, hogy az egyes kisgyermek önmagához képest fejlődést mutasson.

3.3.3 MOZGÁSFEJLESZTÉS

A mozgásfejlesztés célja a komplex személyiségfejlesztés. Igényli a gyermek aktív közreműködését, tudatosságát és biztosítja érdeklődését, motiváltságát a tanulási folyamatban. Azért komplex, mert mindazt tartalmazza, amit az adott életkorú gyermektől elvárnak. Nem külön-külön vagy egymásután, hanem egyidejűleg fejleszti a mozgást,

beszédet, értelmet, kognitív funkciókat, szociális kontaktusokat igényel és emóciókat vált ki.

Az integráltan nevelkedő diszfunkciós gyermekek normál társadalmi körülmények között kapnak lehetőséget a személyre szabott egyéni, illetve kiscsoportos fejlesztéshez. Ez a gyermek tanulási lehetőségeit, valamint a tanulás sikerét lényegesen kibővíti. Társaira is jó hatással van a közöttük élő „más ember” és a vele való együttműködés. Fejleszti a kortárs csoport szociális érzékenységét.

A foglalkozások anyagát úgy állítjuk össze, hogy a gyermekek izomzatát sokoldalú, arányos terhelés érje. A mozgásos tapasztalatokkal alapozhatók meg az alapvető készségek, képességek, értelmi műveletek, az önmagukról kialakított testséma, továbbá a finommozgások, a térérzékelés és az irányok ismerete. A mozgáskultúra fejlesztése mellett segíti a térben és időben való tájékozódást, helyzetfelismerést, alkalmazkodó képességet.

A mozgásfejlesztő foglalkozások a gyermek állapotától függően egyéni vagy kiscsoportos formában történnek. Az így tanult megoldásmódok előkészítik, megalapozzák a gyermek kortárs csoportjában való integrációját.

A kiscsoportos fejlesztés igen motiváló hatású, hiszen a gyermekek példát mutatnak egymásnak, motiválják egymást. Ha az egyik gyermeknek sikerül valami újat elérni, a többiek addig próbálkoznak, amíg ők is elérik a kitűzött célt. Ez óriási ösztönző hatással bír.

Nagy hangsúlyt kap a személyek közötti kapcsolatrendszer kialakítása. Ennek megfelelően próbálunk a lehetőségekhez képest minél szorosabb kapcsolatot kialakítani elsősorban a gyermekkel, illetve szüleivel, valamint az őt oktató, fejlesztő pedagógusokkal. Minél jobban megismerünk egy gyermeket, annál jobban tudjuk elősegíteni fejlődését.

A fejlesztés akkor lehet sikeres, ha az integráló nevelés feltételei adottak. Elegendő időt szánunk a megismerkedésre és a kérdések megválaszolására. Lehetőségeinkhez képest próbáljuk elérni, hogy a befogadó intézményben megfelelő terem álljon rendelkezésre, ahol a szükséges eszközök is elérhetőek. A sikeres beilleszkedéshez fontos a speciális eszközök biztosítása (pl. lábzsámoly, ülőpárna). Lényeges viszont a felesleges eszközhasználat kizárása.

A gyermek számára a mozgás örömforrás. Csak az érző, cselekvő egyén ismerheti meg önmagát, ezért az időben elkezdett mozgásfejlesztés nagyon fontos. Jótékonyan hat az izomzat fejlődésére, a csontozat erősödésére, a légzésre, a vérkeringésre, az anyagcserére, az étvágyra és az alvásra is. Mozgásfejlesztés hatására a gyermek erősödik, testi, szellemi fejlődése kiegyensúlyozottabbá válik. A gyermek elsajátítja a jó testtartást, fizikai tulajdonságai (gyorsaság, erő, kitartás, ügyesség, egyensúlyérzék), idegrendszere, reakcióképessége fejlődik. Megelőzhető a különböző deformitások kialakulása. A gyermekek megtanulnak a körülményekhez alkalmazkodni, megfelelően mozogni, erejüket beosztani, ez önbizalmukra is jó hatással van.

Az óvodás, kisiskolás gyermekek legfontosabb megnyilvánulási formája a mozgás. Fejlesztése az egész személyiségre kihat. Fontos, hogy izomzatukat arányos terhelés érje. Mozgásos tapasztalatok szerzésével fejleszthetők az értelmi műveletek, a figyelem, a kreativitás, a testséma, a finommotorika, a térérzékelés, a lateralitás, a térben és időben való tájékozódás, a helyzetfelismerés, illetve az alkalmazkodó képesség. Mindezek mellett fejlődik a látás, és a hallás, vizuális és verbális képességek, emlékezet, sorba rendezés,

valamint mindezekről egy belső kép kialakítása, ami alapja az iskolaérettségnek. A mozgásfejlesztést nem lehet elkülöníteni a gyermek fejlődésének más területeitől. Az orthofunkciós mozgást nem külön kell gyakoroltatni, hiszen az értelmi és a mozgásfejlesztés szorosan összetartoznak. A gyermek kognitív fejlesztése a mozgás fejlesztésének alapja, illetve a mozgás javulása és a megfelelő tapasztalatszerzés az értelem fejlődéséhez vezet. Az egyes foglalkozások anyagának összeállításánál nagy hangsúlyt fordítunk az egyéni képességek és az életkori sajátosságok figyelembe vételére.

A foglalkozások meleg, határozott légkörben folynak. Az órák norma- és követelményrendszere határozott, következetes. A különböző tevékenységek során a gyermekek megtanulják betartani a szabályokat, indulataikat megfelelő formában kezelni, ami segíti beilleszkedésüket a csoportba. Mozdásfejlesztés kapcsán a gyermek cselekedve növekszik, megismeri önmagát, és az őt körülvevő világot. Előbb megismeri, majd elfogadja korlátait, megtanul velük együtt élni.

A továbblépés érdekében próbáljuk elérni, hogy a gyermek környezetében lévő felnőttek következetesen és egységesen várják el a már elért eredményeket.

A másság az élet része, ami életünket gazdagabbá teheti.

3.4 AZ INTEGRÁCIÓT ÉRINTŐ SZAKMAI SZOLGÁLTATÁSOK

- Pedagógusok képzésének, önképzésének segítése.
- A sajátos nevelési igényű gyerekekkel foglalkozók számára továbbra is biztosítjuk az állandó konzultáció lehetőségét. Lehetőség van különböző team-ekben az egy-egy gyermekcsoporttal közösen dolgozók tapasztalatainak kicserélésére.
- Kérésre szakmai fórumokat szervezünk, illetve készek vagyunk kerületi fórumokon való megjelenésre.
- Pedagógiai tájékoztatás.
- Szakkönyvtárunk továbbra is nyitott a kerület pedagógusai előtt, biztosítva ezzel a pedagógiai tájékoztatást.
- A szakkönyvtár mellett tankönyvtárunk is a pedagógusok rendelkezésére áll.
- A pedagógiai tájékoztatást szolgálja a folyamatos kapcsolattartás az integráló intézményekkel is. Felkérésre vállaljuk intézmények látogatását, probléma feltárást is.
- Kérésre tanácsot adunk SNI tanulók taneszközeinek kiválasztásában, differenciálásban, módszerek kiválasztásában
- Tanuló tájékoztatása tanácsadó szolgálat: kérésre információt nyújtunk SNI tanulók továbbtanulásához, pályaválasztásához.

3.5 JÓ GYAKORLATAINK

➤ Jó gyakorlataink elkészítésének célja:

Többcélú intézményként a kerületben és – fokozatosan növekvő mértékben az agglomeráció területén – a közoktatás minőségére és hatékonyságára számottevő mértékben pozitívan ható szolgáltatásokat szeretnénk kínálni, sokszintű tevékenységeket kívánunk végezni.

➤ Filozófiája:

Szervezeti és módszertani kultúránk folyamatos fejlesztése, nyitottság a munkakultúrában, a szakmai elkötelezettség a garancia arra, hogy a SNI gyermekek felé irányuló szolgáltatásaink mennyiségi és minőségi bővülése megvalósuljon, és a külső és belső kapcsolatrendszeinkben az együttműködés új távlati nyíljanak meg.

➤ Üzenetei:

Mottó: „Oszd meg a tudásodat másokkal: ez az egyik módja annak, hogy halhatatlan légy.”

Intézményi célok:

- tudásátadási műhellyé válni
- feladatellátásra felkészülni
- országosan egységes stratégián alapuló szolgáltatásokat biztosítani
- regionális szinten magas színvonal, egyenlő hozzáférés nyújtása a hálózati tanulási szolgáltatáshoz

➤ Szolgáltatásai:

- „Jó gyakorlat, – 2 db
- belső továbbképzések
- előadások, szakmai továbbképzések

- Az első jó gyakorlat neve: *Autizmus spektrum zavarral élő kisgyermek felkészítése integrált nevelésre vizuális támogatással*

– Elkészítésének célja:

Az autizmussal élő kisgyermek a diagnózis után már az óvodában (vagy a bölcsődében) minél korábban lehetőséget kapjanak egyéni, sérülés specifikus ellátásra, hogy fejlesszük azokat a készségeiket, melyek alkalmassá tehetik őket a közösségben történő együttnevelésre, későbbiekben az iskolai integrációra.

– Az átadás és adaptáció biztosításához, sikeréhez szükséges elemek:

- Hospitálás, helyszíni tapasztalatszerzés:
  - a) hospitálás és foglalkozáslátogatás két alkalommal
  - b) konzultáció az óralátogatásokról két alkalommal
- Előadás tartása két alkalommal:
  - a) autizmussal élő kisgyermek integrált nevelése (felismerés, korai jellemzők, módszertani alapelvek)
  - b) a vizuális támogatás alkalmazásának gyakorlati lehetőségei (autizmus spektrum zavarral élő kisgyermek körében)
- Mentorálás, az adaptációs folyamatba ágyazott felkészítés:
  - a) a jó gyakorlatot átadó gyógypedagógus a jó gyakorlatot megvásároló intézmény helyszínén látogatást, hospitálást végez két alkalommal
  - b) konzultációt, helyszíni segítségnyújtást, tanácsadást tart két alkalommal
- Nyomon követés:
  - a) Igény szerint a gyakorlat átadását követően fél év múlva nyomon követés, tapasztalatok megbeszélése

- A második jó gyakorlat neve: *„Kérlek, mondd!” – az elektív mutizmus kezelésének egy módja*

– elkészítésének célja:

Az elektív mutizmussal küzdő gyermekek számára komplex gyógypedagógiai fejlesztésbe ágyazott ellátás biztosítása volt a cél. Ennek során a nonverbális kommunikációtól a verbális kommunikációig szeretnék eljuttatni a 4–7 éves korú gyerekeket. A probléma komplex jellege miatt a különböző szakemberek együttműködése elengedhetetlen.

– Az átadás és adaptáció biztosításához, sikeréhez szükséges elemek:

- Hospitálás, helyszíni tapasztalatszerzés;
    - a) ezen belül hospitálás és foglalkozáslátogatás két alkalommal
    - b) konzultáció az óralátogatásokról két alkalommal

  - Előadás tartása két alkalommal, címeik:
    - a) az elektív mutizmusról a logopédus és a pszichológus szemével (oki háttér, jellemzők, terápiás lehetőségek a gyakorlatban)
    - b) az elektív mutizmussal küzdő gyermekek komplex gyógypedagógiai fejlesztése egyéni terápiás helyzetben

  - Mentorálás, az adaptációs folyamatba ágyazott felkészítés
    - a) a jó gyakorlatot átadó gyógypedagógus a jó gyakorlatot megvásároló intézmény helyszínén látogatást, hospitálást végez két alkalommal
    - b) konzultációt, helyszíni segítségnyújtást, tanácsadást tart két alkalommal

  - Nyomon követés:
    - a) igény szerint a gyakorlat átadását követően fél év múlva nyomon követés, tapasztalatok megbeszélése
- **Célcsoportok:**
- a kerület és az agglomeráció bölcsődéi, óvodái, általános iskolái integrált és szegregált nevelési-oktatási intézmények dolgozói
  - a főváros kerületeiben működő integrált és szegregált nevelést folytató intézmények dolgozói
  - gyógypedagógiai munkaközösségek, Fővárosi EGYMI munkaközösség, Logopédiai munkaközösségek tagjai
  - bölcsődei gondozók, óvodapedagógusok, gyógypedagógusok, fejlesztő pedagógusok, általános iskolai tanítók és tanárok
  - kerületi és agglomeráció védőnői és gyermekorvosai
- **Jövőbeni tervek:**
- továbbfejleszteni a jó gyakorlatokat és a referencia intézmény minősítése során elért eredményeket, kibővíteni a célcsoportok körét
  - az ASD gyermekek nevelésével kapcsolatos módszertani tapasztalatok gyarapodásával bővíteni, a felkínált eszköz és eljárásrendszert, mely

hatékonyabbá teszi az egyénre szabott fejlesztés megvalósítását

- az elektív mutizmus jó gyakorlatába pszichológus bevonása, melynek célja, hogy a szakmai team bővüljön, ezáltal a gyermek komplexebb ellátást kapjon
- piackutatás és igényfelmérés arra vonatkozóan, hogy a célcsoport milyen igényeket támaszt további jó gyakorlatok elkészítésére
- fenntarthatóság biztosítása

➤ A lehetséges PR-eszközök

- tájékoztató füzetek, szakmai cikkek
- médiumok,
- tájékoztatás, bemutatás az intézmény honlapján
- arculat
- a célcsoportok bővítésekor szakmai konzultációk megvalósítása

4 ISKOLA NEVELÉSI PROGRAMJA

4.1 A NEVELŐ, OKTATÓ MUNKA PEDAGÓGIAI ALAPELVEI, ÉRTÉKEI, CÉLJAI, FELADATAI, ESZKÖZEI, ELJÁRÁSAI

Minden ránk bízott gyermek mindenekfelett álló érdekét figyelembe véve, testileg, lelkileg, szellemileg egy hajszállal gyarapítva adjuk vissza naponta a családnak, majd 8-10 év múltán harmonikus személyiségként a nagyobb közösségnek, a társadalomnak. Iskolánk minden sajátos nevelési igényű gyermeket befogad, s igyekszik őket oktathatóságuk legvégső határáig eljuttatni. Akkor működik jól az intézmény, ha mindezt úgy teszi, hogy a fejlesztendő képességek körét a valós társadalmi szükségletből vezeti le és olyan tevékenységrendszerrel épít ki, amely valós társadalmi közösségi gyakorlóteret biztosít a fejlődéshez. A fejlesztésben biztosítja mindenkinek számára az egyéni háttértényezői által igényelt tempót, tartalmi mennyiséget és minőséget, oly módon, hogy az egyéni fejlesztéshez biztosít tartalmi és szerkezeti feltételeket az ellátás valamennyi színterén. Iskolánknak arra kell törekednie, hogy olyan tudást és műveltséget adjon és alakítson ki tanulóinkban, melyek birtokában hasznosan vehetnek részt a szűkebb és tágabb társadalmi életünk alakításában. Hozzásegítik gyermekeinket a másokkal való

együttműködés képességére, nyílt és őszinte kommunikációra, a környezetből érkező ingerek és információk befogadására, értékelésére és szelektálására.

Nyolc évfolyamos általános iskolai végzettséget nyújtó intézmény vagyunk.

Oktatási és nevelési céljainkat meghatározzák:

- [20/2012. EMMI rendelet. 7.§ (1)]
- a Nemzeti Köznevelésről szóló 2011. évi CXC törvény
- a NAT alapelvei, követelményei
- a Kerettanterv
- a Gyógypedagógiai Irányelvek
- a XVII. kerület középtávú oktatási koncepciója
- tantestületünk szakmai felkészültsége, iskolaképe
- tanulóink képességszintje

4.2 TANULÓINK ÖSSZETÉTELE

A tudásnak az iskola világán kívüli hasznosítása a mentális különbségek csökkentése és a tanulási motiváció „visszacsempészése”. Tanulóink sérültsége az értelmi, illetve tanulási akadályozottság mellett igen széles spektrumú:

- érzékszervi sérültség: hallássérülés, látássérülés
- a kommunikáció zavara: beszéd és nyelvi fejlődési zavar, megkésett beszédfejlődés, súlyosan megkésett beszédfejlődés, nem beszélő, beszédhiba, írás- és olvasászavar, számolászavar
- mozgásproblémák: tartáshiba, a központi idegrendszer sérülése, neurológiai diszfunkció, rendezetlen mozgás
- részképesség-zavarok: testséma, téri orientáció, vizuális és akusztikus területek zavara, gyengén fejlett motorikum
- pszichés szféra zavara: magatartászavar, figyelemzavar és hiperaktivitás, szekunder pszichés tünet együttes, organikus, vagy környezeti okok miatt kialakult, pervazív fejlődési zavar, stb.

Tanulóink akadályozottsága sajnos egyre súlyosabb és összetettebb.

Jelenlegi tanulói összetételünk:

- tanulásban akadályozott
- értelmileg akadályozott
- autizmus spektrum zavar státusú

4.3 KÉPZÉSI PROFILUNK

- Általános iskola:
  - 1-8 évfolyam tanulásban akadályozott gyermek
  - 1-8 évfolyam értelmileg akadályozott gyermek
  - 1-8 évfolyam autizmus spektrumzavarral élők nevelése-oktatása.

A fenti három iskolatípus bemenet szabályozott, a Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság áthelyezésével kerülnek hozzánk a gyerekek.

5 ALAPELVEINK

Tanulóinkat képességeik maximumára kívánjuk juttatni. Tevékenységüket motivációs bázisra építjük, önmagukhoz mért feladatokat adva számukra, hogy eredményesek lehessenek, örömhöz és tanulási sikerekhez juthassanak. Nevelőtestületünk alapértékeinek tartjuk a szakmai tehetséget és tudást, az elhivatottságot, a korrektséget, a türelmet, tapintatot, együttérzést, a következetességet, a tisztességet, a személyiség tiszteletét, a sikerorientációt, a kreativitást és a közösségteremtést.

5.1 FONTOSNAK TARTJUK

- a munka világában: a munka tiszteletét, becsületét, a pontosságot, szolidaritást, a munka embert nemesítő lényegét
- nevelésben: a becsületességet, őszinteséget, tiszteletet mások iránt, az igazmondást, segítőkészséget, udvariasságot, akaratot, törekvést

- a megfelelni akarás igényét, a szeretet fontosságát
- a személyiségfejlesztésben: az önismeretet, társismeretet, a lelki egészséget, énvédelmet, döntésképeséget, együttműködési képességet, melynek következményeként a gyermek szociális intelligenciája úgy alakul, hogy a beilleszkedése eredményesebb lehet.
- a gyermeki jogok tiszteletben tartását
- megértésre, szolidaritásra, szeretetre nevelést
- az élményen alapuló sikert nyújtó tanulási formák biztosítását
- hazánk kultúrájának, történelmi emlékeinek, hagyományainak megismertetését
- a demokratikus magatartási formák kialakítását

5.2 ISKOLÁNK CÉLJA

Meghatározott pedagógiai elvek alapján az iskolai tevékenységek valamennyi területén és szintjén harmonikus, alkalmazkodni és beilleszkedni tudó személyiségekké kívánjuk formálni gyermekeinket. El kell sajátítaniuk az európai és a magyar kultúra ismereteit. Ezen ismeretek birtokában tudnak megfelelni iskolaváltoztatás esetén a következő iskola minimális követelményszintjének. Egyénileg differenciált speciális korrekciós neveléssel, felzárkóztató foglalkozásokkal, megsegítő pedagógiai eljárásokkal jutunk el a kitűzött célig. Céljaink megvalósítása érdekében meghatároztuk feladatainkat. A feladatainkat az alábbi tevékenységek során kívánjuk teljesíteni.

5.2.1 CÉLJAINK ÉS FELADATAINK A TANULÁSBAN AKADÁLYOZOTTAK TAGOZATÁN

- indulási hátrányok csökkentése
- testi adottságokból eredő hátrányok korrekciója gyógytestneveléssel
- gyermekvédelmi tevékenység
- segítő kapcsolattartás a családokkal
- felzárkóztatás differenciált óravezetéssel
- alapvető szokások, normák kialakítása (tiszteletadás, higiénés szabályok, stb.)
- szabadidős tevékenységek során kulturális és egyéb igények felébresztése (pl. könyvtár, olvasás, művészetek, stb. iránt)

- színház és múzeumlátogatások szervezése
- komplex tanulmányi verseny
- szakkörök indításával tartalmas szabadidős programok biztosítása
- társas kapcsolatok kialakítása
- szociometriai felmérések végzése
- napközis foglalkozásokon közös tevékenységek
- közös ünnepek
- név és születésnapok megünneplése osztályszinten
- karácsonyi ajándékozások
- a kitartó munkához való helyes viszony kialakítása a tanórai és napközis sporttevékenységgel, kertműveléssel, szakkörökön és életvitel órákon munkafegyelem erősítésével
- Értékek közvetítése terén a világnép értékei: hazaszeretet, emberi jogok, erkölcsi értékek, természeti, kulturális, esztétikai értékek, társas kapcsolatok értékei, személyiség harmóniája, biológiai lét értékei, egészség és az élet tisztelete. Értékeink közvetítéséhez kapcsolódó feladataink: iskolai megemlékezések nemzeti és egyéb ünnepekről, ünneplő ruha viselése, dekoráció, jelképek használata, részvétel témához kapcsolódó pályázatokon, szavalóversenyek, az egészséges élet értékeinek felmutatása DADA programmal, drog prevenciós előadásokkal
- alapvető erkölcsi normák kialakítása
- a házirend megismertetése a tanulókkal és a szülőkkel, ezek betartása, alkalmazása
- jó és rossz fogalmának elemi szintű meghatározása és elsajátíttatása velük, pl. dramatikus játékkal, olvasmányok elemzésével, stb.
- alapkövetelménynek tekintjük a becsületességet, a rendszeret, megbízhatóságot, mások elfogadását, az igazmondást
- Pályaorientáció
  - önismeret, önértékelés kialakítása
  - az életvitel tantárgy adatai lehetőségei alapján felkészítés az általános iskolás kor utáni életre
  - pályatükrök megismertetése, bemutatásuk osztályfőnöki órákon

- nyílt napok látogatása középiskolákban
- munkahelyek-, üzemlátogatás

➤ Sikerkritériumaink:

- nem neveti, nem gúnyolja ki társait
- akar és tud válogatni a színvonalas és talmi értékek között
- óvja környezetét, és szebbé kívánja azt tenni
- részt vesz (pl. szavalattal, műsorral) az iskolai ünnepségeken
- köszön, tud alkalmazkodni, betartja a higiénés követelményeket
- a tanuláshoz pozitív a hozzáállása
- akar és tud segíteni másoknak
- az együttélés szabályait betartja
- segíti a gyengébbeket, észreveszi társaiban a jó tulajdonságokat
- képes együtt játszani, dolgozni társaival
- az önálló tanulás kialakul:
  - igénye van a tanulásra, az értő olvasás birtokában van
  - a segédeszközöket adekvátan használja
  - feladattudata kialakult
  - leckéit el tudja készíteni
  - ismereteit tanári segítséggel képes alkalmazni
- az önálló életvezetésre felkészítettük, ha:
  - tud bánni a pénzzel, igyekszik beosztani azt
  - önállóan megoldható feladatait elvégzi
  - magához illő társra van igénye
  - reális elképzelése van a jövőjéről
  - önálló, balesetmentes közlekedésre képes

- ismeri az önálló életvezetéshez szükséges területeket, képes elvégezni a mindennapi teendőket (vásárlás, takarítás, stb.)
- fontosnak tartja a munkát, örülni tud a jólvégzett munkának
- a munka kezdetétől a befejezéséig aktívan tevékenykedik, kötelességtudó
- felszerelése, felkészültsége kielégítő
- tisztában van önmaga lehetőségeivel
- becsüli a tisztességes munkát
- tovább akar tanulni
- tanulónk őszinte, becsületes, szabálykövető
- tisztelettudó felnőttekkel és társaival
- tudatosan elítéli, és nem gyakorolja az italozást, a drogok használatát és egyéb káros szenvedélyt
- elvárásunk az alsó tagozaton, hogy tanulónk legyenek udvariasak, segítőkészek,
- alkalmazkodóak, törekedjenek a jóra, tartásuk be a házirendet
- a felső tagozaton legyenen tűrőképességük, legyenek segítőkészek, szorgalmasak, fegyelmezettek, tisztelettudóak, legyen rájuk jellemző a közösségi érzés.

5.2.2 ÉRTELMILEG AKADÁLYOZOTT ÉS AUTISTA TANULÓINKKAL KAPCSOLATOS NEVELÉSI CÉLJAINK ÉS FELADATAINK

Feladatunk egy olyan értelmi és neveltségi szintre való eljuttatás, mely lehetővé teszi, hogy életvezetésükhöz minél kevesebb segítséget igényelve tudjanak beilleszkedni a társadalomba, munkával keressék meg a megélhetésükhöz szükséges anyagiakat, irányítással, segítséggel. A mindennapi életvezetéshez szükséges alaptevékenységeket a szervezett órakereteken belül lehetőség szerint sajátítsák el.

- szokások, helyes napirend kialakítása
- minél több, az életből vett feladat megoldása
- a mindennapi élet problémáival való szembesítésük, azok elhárítására, megelőzésére, illetve a megoldás megkeresésére nevelés

- feladatunk a napi életviteli teendőket megismertetni, begyakoroltatni
- Sikeresnek ítéljük tevékenységünket az értelmileg akadályozott tanulóinknál, ha:
  - tanulóink az iskolai élet szokásait tiszteletben tartják, pl. köszönés, egymás, és az őket körülvevő felnőttek tisztelete stb.
  - mindenkinek van ünneplő ruhája, ezt viseli az ünnepeken
  - ismeri a szociális kapcsolatteremtés formáit és alkalmazza azokat
  - kommunikációja, érzelmei kifejezése elfogadható keretek között marad
  - részt vesz közös osztályprogramokon
  - nem hagyja el helyét az órán, tud dolgozni, illetve segítséget kérni
  - a gyermek fokozatosan halad az önálló feladatvégzés felé
  - az önkiszolgálási feladatokban az együttműködés szintjétől eljut az önállóságig
  - tudja, hogy kitől kérhet segítséget (pl. baleset, tűz esetén)
  - az iskolai napirendet betartja
  - a képességeinek megfelelő feladatot elvégzi
  - életkora növekedésével a feladatok száma, komolysága emelhető
  - a gyermek udvariasan, megbízhatóan viselkedik
  - különbséget tesz jó és rossz magatartási forma között, hibáit belátja
  - érdeklődésük képességeiknek megfelelő irányba orientálódik

5.2.3 *A NEVELŐ-OKTATÓ MUNKA ESZKÖZEI, ELJÁRÁSAI*

Pedagógiai céljaink megvalósítását részben a tanulás-tanítás folyamatában alkalmazott sérülés specifikus metodikai eljárások, részben az oktatás szervezeti formáinak segítségével és taneszközeink gazdag tárával kívánjuk elérni. Iskolánk a tanórai, a rehabilitációs célú foglalkozások, illetve a sokféle tanórán kívüli tevékenység során biztosítja a tanulók számára a tantervi követelmények és a kulcskompetenciák fejlesztésének lehetőségét. Ezeket az eljárásokat és a kulcskompetenciák fejlesztésének lehetőségét a helyi tanterv részletesen megfogalmazza. Taneszköz-jegyzékünket úgy állítottuk össze, hogy figyelembe vettük az érvényben lévő törvényi rendelkezéseket – kiemelten a 20/2012. EMMI rendelet 2. sz. mellékletét - és a nevelőtestület által elfogadott tantervcsaládokat. Az

eszközjegyzéket a Helyi tanterv részletesen megfogalmazza

A speciális gyógypedagógiai fejlesztés során alkalmazott oktatásszervezeti formák:

➤ **Osztálykeretben**

A tanítási órák hagyományos osztálykeretben folynak, osztályaink kettes, ill. hármas összevonásban működnek mindkét tagozatunkon. A tanórákon az évfolyam tananyagának és a tanulók képességeinek megfelelően differenciált oktatás folyik. A tanulást gyógypedagógiai asszisztensek segítik.

➤ **Egyéni és kiscsoportos foglalkozások**

A fejlesztő órák és a logopédiai ellátáson tanulóink általában kettesével kapnak speciális, személyre szabott megsegítést.

➤ **Csoportfoglalkozások**

A gyógytestnevelés, a gyógyúszás órák és a hosszabb távra tervezett túlsúlyos torna állandó tanulócsoporthoz kialakításával kerül megvalósításra.

5.2.4 ALKALMAZOTT MUNKAMÓDSZEREINK

Legfontosabb pedagógiai módszerünk a fokozott, egyénre szabott odafigyelés. A differenciált foglalkoztatás átszövi az iskola minden nevelési és oktatási tevékenységét. A tanórákon csoportbontásban, ill. egyéni foglalkoztatás során kerül átadásra a tananyag, miközben képességfejlesztésre is sor kerül. A felsőbb osztályokban már rendszeres önálló feladatmegoldásra is képessé válnak tanulóink. A tanulói tevékenységek és a tapasztalatszerzés tudatos megtervezésével és megszervezésével biztosítjuk a valóság és önmaga megismerését. A tapasztalatszerzés és a tevékenységközpontú oktatás az alapja mindazon képességek és kompetenciák fejlődéséhez, melyek hozzájárulnak tanulóink életútjának alakításához. Sokféle iskolai és iskolán kívüli tevékenység során biztosítjuk tanulóink számára a lehetőséget, hogy környezetükről, az ember és a természet kapcsolatáról, az emberi élet, a munka világáról tapasztalatokat gyűjtsenek. Ezek megalapozzák a további, az egyéni képességekhez, érdeklődéshez igazodó ismeretszerzést, a felnőtt lét szerepeire való felkészülést, majd a felnőtt szerepben való eredményes működést.

5.2.5 PEDAGÓGIAI MÓDSZEREK

➤ **differenciált képességfejlesztés**

- individualizált oktatás
- gyakorlás
- csoportmunka
- digitális tananyagok felhasználása
- szemléltetés
- vázlatírás
- tanári-tanulói kísérlet

5.3 A SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉSSEL KAPCSOLATOS PEDAGÓGIAI FELADATOK

Tanulóink személyisége sok területen sérült. Ez több esetben személyiségfejlődési zavarokat is magába foglal. Jellemző a magatartásszabályozók hiánya, fejletlensége, a kommunikációs és beilleszkedési zavarok. Ezért szocializációjuk igen megnehezített.

A személyiségfejlesztéssel célunk tanulóink személyiségének, magatartásának eredményesebb fejlesztése, szocializációjuk és rehabilitációjuk előkészítése. Fontosnak tartjuk a személyhez szóló magatartásformáló életminta átadását, életgyakorlat alakítását.

Mindhárom tagozatunkon a helyi tanterv megalkotásánál kiemelt szempontként kezeljük a szociális ismereteket és az általános szociális értékrend megjelenítését, társadalmi normák közvetítését tanulóink számára. Szorgalmazni kívánjuk felelősi rendszerek kiépítését is.

Továbbra is központi szerepet szánunk az osztályfőnöki munkának, s ezen belül a biológiai és az életszükségletek, a sokoldalú életút közvetítése és az egyéni élettervek elkészítése terén. A személyiségfejlesztés szorosan együttértendő a közösségneveléssel, mivel az egyén és a közösség transzferhatással bír egymásra.

5.3.1 FEJLESZTÉSI CÉLOK

- önismeret, önbecsülés, pozitív, reális énkép
- mások tisztelete, empátia, tolerancia
- alkalmazkodóképesség
- felelősségérzet
- erkölcsi, etikai tudatosság
- életvezetésre való készség

- kudarcátírás
- kommunikációs készség, nyitottság
- értékelés és mérlegelés készsége
- esztétikai érzék

5.3.2 FELADATOK ÉS TEVÉKENYSÉGEK

- megfelelő önismeret és önfejlesztés kiformálása
- komplex személyiségfejlesztés bevezetése a tanórai foglalkozásokon
- reális önértékelésre nevelés, erősségek és gyengeségek ismerete
- pozitív változások, eredmények közös megbeszélése
- felkészítés az emberi kapcsolatok, értékek világában való eligazodáshoz
- társismeret, emberismeret megalapozása, kapcsolatfejlesztés
- kommunikációfejlesztő gyakorlatok
- játékok, szerepjátékok
- konfliktus-oldási gyakorlatok
- a lelki egészség kifejlődését, karbantartását és megőrzését segítő értékrend megalapozása, mentálhigiénés szemléletű fejlesztése, bevezetés az értékek szerinti életgyakorlat formálásába
- probléma helyzetek megoldása
- hétköznapi történetek, irodalmi szemelvények, történelmi példázatok értelmezése
- szituációs szerepjátékok
- csoportmunka
- a beilleszkedés és én-védelem alapjainak elsajátíttatása
- az egészség értékének tudatosítása
- egészségmegőrző szokások kialakítása

- veszélyhelyzetek és kockázati tényezők felismertetése
- a kritikai gondolkodás és mérlegelés fejlesztése iskolai versenyek minden képességterületen
- illemszabályok megismertetése és gyakorlása
- mintanyújtás
- megerősítési és viselkedésmódosítási technikák

5.3.3 *A SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS SZÍNTEREI ÉS ESZKÖZEI*

- Tanítási óra
  - az önálló véleménynyilvánítás ösztönzése
  - differenciált foglalkoztatás
  - csoportmunka, a tanulói interakciókat ösztönző munkaformák megteremtése
  - problémamegoldó gondolkodás
  - a teljesítmény egyéni, szöveges értékelése, önértékelés
- Osztályfőnöki óra
  - konstruktív konfliktuskezelési technikák kialakítása
  - az agresszív viselkedésforma tudatos kerülése
  - együttműködés csoportban
  - kommunikációs és szociális kompetenciák fejlesztése
  - a „valamiben tehetséges vagyok” elvének elfogadtatása
  - vitakészség, véleményalkotás
- Tanórán kívüli foglalkozások
  - manuális tevékenység elősegítése (napközi)
  - a mozgás megszerettetésének biztosítása (sportkör)
  - tanulásmódszertan

- Szabadidős programok, rendezvények
  - sokrétű szabadidős programok biztosítása
  - az esztétikai nevelést elősegítő tevékenységek (múzeumok, kiállítások látogatása)
  - iskolai versenyek minden képességterületen

5.4 A TELJES KÖRŰ EGÉSZSÉGFEJLESZTÉSSEL ÖSSZEFÜGGŐ FELADATOK

➤ Helyzetelemzés

Iskolánk tanulóinak többsége szociálisan hátrányos helyzetű. A családok többnyire rossz lakáskörülmények között élnek és gyakori a hiányos, vagy egyoldalú táplálkozás, helytelen napirend, a higiénés ismeretek hiánya, öltözködésbeli hiányosságok, élvezeti cikkek fogyasztása, az alapvető egészségügyi ismeretek hiánya, mozgásszegény életmód, bizonytalan jövőkép.

➤ Az egészségfejlesztés célja:

- az iskola az egészségfejlesztés alapvető színtere
- az iskolában eltöltött időben minden gyermek részesüljön a teljes testi-lelki jóllétét, egészségét, egészségi állapotát hatékonyan fejlesztő, a nevelési-oktatási intézmény mindennapjaiban rendszerszerűen működő egészségfejlesztő tevékenységekben
- az iskola által működtetett teljes körű egészségfejlesztési folyamat eredményeképpen a gyermek, a tanuló egészségi állapotának kedvező irányú változás következzen be
- egészségfejlesztési programunk megvalósításával a célunk az, hogy a kellő ismeretek átadásával hozzásegítse a tanulókat az egészséges életvitel kialakításához, a helyes értékrend felépítéséhez

Intézményünk mindennapos működésében kiemelt figyelmet fordítunk a gyermek, a tanuló egészséghez, biztonságához való jogai alapján a teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatokra, amelyek különösen:

- az egészséges táplálkozás
- a mindennapos testnevelés, testmozgás
- a testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése
- a bántalmazás és iskolai erőszak megelőzése
- a baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás
- és a személyi higiéné területére terjednek ki

Az intézményben folyó teljes körű egészségfejlesztés figyelembe veszi a gyermekek, tanulók biológiai, társadalmi, életkori sajátosságait.

Az intézmény teljes körű egészségfejlesztéssel kapcsolatos feladatait a helyi pedagógiai program részét képező egészségfejlesztési program tartalmazza, melyet a nevelőtestület az iskola-egészségügyi szolgálat közreműködésével készíti el.

Az egészséges életmódra vonatkozó támogató intézményi munkarendben és házi rendben előírt szabályok betartása az intézményben mindenki számára kötelező. [20/2012. EMMI rend. 129. § (1)]

5.4.1 *EGÉSZSÉGFEJLESZTÉSI PROGRAM*

Az egészségre, annak megtartására, illetve visszaszerzésére irányuló, a személyiség formálását elősegítő tevékenység.

A tanulók már meglévő ismereteire támaszkodva az egészségre vonatkozó ismereteiket bővítjük, folyamatosan értelmezzük az új tapasztalatokat.

Az egészség megőrzéséhez, a betegségek megelőzéséhez szükséges készségeket a tanulói aktivitásra épülő módszerekkel, a pozitív példák, minták adásával és megerősítéssel fejlesztjük.

A témakörök átfogják az egészség-magatartás szempontjából leginkább kritikusnak tekinthető területeket, a táplálkozást, a mozgást, a biztonságot, az alkohol-és a kábítószer fogyasztást, a dohányzást, a baleset megelőzést, a személyes higiéné, a lelki egészség megőrzését és fejlesztését életkori sajátosságaiknak megfelelően.

5.4.2 *CÉLUNK*

- példával, ráutaló magatartással, közös ténykedéssel megtanítsuk a tanulókat, hogyan kell az egészség értékét megszerezniük, megőrizniük, védeniük és fejleszteniük.

- az egészségmegtartás kialakítása és megőrzése
- az egészséges életmód legfontosabb szabályainak megismerése
- a tanulók korszerű ismeretekkel és azok gyakorlásához szükséges készségekkel és jártasságokkal rendelkezzenek egészségük védelme érdekében
- ismerjék fel, hogy milyen összefüggés van az életmód, a viselkedés és az egészségi állapot között
- A tanulók tekintsék alapértéknek, hogy egészségük érték, amelyért ők is felelősek
- érzék el személyiségük fejlettségének lehetséges felső határát

5.4.3 *FELADATOK*

- képessé tenni a gyermeket az egészséghez vezető életvitel kialakításában
- útmutatás, hogy probléma esetén hová fordulhatnak segítségért
- segítségnyújtás az elsajátított ismeretek készségszintű alkalmazásában
- az önmagukkal szembeni felelősségérzet kialakítása
- ismerjék fel, miért szükséges a jövő tervezése, az életút tudatos építése
- segítségnyújtás a helyesen értelmezésben, hogy az egészség megőrzése egyéni tetteken, választásokon, személyközi kapcsolataik minőségén is múlik

5.4.4 *A MEGVALÓSÍTÁS MÓDSZEREI*

- a test tisztán tartásának, a kézmosási alkalmak betartásának megkövetelése az iskolában töltött idő alatt
- napi, rendszeres mozgás bevezetése, versenyek, mozgásos játékok rendezése
- önismereti, önfejlesztő játékok a mentálhigiénia kialakulásához
- szituációs játékok az egészségkárosító magatartás káros hatásának felismeréséhez
- előadások szervezése a tanulók részére (védőnő, fogorvos, drogprevenciós előadó, szülő, gyermekvédelmi felelős, testnevelő tanár)

- beszélgetés
- oktatófilmek megtekintése
- egészségnap szervezése

5.4.5 *AZ EGÉSZSÉGFEJLESZTÉSI PROGRAM MEGVALÓSULÁSÁT SEGÍTŐ PROGRAMOK ÉS SZEMÉLYEK*

A szülő, a család a legfontosabb társ a tanulók érdekében végzett munkában. A szülők megfelelő tájékoztatás és információ-átadás után aktív részvételükkel tudják támogatni az iskola egészségfejlesztési programjait, közülük jó néhányan szakértelmükkel is jelentősen növelhetik az iskolai munka hatékonyságát (a sikeres programot támogatja az iskolánk tanulóit érintő TÁMOP 3.1.7 sz. pályázat)

Minden egyes pedagógus beépíti a mindennapi munkájába.

A munkát külső személyek is segítik, az iskolaorvos, a fogorvos, a védőnő, az iskolapszichológus és alkalmanként meghívott előadók pl. drog prevencióval kapcsolatban.

5.4.6 *A PROGRAM ÉRTÉKELÉSE*

Az eredmények objektív módszerekkel nem mérhetők.

- Sikeres a program megvalósulása, ha
  - tanulóink jókedvűen, kipihenten érkeznek, jól érzik magukat és érdeklődéssel, könnyedén végzik tanulási feladataikat
  - kialakul bennük az ápoltság, tisztaság igénye önmagukkal és környezetükkel szemben
  - igényük lesz a harmonikus külső megjelenés, az ápoltság mellett, az arányos testalkat elérése is cél lesz számukra
  - mindennapos szükségletnek érzik a testmozgást, más passzív tevékenységek helyett egyre többen választják az aktív életmódot
  - mérhetően csökkennek a betegségből adódó hiányzások
  - a fizikai állapot mérések eredményei javulnak

- a szülők közül is egyre többen lesznek kíváncsiak egészségvédő előadásainkra, programjainkra, tehát a felnőtteket is sikerrel vonjuk be
- a védőnőkkel közösen végzett felmérésekben, amelyek ismeretekről, életmódról tájékoznak, évről évre kedvezőbb eredmények születnek

5.4.7 A TELJES KÖRŰ EGÉSZSÉGFEJLESZTÉSSEL ÖSSZEFÜGGŐ FELADATOK MEGVALÓSULÁSA

➤ *Az egészséges táplálkozásra nevelés*

- Célja:
  - tanulóink legyenek tisztában az egészséges táplálkozás fontosságával
- Feladata:
  - az iskolai étkezések a nevelés szerves részét képezik
  - a táplálkozás-élettani optimumra törekvés ösztönzése
  - a korszerű táplálkozástechnika megalapozása, megismertetése, kialakítása
  - a táplálkozás napi és évszakos ritmusának tudatosítása
  - különböző csoportok eltérő táplálkozási sajátosságainak megismertetése
  - megfelelő étkezési szokások kialakítására nevelés (az étkezések higiénijára, az étkezések esztétikájára, az étkezések társas jellegére)
- Színterei:
  - tantárgyakba integrálva
  - egészségnapon
  - az egész napos iskolai nevelés során

➤ *A mindennapos testnevelés, testmozgás*

- Célja:
  - az iskolai testnevelés és sport fő funkciója, hogy a gyermekek pszichoszomatikus fejlettségéhez és érdeklődéséhez igazodó játékos mozgástevékenységgel gazdagítsa és fejlessze a tanulók mozgásműveltségét és pótolja az esetleges elmaradásokat
  - koordinációs képességeiket fejlessze olyan szintre, hogy alkalmassá tegye őket a későbbi hatékony mozgásos cselekvés tanulására,

sportolásra és elégítse ki a tanulók mozgásszükségletét

- fejlessze mozgásos cselekvési biztonságukat, alapvető mozgás-és feladatmegoldó képességüket, járuljon hozzá a sportolás eszközeivel a tanulók életigenlő, az egészséget sajátos értékrendjükben kiemelt helyen kezelő személyiséggé formálásban
- legyen a testnevelés követelményeinek mozgósító hatása mind az egészséges, mind az önhibáján kívül hátrányos helyzetben lévő tanulók számára, és a koordinációs képességek szenzitív időszakában történő fejlesztésével csökkentse a tanulók hátrányait

– Feladata:

- a test és lélek harmonikus fejlesztése
- a mozgásigény kielégítése
- a mozgáskultúra megalapozása

– Színterei:

- a testnevelési órák
- az óráközi szünetek
- a délutáni foglalkozások
- a napközi csoportok sportfoglalkozásai
- a mozgáskoordinációs egyéni fejlesztés
- a gyógytestnevelés, gyógyúzás
- a tömegsport
- pályázat keretein belül valósul meg
- a szabadon választható délutáni sportfoglalkozások
- kirándulások, túrák, sportprogramok

A délutáni sportfoglalkozásokon az iskola minden tanulója jogosult részt venni. A részvételhez az iskola biztosítja a tornaszoba és a sportpályák használatát. Gondoskodik annak balesetmentes használhatóságáról.

Az iskola a téli időszakban gondoskodik a téli sportok üzéséhez szükséges eszközökről (szánkó).

Az iskola tanulói benevezhetnek a kerületi, illetve a fővárosi speciális sportversenyekre. A tantárgyfelelős a munkaközösségi vezetővel és az igazgatóval rendszeresen (havi 1-2 alkalommal) kapcsolatot tart a programok egyeztetése érdekében tantestületet félévkor és év végén tájékoztatja az elért eredményről.

A mindennapi testmozgás feladatait a törvényi szabályozás alapján felmenő rendszerben valósítjuk meg.

Az iskolai sportélet finanszírozását a hatályos rendelkezések írják elő.

- A testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése

– Célok:

- a testi, lelki egészség megóvása
- drogprevenció

Az iskola a drogprevenció egyik legfontosabb színtere. Ezért a megelőzésben látjuk az intézmény legfontosabb szerepét. Az illegitim drogok fogyasztásának megelőzése nem különíthető el a legális drogok(alkohol, nikotin, orvosi javallat nélküli gyógyszeresedés) fogyasztásának prevenciójától.

- az alkohol és a dohányzás egészségkárosító hatásának megismerése

– Feladatok:

- a testi egészség megőrzésére nevelés, betegségek megelőzése
- figyelem felhívása a szűrővizsgálatok fontosságára
- mentálhigiéné
- a perszonalizációs és szocializációs folyamatok segítése
- a problémamegoldó, konfliktuskezelő konfrontációtűrő-képesség fejlesztése
- a pozitív jövőkép kialakulásának támogatása
- a függőséghez vezető motívumok, veszélyhelyzetek felismerése
- az egészséget veszélyeztető élvezeti szerek elutasítására nevelés. Olyan egészség szemlélet és életmódi szokásrendszer interiorizálása, amelynek hatására tanulóink társadalmilag elfogadott stratégiát alakítanak ki a kábítószer fogyasztására történő csábítási helyzetek elutasítására.

- a családdal, a társadalommal együttműködve legfontosabb a megelőzés, az egészségmegőrző szokások kialakítása

– Színterei:

- A mentálhigiénés és a drogrevenációs munka nem korlátozódhat egyetlen tantárgyra és nem kötődhet egyetlen személyhez. Az egész iskola komplex nevelési helyzetben biztosítsa, hogy a segítségre szorulóknak a támogatást igénylők megkapják a szükséges odafigyelést, törődést.
- orvos, fogorvos, védőnő felvilágosító előadása
- a drogrevenáció a tantárgyak oktatásába integrálódva
- az egészségnapon és a szabadidős foglalkozásokon is szerepet kap

➤ a bántalmazás és iskolai erőszak megelőzése

Az erőszak legtöbbször előforduló formája az iskolában nem fizikai természetű, inkább a szóbeli bántalmazások (kirekesztés, csúfolódás, leszólás, fenyegetés, szidalmazás) gyakoribbak.

A gyermekek erőszakos viselkedése egy tünet, aminek a hátterében sokféle ok állhat.

A megelőzésben, a problémák jelzésében az iskolában nagy szerepe van a pedagógusnak, a gyógypedagógiai asszisztensnek, a fejlesztőpedagógusnak, az iskolapszichológusnak és az iskola valamennyi dolgozójának. A gyermek- és ifjúságvédelmi felelős segíti a pedagógus gyermekvédelmi munkáját és aktív tagja a gyermekjóléti szolgálat által működtetett észlelő-jelző rendszernek.

– Célok:

- az iskolában történő bántalmazás és erőszakos esemény számának csökkentése és az agresszió megelőzése

– Feladatok:

- megelőzés
- aktuális helyzet kezelése
- „utókezelés” (amikor a gyerek lehiggadt, beszéljük át vele a történeteket, kapcsolat felvétele a szülővel, súlyosabb esetben pszichológus, családgondozó bevonása)
- megtanítani a gyerekeket hogyan csökkenthető az agresszió
- szabadidős programszervezés
- közeli kapcsolat kialakítása a gyermekkel

- határozott viselkedés
- az agressziót kiváltó viselkedés kerülése
- szülőkkel való kapcsolattartás
- az osztályfőnöki órák szerepe
- iskolapszichológus bevonása
- hatékony konfliktuskezelési technikák elsajátítása
- megfelelő érzelmi kapcsolat kialakítása
- közösséghez tartozás megerősítése

– Alkalmazott módszerek:

- kooperatív technikák alkalmazása (egymás megismerése, elfogadása, empátia együttműködő készség fejlődése)
- stressz-oldó technikák elsajátítása (a tánc jelentősége, ballisztikus mozgások)
- feszültség-levezetés (villámrelaxáció, vicc, nevetés, mosoly)
- az empátia, a másakra figyelés fejlesztése és akkor az erőből nem normasértő viselkedés lesz
- megfelelő kommunikációs stílus megtanulása
- a hordozott feszültségek megfelelő időben történő elmondása
- a drámapedagógiai módszerek a kommunikációs, konfliktuskezelő, konfliktusmegelőző, konfliktustűrő képességeket célozzák meg
- pozitív teljesítmény-és énképzés, alakítás a nevelő munkánkban
- proszocialitásra nevelés
(proszocialitás: a másik egyén érdekeit figyelembe vevő, az önérdek és a másik fél érdekeinek kölcsönös egyeztetését szolgáló magatartás.)

• Fejlesztendő területek:

- személyiség szociális értékrendje, szociális kompetenciája (szociális motívum-, készség-, képesség- és ismeretrendszere), valamint

- szociális aktivitása (szociális magatartása, viselkedése).

Pedagógusaink a gyerekek számára a proszocialitásra nevelésben biztos támaszt jelentenek mind szakmailag, mind emberileg. Gyakran van szükség segítőkre akár egy egész teamre is, tantestületen belül vagy kívül. Fontosak az együttműködő szülők, ha indokolt, külső segítő munkatárs bevonására is lehetőség nyílik, akár a gyermekjóléti szolgálatnál vagy pszichológus személyében.

- Prevenció a tantestületben:
  - tantestület összetartása, egymás segítése, problémák megbeszélése
  - esetmegbeszélések
  - tanári tréningek
- Csapatépítés színtere:
  - osztályfőnöki órán
  - az egész napi iskolai tevékenység során
  - a napköziben
  - a szabadidős tevékenységekben

Bántalmazás az iskolában jellemzően a szünetben, a tantermen kívül fordul elő. Iskolánkban, az óráközi szünetekben tagozatonként egy-egy pedagógus és gyógypedagógiai asszisztensek felügyelik a tanulókat az udvaron. A pedagógus pusztán jelenlétének nagy szerepe van az erőszakos viselkedések megelőzésében.

Pedagógusaink szemlélete, hogy a pozitívumot emelik ki a gyermek személyiségéből, az elismerés szintén pozitív hatással van a viselkedésre. Ezért nagyon fontosnak tartjuk a pozitív teljesítmény és énképátadást, alakítást a nevelő munkánkban is.

➤ a baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás

- Célok:
  - pontos információkhoz juttatni a diákokat az elsősegélynyújtás alapjairól
  - veszélyek, ártalmak pontos ismerete
  - gyors és hatékony problémamegoldás
- Feladatok:
  - felkészíteni a diákokat a döntésre, illetve a döntés következményeinek

tisztánlátására, felelősségvállalásra

- egészséget veszélyeztető rizikófaktorok összegyűjtése - személyre szóló átgondolása
- család, iskola, barátok szerepének elemzése az egészség megőrzés területén
- tanulóink legyenek tisztában a biztonságos környezet kialakításával
- legyenek tisztában az egyéni és környezeti kockázati tényezőkkel
- a kockázatokkal és azok elkerülésével kapcsolatos ismeretek fejlesztése
- az egészségtudatos magatartás kialakítása
- minden tanuló számára legyen természetes a védőfelszerelések használata
- fokozott figyelemfelhívás az otthoni, iskolai közlekedésben előforduló balesetekre
- balesetből eredő egészségkárosodás, a drog, a kábítószer, alkohol balesetokozó hatásai, káros szenvedélyek negatív következményei
- egy olyan szemléletmód közvetítése, amelynek összetevői az emberi élet iránti tisztelet, a nehéz helyzetben lévő emberekkel való együttérzés, a bajba jutottak iránti segítőkészség, valamint az egészségtudatos gondolkodás

– Színtere:

- Minden tanév feladata az elsősegély-nyújtási ismeretek oktatása, a tanulók felkészítése a baleset esetén teendőkre és verseny lebonyolítása. Mindezek olyan foglalkozások keretén belül, ahol a tanulók önként, de kitartással, lelkesedéssel vesznek részt.

➤ a személyi higiéné

– Cél: a testi higiéné szem előtt tartása, egészséget befolyásoló hatásának felismerése

– Feladatok:

- általános testápolás
- egészséges, célszerű öltözködés

- fogápolás
  - serdülőkori higiénés problémák
  - a tisztaság iránti tartós igény kialakítása
  - az öltözködés higiénéje
- Színterei:
- az egész napos iskolai nevelés során
  - tantárgyakba integrálva
  - egészségnapon
  - szabadidős tevékenység
  - kirándulás, tábor

5.5 A KÖZÖSSÉGFEJLESZTÉSSEL, AZ ISKOLA SZEREPLŐINEK EGYÜTTMŰKÖDÉSÉVEL KAPCSOLATOS FELADATOK

Iskolánkban többféle közösség szerveződik, működik együtt. A tanulók közösségben, illetve közösség által történő nevelésének megszervezése, irányítása iskolánk nevelő-oktató munkájának alapvető feladata.

Tanulóink sérültségéből következően számolnunk kell kommunikációs zavarokkal, illetve azzal, hogy társas kapcsolataikat nehezebben, és csak felszínesebben képesek kialakítani. A tanulók közösségén kívül iskolánk felnőtt közösségének (pedagógusok, a pedagógiai munkát segítők és egyéb alkalmazottak) együttműködése elengedhetetlen a színvonalas nevelési-oktatási tevékenység végzéséhez.

A szülők közösségének kialakulása nagyon fontos, mert együttműködve az intézménnyel hatással van a tanulók iskolai kötődéséhez.

A már kialakult közösségekben működik a segítő erő. Ilyen az elfogadás, egymás meghallgatása, figyelem a társ iránt, közös beszélgetések stb. A csoportra jellemző a “mi élmény”, a saját nyelv, a közösségi élmény, a bizalom.

Célunk tehát az osztályon belüli kiscsoportok osztályközösséggé válásának segítése, az osztályközösségek iskolai közösséggé való fejlesztése, a tantestület és az alkalmazotti, valamint a szülői közösség fejlesztése.

5.5.1 *A KÖZÖSSÉGFEJLESZTÉSSEL, EGYÜTTMŰKÖDÉSSEL KAPCSOLATOS FELADATAINK*

- A tanulók közösségében
  - társas készségek kialakítása
  - az alsó tagozaton kisközösségek, később a csoport építése, közösségfejlesztés
  - szabályzók, pl. erkölcsi törvények, házirend megismertetése
  - szokások kialakítása - az alsó tagozaton mintakövetéssel -, a szokások gyakorlása, interiorizálása
  - a közösségi élethez szükséges tulajdonságok kialakítása
  - kedvesség, figyelem, tapintat, empátia, segítőkészség beépítése a gyerek személyiségébe, mindennapi tevékenységükbe
  - a harmonikus együttműködésre való képesség kialakítása, konfliktustűrés és kezelés kialakítása ráfigyeléssel, segítséggel
  - képessé tenni tanulóinkat tartalmas és egyenrangú felnőtt-gyerek kapcsolatra
  - jogok és kötelességek megismertetése
  - adekvát kommunikációs formák tanítása, használata a mindennapjaikban
  - tiszteletadás mindkét részről

5.5.2 *A TANÍTÁSI ÓRÁN MEGVALÓSÍTHATÓ KÖZÖSSÉGFEJLESZTŐ FELADATOK*

- beilleszkedési problémák kezelése, segítése
- tehetséget, képességet kibontakoztató tevékenységek tanórán kívüli és, tanórai képességfejlesztő feladatokkal
- tanulóink önismeretének segítése, a jó tulajdonságaik kiemelésével
- a természetes csoportok közös jellemzőinek kialakítása
- kiscsoportok szerveződésének figyelemmel kísérése, a pozitívumok megerősítése
- közösségi normák kialakítása
- az osztály közösségének építése

- élményt adó osztályszintű programok szervezése

5.5.3 *AZ EGYÉB FOGLALKOZÁSOK KÖZÖSSÉGFEJLESZTŐ FELADATAI*

Az iskolai közösség egészének erősítésére az írott és íratlan hagyományaink megőrzésére és újak teremtésére nagy hangsúlyt fektetünk. Hagyományaink ápolása rangot ad iskolánknak, egységesebbé teszi tantestületünket, érzelmileg pozitívan motiválja gyermekeinket, s közelebb hozza a szülőket iskolánkhoz:

- nemzeti és családi ünnepek, ballagás, tanévnyitó, tanévzáró közös megünneplése
- ünnepeinken egységes formaruha, sportversenyeinken feliratos mez viselése
- Gyurkovics Napok rendezvényei
- színházi előadások az iskolában

5.5.4 *A SZABADIDŐS TEVÉKENYSÉG KÖZÖSSÉGFEJLESZTŐ FELADATAI*

- tanulmányi kirándulások szervezése
- nyári táborok rendezése lehetőségeinkhez mérten térítésmentesen vagy önköltségesen
- öreg diákok találkozójának támogatása

5.5.5A *DIÁKÖNKORMÁNYZATI MUNKA KÖZÖSSÉGFEJLESZTÉSI TERÜLETEI*

- gyermeknap
- farsang
- Mikulás ünnepség

5.5.6A *FELNŐTT KÖZÖSSÉG ÉPÍTÉSE*

- tantestületi kirándulások
- közös színházlátogatások
- felnőtt farsang, igény szerint
- kiállítások látogatása
- egyéb évközi közös programok, neves előadók meghívása, előadásai
- kultúra Napi műsor, melyet a felnőttek adnak, alkalomtól függően
- közös vacsorák
- hagyományok ápolása
- szakmai hagyományok: bemutató órák belső továbbképzések keretében, nyílt napok, előadások megtartása érdeklődő pedagógusok részére
- Gyurkovics Napok rendezvénysorozat megszervezése

5.5.7 A SZÜLŐI KÖZÖSSÉG ÉPÍTÉSE

- hagyományok ápolása
- ünnepek (tanévnyitó, tanévzáró)
- közös programok (farsang, kirándulás, egészségnap, szülőklub)

5.6 A PEDAGÓGUSOK HELYI INTÉZMÉNYI FELADATAI, AZ OSZTÁLYFŐNÖKI MUNKA TARTALMA, AZ OSZTÁLYFŐNÖK FELADATA

5.6.1 A GYÓGYPEDAGÓGUS FELADATAI

A pedagógusok feladatainak részletes listáját személyre szabott munkaköri leírásuk tartalmazza. A pedagógusnak kötelező óráit a tanulókkal való közvetlen foglalkozásra fordítja (a kötelező és nem kötelező tanórai, valamint napközis foglalkozásokra). A teljes munkaidő tanításon kívüli részének munkaköri feladatai az iskolai nevelő – oktató munkával, a gyermekek felügyeletével összefüggő tevékenységek terén:

- a tanórára / a napközis foglalkozásra való felkészülés

- óravezetés / foglalkozás vezetése
- a tanulói teljesítmények életkornak megfelelő értékelése
- a pedagógiai tevékenységhez kapcsolódó ügyviteli tevékenység (adminisztráció) folyamatos elvégzése
- a szülők folyamatos és rendszeres informálása a tanuló viselkedéséről, változásokról, teljesítményéről
- az iskolai (éves munkatervben szereplő) rendezvényeken való részvétel
- a nevelőtestületi- és munkaközösségi értekezleteken, megbeszéléseken való részvétel
- az éves munkatervben meghirdetett tantestületi továbbképzéseken való részvétel
- az intézményi alapdokumentumok felülvizsgálatában, készítésében való közreműködés
- az iskola kulturális és sportéletének, a szabadidő hasznos eltöltésének szervezésében való részvétel
- a gyermekek, tanulók felügyeletének ellátása (óráközi szünetek) / napközi ügyelet
- a hátrányos helyzetű tanulók képességfejlesztése
- a tanuló és gyermekbalesetek megelőzésével, valamint a gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok végrehajtásában való részvétel
- szülői értekezletek, fogadóórák megtartása / szülői értekezleteken való részvétel
- részvétel a munkáltató által elrendelt továbbképzéseken
- tanulmányi kirándulások, iskolai ünnepek és rendezvények megszervezése
- tanítás nélküli munkanapon az igazgató által elrendelt szakmai jellegű munkavégzés
- az osztálytermek rendben tartása és dekorációjának kialakítása
- a Házi rend előírásainak betartatása, illetve a betartásra szoktatás
- a tanulókat veszélyeztető helyzetek elkerülése, elhárítása
- az épület, (udvar) berendezésének, tisztaságának óvása
- együttműködés a kollégákkal, a nevelőtestülettel és a vezetőséggel

5.6.2 *A NAPKÖZIS FOGLALKOZÁST TARTÓ PEDAGÓGUS TOVÁBBI FELADATAI*

- a tanulók másnapi felkészülésének biztosítása; az önálló tanulás feltételeinek megteremtése, módszereinek megtanítása és a szükség szerinti segítségnyújtás
- a szabadidő fejlesztő hatású tevékenységekkel való kitöltése
- csoportja számára kultúr-, sport-, játék-, és munkafoglalkozások szervezése
- gondos tervezéssel biztosítja, hogy ezek színvonalasak legyenek
- csoportját az ebédlőbe kíséri, ott gondoskodik a kulturált, minél önállóbb étkezés feltételeiről, a személyi higiénia szabályainak betartásáról és a tanulók fegyelmezett viselkedéséről
- kötetlen szabadidőben biztosítja a tanulóknak a szabad levegőn való mozgást, kikapcsolódást, eközben személyesen felügyel rájuk
- a szabadidő hasznos eltöltésére tanít
- az igazgató által megadott időpontra statisztikát, év végi beszámolót készít
- szakmai munkájának dokumentálása

5.6.3 *A FEJLESZTŐ FOGLALKOZÁSOKAT TARTÓ GYÓGYPEDAGÓGUS FELADATAI*

Ellátja a tanulásban akadályozott, értelmileg akadályozott, autizmus spektrum zavarral rendelkező gyermekek képességfejlesztését a szakértői vélemény és egyéni mérlegelés alapján.

- A tanulók aktuális állapotának felmérése
- a tanulók aktuális tudásának felméréséhez vizsgálatok elvégzése, elemzése
- fejlesztési területek megállapítása, a szükséges fejlesztő eljárások kiválasztása
- terápiás eljárások, fejlesztő programok tervezése
- célok meghatározása, az ehhez szükséges feltételek megteremtése
- időtartam meghatározása
- változások megfigyelése

- szakmai munkájának dokumentálása
- az igazgató által megadott időpontra statisztikát, év végi beszámolót készít
- terápiás foglalkozások vezetése és a tapasztalatok feldolgozása
- egyéni és kiscsoportos foglalkozások vezetése
- tanórai megfigyelések
- fejlesztő foglalkozásokhoz szükséges konzultáció, együttműködés és tanácsadás
- szorosan együttműködik a pszichológussal, a szülőkkel, a kollégákkal
- az oktatási és nevelési folyamat tervezése, az oktatási- nevelési folyamat vezetése
- egyéni tervek szerint vezeti az órát
- figyelemmel kíséri és dokumentálja a tanulás eredményességét
- segíti az osztálytanítókat a tanulók egyéni képességeinek megfelelő differenciálásban
- megelőzi az újabb tanulási nehézségek kialakulását

5.6.4A LOGOPÉDUS FELADATAI

- év elején az iskola tanulóinak, év végén a fejlesztésben részt vevő tanulók felmérése
- szülők tájékoztatása a felmérés eredményéről
- intézményünk tanulóinak speciális, egyénre szabott beszédterápiája
- a logopédiai fejlesztést igénylők csoportbeosztásának elkészítése
- a logopédia, és a gyógypedagógia egyéb eszközeivel a gyermek beszédének (alaki, és tartalmi szempontból) az életkorának megfelelő szint megközelítése
- dyslexia-veszélyeztetett gyermekek prevenciók ellátásának biztosítása
- konzultáció szülővel, pedagógussal, egyéb szakemberrel
- pedagógiai vélemény készítése a gyermek aktuális státuszáról félévkor és év végén, (a logopédiai terápiában résztvevő gyermekek fejlődéséről elemző-összegző értékelést ad)
- szakmai munkájának dokumentálása
- az igazgató által megadott időpontra statisztikát, év végi beszámolót készít

A pedagógusnak kötelező óráit a tanulókkal való közvetlen foglalkozásra fordítja (a kötelező és nem kötelező tanórai, valamint napközis foglalkozásokra).

A teljes munkaidő tanításon kívüli részének munkaköri feladatai az iskolai nevelő – oktató munkával, a gyermekek felügyeletével összefüggő tevékenységek terén:

- a tanórára / a napközis foglalkozásra való felkészülés
- óravezetés / foglalkozás vezetése
- a tanulói teljesítmények életkornak megfelelő értékelését.
- a pedagógiai tevékenységhez kapcsolódó ügyviteli tevékenység (adminisztráció) folyamatos elvégzése
- a szülők folyamatos és rendszeres informálása a tanuló teljesítményéről
- az iskolai (éves munkatervben szereplő) rendezvényeken való részvétel
- a nevelőtestületi- és munkaközösségi értekezleteken, megbeszéléseken való részvétel
- az éves munkatervben meghirdetett tantestületi továbbképzéseken való részvétel
- az intézményi alapidokumentumok felülvizsgálatában, készítésében való közreműködés
- az iskola kulturális és sportéletének, a szabadidő hasznos eltöltésének szervezésében való részvétel
- a gyermekek, tanulók felügyeletének ellátása (óráközi szünetek) / napközi ügyelet
- a hátrányos helyzetű tanulók képességfejlesztése
- a tanuló és gyermekbalesetek megelőzésével, a gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok végrehajtásában való részvétel
- szülői értekezletek, fogadóórák megtartása / szülői értekezleteken való részvétel
- részvétel a munkáltató által elrendelt továbbképzéseken
- tanulmányi kirándulások, iskolai ünnepek és rendezvények megszervezése
- tanítás nélküli munkanapon az igazgató által elrendelt szakmai jellegű munkavégzés
- az osztályterem rendben tartása és dekorációjának kialakítása
- a Házirend előírásainak betartatása, illetve a betartásra szoktatás
- az iskola rendjének, a tanulókat veszélyeztető helyzetek elkerülése, elhárítása
- az épület, (udvar) berendezésének, tisztaságának óvása
- együttműködés a kollégákkal, a nevelőtestülettel

5.6.5 AZ OSZTÁLYFŐNÖK FELADATAI

Az osztályfőnököt az igazgató bízta meg egy évre. Munkáját a munkaköri leírásának megfelelően, az iskola pedagógiai programja és az éves munkaterv alapján végzi.

Az osztályfőnök felelős vezetője a rábízott tanulócsoporthoz. Feladata a tanulók

személyiségének alapos, sokoldalú megismerése, differenciált fejlesztése, közösségi tevékenységük irányítása, önállóságuk, öntevékenységük és önkormányzó képességük fejlesztése.

Egy osztály és annak tanulóit érő iskolai fejlesztő hatások koordinálása, a nevelési tényezők összefogása a tanulók személyiségének az iskolai értékrend szerint való fejlesztése. Az osztály közösségi életének szervezése.

Nevelőmunkáját folyamatosan tervezi.

Személyiség- és közösségfejlesztő munkáját, az iskola pedagógiai programjában preferált alapértékek osztályban való elfogadtatása érdekében végzi.

Törekszik tanulói személyiségének, családi és szociális körülményeinek alapos megismerésére, a szülők iskolával szembeni elvárásainak, a gyerekekkel kapcsolatos ambícióinak megismerésére.

Feltérképezi az osztály szociometriai jellemzőit, az osztályon belül uralkodó értékrendet. Lehetőség szerint látogatja osztálya tanítási óráit, a tanítási óráin kívüli foglalkozásait.

Gondot fordít arra, hogy osztálya tanulói ériék el a képességüknek megfelelő szintet a tanulásban.

Folyamatosan segíti a tanulásban lemaradók felzárkóztatását.

Gondot fordít a helyes tanulási módszerek elsajátíttatására.

Tiszteletben tartja a gyerekek emberi méltóságát, gondoskodik arról, hogy az osztály közösségi tevékenysége során alkalmat teremtsen minden tanulónak a demokratikus közéleti szereplésre való felkészülésre.

A tantervben meghatározott órakeretben osztályfőnöki órát tart. Ezeket használja fel az osztályban adódó szervezési és pedagógiai problémák megoldására. Az osztályfőnöki órák témáit meghatározott formában, tanmenetben rögzíti.

Segíti az iskolai diákönkormányzat munkáját, felkelti a tanulóknak az iskolai közéleti tevékenység iránti érdeklődést, az osztály életének demokratikus szervezésével kifejleszti bennük az ehhez szükséges képességeket.

A gyerekek minden iskolai tevékenységét (beleértve a tanórán kívüli és szabadidős foglalkozásokat is) értékeli, bennük is kialakítja a reális önértékelés igényét.

Folyamatosan törekszik osztályában a társadalmi munkamegosztás megismertetésére. A gyerekek életkorának megfelelően szakmai ismertetésekkel, önismereti gyakorlatokkal készíti fel tanulóit a pályaválasztásra.

Felelős megbízásával és munkájának ellenőrzésével biztosítja az osztályterem rendjének, tisztaságának, berendezési tárgyainak megőrzését.

➤ Szabadidős tevékenységek szervezése, lebonyolítása

Felkészíti osztályát az iskola hagyományos rendezvényeire, ünnepeire, szervezi osztálya szabadidős foglalkozásait oly módon, hogy így megismertesse tanítványaival a kulturált szórakozás és művelődés változatos formáit, kifejlessze bennük a szabadidő tartalmas kialakításának igényét.

Szakmai kapcsolatok, team munka.

Együttműködik az osztályba betanító pedagógusokkal, fejlesztőpedagógussal, logopédussal, gyógytestnevelővel, napközis nevelővel, a szakmai munkaközösséggel, a pszichológussal.

➤ Kapcsolattartás a szülőkkel

A szülők informálása a tanuló magatartásáról és tanulmányi előmeneteléről. Decemberben és áprilisban írásban tájékoztatja a bukásra álló tanulók szüleit.

Törekszik a család és az iskola nevelőmunkájának összehangolására, együttműködik a szülőkkel.

Évente legalább 2 alkalommal szülői értekezletet, igény szerint fogadóórát tart.

Megismerteti a szülőkkel az iskola pedagógiai programját, házirendjét.

Gondoskodik osztályában arról, hogy a szülői közösség képviselje az osztály érdekeit a nevelőtestület és a szülői közösség előtt.

Kapcsolatot tart a szülői közösség képviselőivel.

Támogatja és segíti a szülők részvételét a tanulás segítésében, a pályaválasztási, szabadidős programok, kirándulások, táborozások szervezésében.

Adminisztrációs tevékenység, a szülők tájékoztatása.

Folyamatosan tájékoztatja a szülőket a gyerekek magatartásáról, tanulmányi előmeneteléről, alkalmazza az iskolai szabályzatokban rögzített dicséret és elmarasztalás formáit.

Elvégzi az osztályfőnök adminisztrációs teendőit, felel az osztálynapló szabályszerű, naprakész vezetéséért, a törzslapok, a bizonyítványok pontos kitöltéséért.

Minden érdemjegyet beír az ellenőrzőbe, rendszeresen ellenőrzi, hogy a tanulók aláírták-e az ellenőrzőbe került jegyeket és bejegyzéseket.

Regisztráltatja és összesíti a tanulók hiányzásait, adatokat szolgáltat osztályáról az iskolai statisztika elkészítéséhez.

Elvégzi a tanulók továbbtanulásával kapcsolatos adminisztratív teendőket, továbbtanulási lapjaikat szabályszerűen és pontosan továbbítja.

• Gyermekvédelmi tevékenység

Az osztályba járó tanulók áldozattá válásának megelőzése. Az osztályfőnöki órák keretében önismereti, jellemformáló, nemiséggel, szerelemmel, párválasztással kapcsolatos ismeretek átadása. Egészséges életmódra nevelés, empátia és kommunikáció fejlesztése. A belső és személyközi konfliktusok megoldásának, valamint indulatkezelési problémák megoldásának tanítása.

A hátrányos helyzetű és veszélyeztetett tanulók segítése érdekében együttműködik a gyermekvédelmi felelőssel.

Munkájáról beszámol az iskolavezetőség által kiadott szempontok alapján.

Felkészül osztálya osztályozó értekezleteire, ezeken, valamint az igazgató

kérésére a nevelőtestületi értekezleten ismerteti és elemzi a tanulócsoport helyzetét, neveltségi szintjét, tanulmányi munkáját, magatartását.

5.7 A KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ TANULÓKKAL KAPCSOLATOS PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉG HELYI RENDJE

A köznevelési törvény meghatározása alapján kiemelt figyelmet igénylő gyermekek, tanulók azok akik:

- különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló
- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek, tanuló

A mindennapi munkában fontos, hogy a velük történő foglalkozásnak van egy más szakmai elvárásokat tartalmazó részei is:

- az osztályfőnöki munkatervekben szerepel, milyen módszertani eszközökkel akarja az osztályfőnök a fent említett gyermekek, tanulók közösségbe (szűkebb és tágabb értelemben is) integrációját segíteni
- a munkaközösségek munkatervében megjelenik, milyen módon segíti a munkaközösség a kiemelt figyelmet igénylő gyermekekkel, tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenységét
- az iskola éves munkatervében célok, feladatok és felelősök kerülnek meghatározásra a kiemelt figyelmet igénylő gyermekekkel, tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenységgel kapcsolatban

Az éves munka értékelésekor az osztályfőnökök, a munkaközösségek és az iskola értékeli az elmúlt időszak tevékenységét, ebben megjeleníti, elemezni, értékelni a kiemelt figyelmet igénylő gyermekekkel, tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység helyzetét, az elvégzett munkát.

5.7.1 A SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ TANULÓK MEGSEGÍTÉSE

Tanulóink az idegrendszer fiziológiás működésének akadályozottságából, adódóan beilleszkedési zavart mutatnak. Magas a szorongásszint, a gátoltság, túlzott az érzékenység, csekély a teherbírás, a figyelemkoncentráció gyenge.

A tanulók érzelmi, indulati életének zavarát, dacban, agresszióban, különböző félelemérzésben, hangulati labilitásban, indulatkitörésben, depresszióban, érzelmi

sivárságban vagy túl erős kötődésben észlelhetjük.

A beilleszkedési, magatartási nehézségekkel küzdő gyermekek jellemzője, hogy nehezen tudják, vagy képtelenek elfogadni a családi, közösségi normákat, illetve alkalmazkodni azokhoz. Értékkrendjükben nem meghatározó a tanulás, feladattudatuk- és tartásuk gyenge.

- Feladataink:
  - a gyermekhez vezető “kulcs” megtalálása
  - a magatartászavar okainak feltérképezése
  - egyéni beszélgetések, lehetőség biztosítása, hogy a gyermek a benne lévő feszültséget, problémát, „kijátszhassa” magából. Drámajáték, konfliktuskezelési technikák megtanítása
  - a gyermek elfogadása, tolerálása, figyelem, meghallgatás, megértés, empátia a tanuló felé
  - a szülői háttér megerősítése, támogatása, a sérült gyermek elfogadásának segítése
  - szülőklubok szervezése: itt a szülők egymás közt, illetve esetenként szakember, pszichológus, pedagógus segítségével tapasztalatokat, módszereket cserélhetnek

5.7.2 A TEHETSÉG, KÉPESSÉG KIBONTAKOZTATÁSÁT SEGÍTŐ TEVÉKENYSÉGEK

- Célunk
  - az iskolai oktatás folyamatában az ismeretszerzés formájában egyre több mennyiségi ismeret átadása
  - alkotóképesség kifejlesztése (amikor a gyermek tudását, érzésvilágát önállóan, különböző tevékenységi formákban nyilvánítja meg)
- Feladatok és tevékenységek
  - kiemelt figyelem a tehetséges gyerekeknek
  - gyerekek által tartott kiselőadások
  - irányított könyvtárlátogatás
  - anyag és tárgyi emlékek gyűjtése

- tantárgyi fejlesztés
- az ön kifejezés megtanítása, és gyakoroltatása
- ünnepi műsorok készítése
- kiállítás rendezése
- dramatizálások
- meseírás, meseillusztráció készítése
- zenehallgatás
- rajzverseny
- sport és kézműves szakköreinken képességeiknek megfelelő differenciált feladatok végzése
- további, évenként megjelenő tevékenységeink
- kerületi versenyek (lehetőség esetén)
- Komplex Tanulmányi Verseny
- Koncz Dezső Komplex Tanulmányi Verseny
- Fővárosi Kulturális Fesztivál

5.7.3 A GYERMEK- ÉS IFJÚSÁGVÉDELEMMEL KAPCSOLATOS FELADATOK

A gyermek és ifjúságvédelmi tevékenység átfogja az óvodai, iskolai élet egészét azzal a céllal, hogy biztosítsa a gyermekeket megillető jogok érvényesülését, védő-, óvó intézkedést tegyen minden rászoruló, hátrányos helyzetű és veszélyeztetett gyermek érdekében. Fontos preventív szerepe van. Iskolánk valamennyi tanulója valamilyen ok miatt veszélyeztetett gyermek, közülük sokan hátrányos helyzetűek.

Tanulóink egy része gyermekvédelmi gondoskodás alatt álló. Vannak olyan tanulók, akik csonka családban élnek, néhány szülő munkanélküli.

Ennek okai, hogy családjuk az átlaghoz képest eltérést mutat. A gyermekek sajátos nevelési igényük miatt állandó készültséget, odafigyelést igényelnek, nehezen nevelhető gyermekek, akiknek sérült a szülő gyermek kapcsolata. Kiemelt és speciális feladatot jelent számunkra az anyaotthonban elhelyezett családok köre. Részükre fokozottabban igyekszünk segítséget nyújtani.

Feladatunknak tekintjük iskolánkban az esélyegyenlőség lehetőségének biztosítását.

➤ Feladataink

- intézményünkbe kerülő gyermekek zökkenőmentes beilleszkedésének elősegítése
- a szülői házzal való együttműködés kialakítása
- segítségnyújtás a szülőknek, szükség esetén konzultációs lehetőség biztosítása, a szülők és a gyermekkel foglalkozó pedagógusok közt
- szülői értekezletek szervezése nevelési, oktatási kérdésekről, tájékoztatás gyermekeik fejlődéséről
- konfliktusok kezelése érdekében egyéni beszélgetések folytatása
- szakemberek meghívása, bevonása (orvos, pszichiáter, Gyermekjóléti Központ képviselője, stb.)
- segítségnyújtás a gyermeknek (prevenációs szűrés és aktuális segítség)

➤ Egészségnevelési programok

- káros szenvedélyekről (dohányzás, alkohol, drog)
- kulturált viselkedésről (oszt. főnöki órákon)
- személyi higiénéről
- sportolás fontosságáról, jelentőségéről (testnevelés órákon)
- a szabadidő hasznos, helyes eltöltéséről (életvitel órákon)
- a gyermek áldozattá válásának megakadályozása: személyiségfejlesztő

➤ Programunk

- környezetismeret, erkölcsstan, osztályfőnöki órák és más tantárgyak keretében a helyes önértékelés kialakítása, veszélyhelyzetek felismerése, a segítségkérés módjainak elsajátítása
- tehetséggondozás
- személyiségformálás (személyiségzavarok korrekciója, életvezetési technikák megismertetése – ahogy programunkban fentebb megfogalmazásra került

- Együttműködés külső, segítő intézményekkel
  - kapcsolattartás a Gyermekjóléti Központ gyermekvédelmi feladatok ellátásában (igazolatlan mulasztások, gyermekek bántalmazása, prevenciós programok, stb.)
  - folyamatos kapcsolattartás és konzultáció a kerületi rendőrkapitányság szakszolgálataival, bűnmegelőzési programjaikon való részvétel
  - esetmegbeszélések a családgondozókkal
  - a Családügyi és Szociális Osztály számára javaslattétel a szociálisan hátrányos helyzetűek megsegítésére

- Tanórán kívüli tevékenységek
  - feladataink a napköziben:
    - tanulási szokások kialakítása
    - begyakoroltatás, rendszerezés, rögzítés, korrepetálás
    - szabadidős tevékenységek széles skálája manuális, kulturális, sportfoglalkozások
    - pozitív viselkedési formák megerősítése
    - pedagógus továbbképzés folyamatosan

5.7.4 A TANULÁSI KUDARCNAK KITETT TANULÓK FELZÁRKÓZÁSÁT SEGÍTŐ PROGRAM

A tanulási kudarcnak kitett tanulók általában néhány sikertelen hónap vagy rosszabb esetben egy-két sikertelen iskolaév kudarcélményeivel terheltén érkeznek iskolánkba. Az áthelyezés indoka többnyire a tanulási nehézség.

A tanulási nehézségekkel hozzánk kerülő gyermekek többsége kezdetben érzelmileg kiegyensúlyozatlan, feszült, gyakran agresszív vagy teljesen introvertált, sértődött, szótlan. Programunk prevenciójukat és korrekciójukat szolgálja. A helyi tantervben megjelölt egyéni fejlesztések, rehabilitációs órák felhasználása a felzárkóztatást segítő, programok megszervezésével.

- Teendőink a következők
  - kiszűrés

- tanulóról való információszerzés (háttérvizsgálat, okok feltérképezése)
- diagnosztika
- út kijelölése (a pedagógus és a tanuló közös tevékenységére épülő nevelői eljárást igyekszünk találni)
- egyéni tervek készítése, mely tartalmazza a célt, az eszközt, az eljárást, módszert és tevékenységet
- konkrét segítségnyújtás, mely során ki kell használni a gyermek életkor-specifikus érdeklődését
- a szociális hátrányok, nehézségek leküzdése
- a család pszichés megsegítése a negatív élmények oldására (csalódottság, elvárások realitásai, várható életút, pályaválasztás lehetőségei, eddig elszenvedett kudarcélmények feldolgozása osztályfőnökök, gyógypedagógiai tanárok, illetve pszichiáter segítségével)
- kudarc megelőzési és kezelési technikák megtanítása, szituációs gyakorlással, helyzetteremtési alkalmakkal
- személyes jó kapcsolat kiépítése a gyerekekkel
- differenciált óravezetések, esetenként csoportbontással “versenyztető” tanítás helyett individualizált, illetve együtt-tanulási helyzetekkel
- fejlesztő foglalkozások, korrepetálások – habilitációs és rehabilitációs tevékenységek, melyek alkalmával nemcsak tananyagot sajátít el a gyermek, hanem különféle szocializációs folyamatokat is, valamint alkalmazkodó képességet, kudarc-feldolgozási módokat, stb.
- tanulási technikák elsajátítása
- súlyos részképesség zavar esetén mentesítés az osztályzás alól, tantárgycsoportos oktatás megszervezése és lebonyolítása
- nevelőtestületi értekezleteken, a különböző szakterületek képviselőinek együttműködése
- továbbképzéseken való részvétel
- a kudarcélmény megelőzése vagy csökkentése, illetve az ebből fakadó személyiségzavarok korrekciója

5.7.5 A SZOCIÁLIS HÁTRÁNYOK ENYHÍTÉSÉT SEGÍTŐ TEVÉKENYSÉG

Ezen a területen a törvény adta lehetőségekről nyújtunk tájékoztatást.

- Célunk
  - pedagógiai eszközökkel és szolgáltatással enyhíteni a szociális hátrányokon

- Feladataink
  - felvilágosító munka a szülők felé
  - tanácsadás – kikhez fordulhatnak segítségért
  - tájékoztatás a törvény által biztosított juttatásokról

- Pedagógiai eljárások
  - drog megelőzési és egészségügyi programok
  - ifjúságvédelmi programok
  - felzárkóztató programok
  - egyéni foglalkozás
  - tehetségfejlesztés
  - könyvtár és informatika hozzáférés
  - szabadidő-szervezés
  - táborok (saját költségen)
  - Tanórán kívüli szolgáltatásaink (napközis, szakkörök, stb.) egyik fontos célja
  - szintén a hátrányok csökkentése, az esélyegyenlőség biztosítása
  - A szociális ellátások számbavétele
  - étkezési támogatásra javaslattétel
  - tankönyvvásárlási támogatás, tankönyvkölcsönzés
  - reggeli, délutáni ügyelet

- nevelőtestületi pályázatok
- iskolánkat hosszú évek óta segítő szervezetek; iskolánk alapítványa; (Támaszpont Alapítvány, Mini Magyarországért Alapítvány)

A szociális hátrányok enyhítését szolgáló tevékenységünk szorosan összefügg a gyermek és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladataink megvalósításával.

5.8 A TANULÓKNAK AZ INTÉZMÉNYI DÖNTÉSI FOLYAMATBAN VALÓ RÉSZVÉTELI JOGAI GYAKORLÁSÁNAK RENDJE

A Diákönkormányzat működését Köznevelési törvény végrehajtási rendelete, a Házi rend és a Diákönkormányzat Működési Szabályzata határozza meg.

➤ Célja

- az érdekképviselő mellett iskolai társadalmi fórum létrehozása, vélemények ütköztetése és kinyilvánítása, az egyes tagozatok közötti jó viszony kialakulásának segítése, egymás elfogadása, a szabadidő kulturált eltöltésére való nevelés

A tanulók érdekeik képviselőjére diákönkormányzatot hoznak létre. A diákönkormányzat munkáját e feladatra kijelölt, felsőfokú végzettségű és pedagógus szakképzettségű személy segíti, akit az intézményvezető bíz meg öt éves időtartamra.

➤ A diákönkormányzat véleményét az iskola kikéri (Nkt. 48. § (4) bekezdése)

- az iskolai SZMSZ jogszabályban meghatározott rendelkezéseinek elfogadása előtt
- a tanulói szociális juttatások elosztási elveinek meghatározása előtt
- az ifjúságpolitikai célokra biztosított pénzeszközök felhasználásakor
- a házi rend elfogadása előtt

➤ A diákönkormányzat a nevelőtestület véleményének kikérésével dönt

- saját működéséről
- a diákönkormányzat működéséhez biztosított anyagi eszközök felhasználásáról
- hatáskörei gyakorlásáról

- egy tanítás nélküli munkanap programjáról
- az iskolai diákönkormányzat tájékoztatási rendszerének létrehozásáról és működtetéséről

A diákönkormányzat SZMSZ-ét a választó tanulóközösség fogadja el, és a nevelőtestület hagyja jóvá. A diákönkormányzat véleményt nyilváníthat, javaslattal élhet a nevelési-oktatási intézmény működésével és a tanulókkal kapcsolatos valamennyi kérdésben.

- Az iskolai, kollégiumi diákönkormányzat véleményét – az Nkt. 48. § (4) bekezdésben meghatározottakon túl
  - a tanulók közösségét érintő kérdések meghozatalánál
  - a tanulók helyzetét elemző, értékelő beszámolók elkészítéséhez, elfogadásához
  - a tanulói pályázatok, versenyek meghirdetéséhez, megszervezéséhez
  - az iskolai sportkör működési rendjének megállapításához
  - az egyéb foglalkozás formáinak meghatározásához
  - a könyvtár, a sportlétesítmények működési rendjének kialakításához
  - az intézményi SZMSZ-ben meghatározott ügyekben ki kell kérni

5.8.1 *AZ ISKOLÁNKBAN MŰKÖDŐ DIÁKÖNKORMÁNYZAT*

Az iskola tanulóinak az ENSZ Gyermeki Jogok Egyezménye, az Köznevelési törvény előírásai, az iskolai SZMSZ és a Házirend által szabályozott kereteken belül joga van iskolai életét alakítani. A tanulók iskolai élete alakításának szervezeti kerete a Diákönkormányzat.

A DÖK az iskolai demokrácia, önkormányzatiság és öngazgatás, jogállamban használt állampolgári technikák gyakorlásának színtere. A DÖK munkájának, rendezvényeinek segítése minden pedagógus feladata.

- Célja
  - Végezzenek gyermekeink olyan közösségi tevékenységet, amelyek segítik eligazodni őket az emberi közösségek rendszerében.

- Tudjanak különbséget tenni értékes és értéktelen kapcsolatok között. Ismerjék fel saját és mások értékeit, fogadják el azokat és a másságot.
- Találják meg helyüket, szerepüket a kisebb-nagyobb közösségekben.
- Ismerjék meg az egyetemes fejlődés során létrehozott értékeket, eredményeket és ebben ismerjék Magyarország szerepét.
- Ismerjék meg népünk kulturális örökségének jellemzőit, nemzeti kultúránk nagy múltú értékeit.

➤ **Tevékenységi köre és feladata**

- a diákönkormányzat szervezeti, tartalmi és jogi kereteinek kidolgozása és működtetése
- panaszkezelés
- a belső információs csatornák kialakítása és működtetése (faliújság)
- közreműködés az iskolai házirend betartásában
- gyermeknap megszervezése
- szelektív hulladék- és papírgyűjtés
- az iskolai munka segítése
- a tanulók érdekképviselője
- Diáktanács ülések összehívása

➤ **A célok és feladatok megvalósítását elősegítő tevékenységek**

- kirándulások
- tárgykészítés, munkadélutánok
- részvétel az iskola és környezete tisztaságának megőrzésében, fenntartásában
- aktív részvétel az iskola és környéke állapotának megőrzésében, védelmében

5.9 A SZÜLŐ, A TANULÓ, A PEDAGÓGUS ÉS AZ INTÉZMÉNY PARTNEREI, KAPCSOLATTARTÁSÁNAK FORMÁI [2011. ÉVI CXCV. TV. A KÖZNEVELÉSRŐL 62.§(1)F., N., 72.§ (1)(4)(5)]

A nevelési folyamat résztvevői sok szállal kötődnek egymáshoz.

➤ Szintek:

- tanuló – osztályfőnöki – szaktanári – szülői - gyermekvédelmi
- osztályközösségek – diákközösség - szülői közösségek – nevelői közösség fenntartó-közvetett partnerek

➤ Célunk

A nevelési folyamatban résztvevő közösségek együttműködését mind tartalmi, mind folyamatszerkezeti szempontból magasabb szinten biztosítani.

Fontosnak tartjuk ezt az együttműködést. Az iskolánkba járó gyerekek szüleinek gyakran igen nehéz feldolgozniuk gyermekük sérült állapotát. Ezért igyekszünk fokozott figyelemmel és empátiával fordulni feléjük. Kapcsolatunk sokkal rugalmasabb és közvetlenebb, mint a többségi iskolákban. Tudjuk, hogy lényeges meghallgatni, elfogadni, és eleget tenni a szülői igényeknek. A szülői szerepek kiszélesedtek. Az eddig megszokott gondozó szerepkörből nevelő, törvényes képviselő és a szolgáltatást igénybe vevő lett.

➤ Feladataink

Elsősorban a jogszabályok által megfogalmazott lehetőségeket kívánjuk biztosítani a következő szempontok szerint:

- az iskolaválasztást megkönnyítendő cikkeket jelentetünk meg több kerületi újságban.. Emellett kerületi bemutatókat, és családi napokat is tartunk más hasonló rendezvényekhez kapcsolódva. Ezen tevékenységünket természetesen folytatni kívánjuk
- a szülők tájékoztatása az őket érintő jogszabályokról, a Köznevelési törvényről, valamint az iskola tevékenységéről, Pedagógiai programunkról, Házi rendünkről
- a szülő és az iskola nevelési partnerkapcsolatának tudatosítása, a bizalom növelése
- a szülők részvétele és vélemény nyilvánítása a tervezésben, a végrehajtásban és az értékelésben
- a szülők érezzék, hogy az iskola az övék is

- rendszeresen beszámolunk gyermekük magaviseletéről, fejlődéséről, tanulmányi előmeneteléről
  - a szülői szervezetek javaslatait megvizsgáljuk, és érdemben megválaszoljuk
  - a szülők nyílt napokon, vagy kérésre más alkalmakon is részt vehetnek tanulási foglalkozásainkon
  - a tanulók egészségügyi állapotát, ellátását folyamatosan figyelemmel kísérjük, és
  - szorgalmazzuk (érzékszervi szűrés, ortopédia, stb.)
  - gyermekpszichiátriai szakrendelést biztosítunk az iskolán belül a család segítése érdekében
  - segítséget kívánunk nyújtani a szülőknek gyermekük nevelésében, illetve szabadidejük hasznos eltöltésében
- A fenti célokat szolgálják a szülőkkel való kapcsolattartás formái
- szülői értekezletek
  - fogadó órák (osztályfőnöki, igazgatói, gyermekvédelmi)
  - családlátogatások. Tanulóinkat és családjaikat a családlátogatás során sokkal mélyebben ismerhetjük meg. Mód van személyesebb kapcsolat kialakítására, meghittebb beszélgetésekre, tanácsadásra, ha szükséges, segítségnyújtásra
  - lényegesnek tekintjük, hogy problémáinkat közösen, egymást támogatva oldjuk meg
  - igényeljük, hogy legalább évenként beszéljük meg együttműködésünk tapasztalatait (a Szülői Szervezet találkozóin)
- A tanulókkal való kapcsolattartás formái
- a tanulókkal való együttműködés fóruma a Diákönkormányzat
  - osztályonként 1-1 diákot választanak be önkormányzatukba
  - havi rendszerességgel megbeszélést tartanak, ahol előkerülnek a diákság problémái, illetve az iskolát érintő kérdések
  - a Diákönkormányzat részt vesz az iskola életében, így a házirend elkészítésében

is

- kapcsolatot tart a gyermekvédelemmel, javaslatot tesz, kik azok a szociálisan hátrányos helyzetű gyerekek, akik segítségre szorulnak
- együttműködik a szülőkkel bevonva őket az iskola életébe lényegesnek tekintik és gyakorolják a kapcsolattartást az iskolában működő többi autonóm szervezettel

➤ A pedagógusok és a pedagógiai munkát segítők kapcsolattartási formái:

A tantestületi értekezleteken az iskola minden pedagógusa, pszichológusa részt vesz. A pedagógiai asszisztenseknek az igazgatóhelyettes közvetíti az információt.

- Eszközei
  - körlevél (tanáriban kifüggesztve) a hónap első napján (munkanapján reggel)
  - rendkívüli megbeszélések: törekedni kell arra, hogy teljeskörű legyen, akik kimaradtak, a munkaközösségi-vezetők informálják
  - információs tábla: nyomtatott információknak
  - információs tábla: törölhető, filccel írható felülettel. Aktuális rövid, fontos információk az alkalmazottak között. Tanári szobában elhelyezve 2 naponként cserélhető információval, közérdekű tudnivalókkal.
  - elektronikus levél

➤ Egyéb partnereink

- Kelet –Pesti Tankerületi Központ
- Gyermekjóléti Központ
- Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat XVII. kerületi tagintézménye
- Rákoskeresztúri Családsegítő Központ
- Virágoskert Értelmi Sérültek Napközi és Átmeneti Otthona
- ÉFFÉ
- Támasz- Pont Alapítvány
- Magyar Vöröskereszt XVII. Kerület.
- Kaszap István Alapítvány
- Mini Magyarországért Alapítvány
- Pedagógus Szakszervezet
- Autizmus Kutatócsoport

- Iskolaorvos és védőnői szolgálat
  - Gyermek fogászati rendelő
  - Hírhozó
  - Nevelési és oktatási intézmények
  - Közművelődési intézmények
  - Mérei Ferenc Fővárosi Pedagógiai és Pályaválasztási Tanácsadó Intézet
- A partnerekkel való kapcsolattartás formái
- hivatalos
  - szakmai
  - hospitálások
  - támogatóink
  - előadások, programok
  - mentorálás

5.10 A TANULMÁNYOK ALATTI VIZSGÁK SZABÁLYAI

Vizsgaszabályzatunk célja, hogy szabályozza, a diákok tanulmányok alatt tett vizsgáinak lebonyolítási rendjét.

- A tanulmányok alatti vizsgák
  - követelményeit
  - írásbeli, szóbeli részeit
  - értékelési rendjét

A tanulmányok alatti vizsgák lebonyolításakor figyelembe vesszük a vonatkozó jogszabályokat. A tanulmányok alatti vizsgák célja azon diákok osztályzatainak megállapítása, akiknek év végi osztályzatait évközi teljesítményük és érdemjegyeik alapján a jogszabályok és az iskola pedagógiai programja szerint nem lehetett meghatározni.

5.10.1 A VIZSGASZABÁLYZAT HATÁLYA

E vizsgaszabályzat az iskolánk által szervezett tanulmányok alatti vizsgákra, azaz

- osztályozóvizsgákra

- pótvizsgákra
- javítóvizsgákra

vonatkozik.

Hatálya kiterjed az iskola valamennyi diákjára,

- aki osztályozóvizsgára jelentkezik
- akit a nevelőtestület határozatával osztályozóvizsgára utasít
- akit a nevelőtestület határozatával javítóvizsgára utasít

Kiterjed továbbá az iskola nevelőtestületének tagjaira és a vizsgabizottság megbízott tagjaira. A vizsgaszabályzat hatályba lépése 2013. szeptember 1. érvényessége határozatlan időre szól. Felülvizsgálatát az igazgató és a nevelőtestület kezdeményezheti. A vizsgaszabályzatot 30 napon belül módosítani kell, ha a vonatkozó jogszabályban közölt szabályozás olyan módon megváltozik, hogy az a vizsgaszabályzatban leírtakat befolyásolja.

A tanulmányok alatti vizsgák lebonyolításának szabályait a 20/2012 (VII.31.) EMMI rendelet határozza meg. Az iskola által használt nyomtatvány az osztályozóív tanulmányok alatti vizsgához (94. § n.) A tanulmányok alatti valamennyi vizsga legalább háromtagú vizsgabizottság előtt zajlik. A vizsgabizottság tagjait (elnök, kérdező tanár, ellenőrző tanár) az igazgató írásban bízza meg a vizsgát megelőzően. A bizottsági tagoknak és az elnöknek titoktartási kötelezettsége van. A vizsgáról jegyzőkönyv készül (104.§)

- A jegyzőkönyvön fel kell tüntetni
  - vizsgát lebonyolító intézmény nevét
  - OM azonosítóját
  - címét
- A jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell
  - a tanuló nevét
  - születési helyét és idejét
  - állampolgárságát
  - anyja születéskori nevét
  - lakcímét,
  - annak az iskolának a megnevezését, amellyel tanulói jogviszonyban áll,

- A vizsgatárgy megnevezése mellett
  - az írásbeli vizsga időpontját, értékelését,
  - a szóbeli vizsga időpontját, a feltett kérdéseket, a vizsga értékelését és a kérdező tanár aláírását
  - a végleges osztályzatot,
  - a jegyzőkönyv kiállításának helyét és idejét,
  - az elnök, a jegyző, és a vizsgabizottság tagjainak nevét és aláírását.

A jegyzőkönyv mellékleteként csatoljuk a vizsgázó diák írásbeli dolgozatát, a szóbeli felkészülés alatti jegyzeteit. Az írásbeli dolgozatot a diák megtekintheti, az értékeléssel kapcsolatban írásban észrevételt tehet. A szülő – kérésre – a vizsgaanyagba betekinhet. A vizsgák szabályos lebonyolításáért az igazgató felel. A szabályosan megtartott tanulmányok alatti vizsga nem ismételt.

5.10.2 AZ ÍRÁSBELI VIZSGA ÁLTALÁNOS SZABÁLYAI

Az írásbeli vizsga alkalmával követendő szabályok a vonatkozó jogszabályokban.

- Tájékoztatásként röviden ismertetjük a legfontosabb szabályokat
  - A vizsga kezdetekor a vizsgálónök megállapítja a jelenlévők személyazonosságát, ismerteti az írásbeli vizsga szabályait, majd kihirdeti az írásbeli tételeket.
  - A vizsgateremben az ülésrendet a vizsga kezdetekor a vizsgáztató tanár alakítja ki.
  - Az írásbeli vizsgán csak az iskola hosszú bélyegzőjével ellátott lapokon, feladatlapokon, tétellapokon lehet dolgozni.
  - Az íróeszközökről a vizsgázók, a vizsgához szükséges segédeszközökről az iskola gondoskodik.
  - A vizsgázó az írásbeli válaszok kidolgozásának megkezdése előtt mindegyik feladatlapon feltünteti a nevét, a vizsganap keltét, a tantárgy megnevezését. Vázlatot, jegyzetet csak ezeken a lapokon készíthet.
  - A vizsgázóknak a feladat elkészítéséhez útbaigazítás, segítség nem adható.
  - A vizsgázónak az írásbeli feladatok megválaszolásához rendelkezésre álló

maximális idő vizsgatantárgyanként hatvan perc.

5.10.3 A SZÓBELI VIZSGA ÁLTALÁNOS SZABÁLYAI

A szóbeli vizsga alkalmával követendő legfontosabb szabályok (20/2012 EMMI rendelet 70. § alapján):

- A vizsgázónak legalább tíz perccel korábban meg kell jelennie a vizsga helyszínén, mint amely időpontban az a vizsgacsoport megkezdí a vizsgát, amelybe beosztották.
- A vizsgázónak a szóbeli feladatok megválaszolásához rendelkezésre álló maximális idő vizsgatantárgyanként tizenöt percnél több nem lehet.
- A felkészülésre vizsgatárgyanként legalább harminc perc időt kell biztosítani a vizsgázó számára.
- A szóbeli vizsgán a vizsgázó vizsgatantárgyanként húz tételt vagy kifejtendő feladatot, és kiválasztja a tétel kifejtéséhez szükséges segédeszközöket, melyről a vizsgáztató tanár gondoskodik.
- A tételben szereplő kérdések megoldásának sorrendjét a vizsgázó határozza meg.
- A vizsgázó útbaigazítás és támogatás nélkül, önállóan felel, de ha elakad, a vizsgabizottság tagjaitól kaphat segítséget.
- A vizsgabizottság tagjai a tétellel kapcsolatosan a vizsgázónak kérdéseket tehetnek fel, ha meggyőződtek arról, hogy a vizsgázó a tétel kifejtését befejezte vagy a tétel kifejtésében elakadt.
- Ha a vizsgázó a húzott tételből teljes tájékozatlanságot árul el, az elnök egy alkalommal póttételt húzat vele.
- Ha a vizsgázó a feleletét befejezte, a következő tantárgyból történő tételhúzás előtt legalább tizenöt perc pihenőidőt kell számára biztosítani, amely alatt a vizsgatermet elhagyhatja.

Egy vizsganapon egy vizsgázó legfeljebb három szóbeli vizsgát tehet.

5.10.4 AZ ÉRTÉKELÉS RENDJE

A vizsgatárgyak követelményrendszere.

Minden vizsgatantárgy követelményei azonosak az adott évfolyam adott tantárgyának az intézmény pedagógiai programjában található követelményrendszerével.

A vizsgatárgyak részei és követelményei

az enyhén értelmi fogyatékos tanulók tagozatának (1-8. évfolyama) számára

Tantárgyak	a vizsga típusa
Magyar nyelv és irodalom	szóbeli és/vagy írásbeli
Idegen nyelvek	szóbeli és/vagy írásbeli
Matematika	szóbeli és/vagy írásbeli
Erkölcstan	szóbeli és/vagy írásbeli
Történelem és társadalmi és állampolgári ismeretek	szóbeli és/vagy írásbeli
Hon- és népismeret	szóbeli és/vagy írásbeli
Környezetismeret	szóbeli és/vagy írásbeli
Természetismeret	szóbeli és/vagy írásbeli
Földrajz	szóbeli és/vagy írásbeli
Informatika	gyakorlati és/vagy szóbeli

5.11 A FELVÉTEL ÉS AZ ÁTVÉTEL – NKT. KERETEI KÖZÖTTI – HELYI SZABÁLYAI (2012. ÉVI CXC TV. A KÖZNEVELÉSRŐL 22. § (3) (4) ÉS EMMI 95. §)

Iskolai tagozatunk speciális jellegéből adódóan, a tanköteles kort elért tanulókat a Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság által kiadott szakvélemény alapján vesszük fel, melyben kijelöli a tanuló neveléséhez-oktatásához az intézményt. Más iskolából történő átvétel, szintén a Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság által kiadott szakvélemény birtokában lehetséges.

73, 22. § (3) Az adott évben tanköteles korba lépő sajátos nevelési igényű gyermeket a szülő a szakértői bizottság véleményében vagy a kormányhivatal jogerős határozatában megjelölt időpontig köteles beíratni a kijelölt iskolába.

(4) Az általános iskola első évfolyamára történő beiratkozáskor be kell mutatni a gyermek személyazonosítására alkalmas, a gyermek nevére kiállított személyi azonosítót és lakcímet igazoló hatósági igazolványt, továbbá az iskolába lépéshez szükséges fejlettség elérését tanúsító igazolást.

A tanuló felvételekor, a beiratkozásakor tanulói jogviszony keletkezik.

Iskolánk a beírási naplóban feltünteti a szakértői bizottsági feladatot ellátó intézmény nevét, címét, a szakvélemény számát és kiállításának keltét, az elvégzett felülvizsgálatok, valamint a következő kötelező felülvizsgálat időpontját.

- A beírási napló tartalmazza a tanuló

- naplóbeli sorszámát,
- felvételének időpontját,
- nevét, oktatási azonosító számát, születési helyét és idejét, lakcímét, ennek hiányában tartózkodási helyét,
- anyja születéskori nevét,
- állampolgárságát,
- reggeli ügyeletre, napközire és étkezésre vonatkozó igényét
- jogviszonya megszűnésének időpontját és okát, továbbá annak az intézménynek a nevét, ahová felvették vagy átvették,
- évfolyamisméltására vonatkozó adatokat,
- sajátos nevelési igényére vonatkozó adatait,
- az egyéb megjegyzéseket.

5.12 AZ ELSŐSEGÉLY-NYÚJTÁSI ISMERETEK ELSAJÁTÍTÁSÁVAL KAPCSOLATOS ISKOLAI TERV

Magyarországon 100 emberből 15 nyújt elsősegélyt, amikor baleset történik. Az első öt perc sorsdöntő a sérült szempontjából, ha megkapja a kellő, és elvárható elsősegélyt, akkor minden esélye megvan a túlélésre, illetve az egészségkárosodás-mentes felépülésre. A felmérések azt mutatják, hogy az életveszélyes sérültek életesélyeit az első 3-5 perc lényegesen meghatározza. Ennek értelmében minden iskolatípusnak kötelessége ennek a nagyon rossz gyakorlatnak a megszüntetése.

5.12.1 AZ ELSŐSEGÉLYNYÚJTÁS CÉLJA

Az elsősegélynyújtás olyan egészségügyi beavatkozás, melyet bárki - laikus vagy valamilyen egészségügyi képzettséggel rendelkező személy - elvégezhet a sürgősségi ellátás megkezdése előtt, azért, hogy a baleset vagy hirtelen egészségkárosodás következményeit elhárítsa.

- Mindezek alapján célja
  - az élet megmentése

- a további egészségkárosodás megakadályozása
  - a gyógyulás elősegítése
- Az elsősegélynyújtónak tudnia kell
- a légút biztosítását
  - nem lélegző sérült újralesztését
  - a vérzéscsillapítást
  - a megfelelő fektetési mód alkalmazását
  - a törött testrész mozdulatlanságának biztosítását
  - a mérgezés ellátását
  - a sebek ellátását

5.12.2 AZ ISKOLAI ELSŐSEGÉLY-NYÚJTÁSI TERV CÉLJA

- az iskola minden munkatársa, és a diákok figyelmének felhívása az elsősegélynyújtás fontosságára, illetve az elmulasztásának következményeire;
- az iskola vezetése folyamatosan gondoskodik
  - a szakképzett elsősegélynyújtók kinevezéséről
  - naprakész ismeretei elsajátításának lehetőségéről, a továbbképzésükről
  - az iskola minden munkatársa és diákja informált legyen az elsősegélynyújtók személyéről, és általános tartózkodási helyéről
- az osztályfőnökök, és a veszélyes iskolai területen dolgozó pedagógusok (gyakorlati tanítás helyszínei: pince, tankonyha, tornaterem, udvar) tisztában legyenek az az elsősegélynyújtással kapcsolatos teendőikkel.

5.12.3 MÓDSZEREINK

Az alábbiakban felsoroljuk mindazokat a módszereket, amelyeket a fent leírt célok eléréséhez igénybe kívánunk venni.

- Az egyes tanórai foglalkozásokon bővítjük a tanulók ismereteit a témakörhöz kapcsolódva, ismeretátadással, elemzésekkel, beszélgetéssel, interaktív gyakorlatokkal (pl. osztályfőnöki órán).
- Tanórán kívüli foglalkozások

- szabadidős délutáni illetve hétvégi foglalkozások (sportprogramok, a témával kapcsolatos vetélkedők, filmvetítések).
- Külső előadók meghívása az egyes témakörök ismertetésére (iskolaorvos, házi orvos, pszichológus, védőnő, szakorvos-traumatológus)

5.12.4 PROGRAM VÉGREHAJTÓI, FELELŐSEI ISKOLAI SZINTEN

Az iskola vezetőségének, az osztályfőnököknek, a pedagógusoknak, a gyermek- és ifjúságvédelmi felelőssel, szabadidő - szervezőnek, a diákönkormányzatot segítő pedagógusnak és a diákoknak közös és egyéni feladata a program végrehajtásának megszervezése, végrehajtása és ellenőrzése. Szükséges továbbá igénybe venni a programot segítő külső szakemberek segítségét is (pl. házi orvos, védőnő, szakorvos-traumatológus).

6 HELYI TANTERV

6.1 A HELYI TANTERV KIVÁLASZTÁSÁNAK ÉS ELKÉSZÍTÉSÉNEK SZEMPONTRENDSZERE ISKOLÁNKBAN

Az iskola helyi tantervének elkészítésekor figyelembe vettük:

- a Nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. Törvényt
- 20/2012. EMMI Rendelet 7.(1b)
- a Nemzeti Alaptanterv és a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelveit
- a nevelés és oktatás helyi célkitűzéseit és lehetőségeit
- az iskolahasználók elvárásait

- beiskolázott tanulóink tudásszintjét és sajátosságait
- iskolánk oktatási, nevelési célrendszerét
- tárgyi feltételeinket

6.2 A VÁLASZTOTT KERETTANTERV MEGNEVEZÉSE

- Nevelőtestületünk döntése értelmében, iskolánkban a következő tantervet használjuk:
  - A 2013 - 2014. tanévtől kezdődően felmenő rendszerben a kerettantervek kiadásáról és jóváhagyásának rendjéről szóló 51/2012. (XII.21.) EMMI rendeletben meghatározott kerettanternv alapján folyik a nevelés, oktatás mindkét tagozaton.
  - Az autizmus spektrumzavarral élő gyermekek tagozatán az 51/2012.(XII.21.) EMMI rendelet módosításáról szóló 23/2013 (III.23) EMMI rendelet és a 32/2012. EMMI rendelet figyelembe vételével folyik a nevelő, oktató munka.

6.3 A VÁLASZTOTT KERETTANTERV ÁLTAL MEGHATÁROZOTT ÓRASZÁM FELETTI KÖTELEZŐ TANÓRAI FOGLALKOZÁSOK

Iskolánk célrendszeréből következik a gyakorlati élethez, a munkába álláshoz szükséges ismeretek, képességek elsajátításának begyakoroltatása.

Mindennapos feladatunk a hétköznapi világ beemelése, a problémamegoldásra való érzékenység és építés, és az ismeretek állandó alkalmazása és visszacsatolása.

Valljuk, hogy a tudás sok mindent jelent, ismereteket éppúgy, mint alkalmazható tudást, a kulturált magatartást és életmód tudását és persze annak belső igényét is. Ezért mindkét tagozatunkon kiemelt szerepet biztosítunk a komplex személyiségfejlesztésnek.

A tanulócsoporthok képességeit, szükségleteit figyelembe véve a tantestület tanévenként felülvizsgálja a szabadon választható órák elosztását.

6.4 KERETTANTERVEINK STRUKTÚRÁJA ÉS ÓRASZÁMAI

6.4.1 A TANULÁSBAN AKADÁLYOZOTT TANULÓK OKTATÁS-NEVELÉSÉHEZ HASZNÁLT
KERETTANTERV

Tantárgyak óraszámai a NAT alapján az tanulásban akadályozott tanulókat nevelő általános iskolák alsó tagozata (1-4. évfolyam) számára (a 2013-2014. tanévtől felmenő rendszerben kezdtük alkalmazni).

Tantárgyak	1. évf.	2. évf.	3. évf.	4. évf.
Magyar nyelv és irodalom	7	7	6	7
Idegen nyelvek	-	-	-	-
Matematika	4	4	3	4
Erkölcstan	1	1	1	1
Történelem és társadalmi és állampolgári ismeretek	-	-	-	-
Környezetismeret	2	2	2	2
Természetismeret	-	-	-	-
Földrajz	-	-	-	-
Ének-zene	2	1	2	2
Rajz és vizuális kultúra	1	2	2	2
Informatika	-	-	1	1
Technika életvitel és gyakorlat	1	1	1	1
Testnevelés és sport	5	5	5	5
Osztályfőnöki óra	-	-	-	-
Szabaddon tervezhető órakeret	2	2	2	2
Rendelkezésre álló órakeret	25	25	25	27

A kerettanterv tantárgyak óraszámaira tett ajánlását figyelembe véve, a szabadon tervezhető órakeret elosztása alsó tagozaton a következő:

Tantárgy	1. évf.	2. évf.	3. évf.	4. évf.
Rajz és vizuális kultúra	1 + 1			
Technika életvitel és gyakorlat	1 + 1	1 + 1	1 + 1	1 + 2
Ének-zene		1 + 1		
Magyar			6+1	
Matematika			3 + 1	
Szabadon tervezhető órakeret	2	2	2	2

Tantárgyak óraszámai a NAT alapján a tanulásban akadályozott tanulókat nevelő általános iskolák felső tagozata (5-8. évfolyam) számára.

Tantárgyak	5. évf.	6. évf.	7. évf.	8. évf.
Magyar nyelv és irodalom	4	4	4	4
Idegen nyelvek	-	-	2	2
Matematika	4	4	3	4
Erkölcstan	1	1	1	1
Történelem és társadalmi és állampolgári ismeretek	2	2	2	2
Hon- és népismeret	1	-	-	-
Természetismeret	2	2	4	4
Földrajz	-	1	2	2

Tantárgyak	5. évf.	6. évf.	7. évf.	8. évf.
Ének-zene	2	2	1	1
Rajz és vizuális kultúra	2	2	1	1
Informatika	1	1	1	1
Technika életvitel és gyakorlat	1	1	2	1
Testnevelés és sport	5	5	5	5
Osztályfőnöki óra	1	1	1	1
Szabadon tervezhető órakeret	2	2	2	2
Rendelkezésre álló órakeret	28	28	31	31

➤ A felső tagozaton, a szabadon tervezhető órakeret elosztása a következő:

➤ Tantárgyak	5. évf.	6. évf.	7. évf.	8. évf.
➤ Technika életvitel és gyakorlat	1 + 2	1 + 2	2 + 1	1 + 2
➤ Matematika	➤	➤	3 + 1	➤
➤ Szabadon tervezhető órakeret	➤ 2	➤ 2	➤ 2	➤ 2

6.4.2 AZ ÉRTELMEILEG AKADÁLYOZOTT TANULÓK OKTATÁS-NEVELÉSÉHEZ HASZNÁLT KERETTANTERVEK

- Fejlesztési területek (tantárgyak) struktúrája és óraszámok a 2013-2014. tanévtől az értelmileg akadályozott tanulók számára.

A nevelés- oktatás- fejlesztés területei	Tantárgy	1. évf.	2. évf.	3. évf.	4. évf.	5. évf.	6. évf.	7. évf.	8. évf.
Anyanyelv és kommunikáció	Kommunikáció	4	4	4	4	4	4	5	5
	Olvasás-írás	2	2	3	3	4	4	2	2
Társadalmi környezet	Számolás-mérés	2	2	2	2	3	3	3	3
	Játékra nevelés	2	2	2	2				
	Társadalmi ismeretek					1	1	2	2
Életvitel és gyakorlat	Önkiszolgálás	2	2						
	Életvitel és gyakorlat			2	2	2	2	3	3
Természeti környezet	Környezetismeret					1	1	2	2
Művészetek	Ének-zene	2	2	2	2	2	2	2	2
	Ábrázolás-alkítás	3	3	2	2	2	2	2	2
Informatika	Információs eszközök használata							1	1
Testi nevelés	Mozgásnevelés	5	5	5	5	5	5		
	Testnevelés							5	5
Szabadon tervezhető órakeret		3	3	3	4	4	4	4	4
Összesen		25	25	25	26	28	28	31	31

A kerettanterv tantárgyak óraszámaira tett ajánlását figyelembe véve, a szabadon tervezhető órakeret elosztása az értelmileg akadályozott tanulók alsó tagozatán a következő.

Tantárgy	1. évf.	2. évf.	3. évf.	4. évf.
Számolás-mérés			2+1	2+1
Önkiszolgálás	2+1	2+1		
Olvasás-írás	2+1	2+1	3+1	
Életvitel és gyakorlati ismeretek			2+1	2+1
Kommunikáció	4+1	4+1	4+1	4+2
Szabadon tervezhető órakeret	3	3	3	4

A szabadon tervezhető órakeret elosztása a felső tagozaton a következő:

➤ Tantárgy	5. évf.	6. évf.	7. évf.	8. évf.
➤ Életvitel és gyakorlat	2+3	2+3	3+2	3+2
➤ Kommunikáció	4+1	4+1		
➤ Ének- zene	➤	➤	2+1	2+1
➤ Ábrázolás- alakítás	➤	➤	2+1	2+1
➤ Szabadon tervezhető órakeret	➤ 4	➤ 4	➤ 4	➤ 4

6.5 ISKOLÁNKBAN AZ ALÁBBI FOGLALKOZÁSOK VANNAK

- kötelező tanórai foglalkozás
- egyéni foglalkozások
- rehabilitációs és habilitációs órák
- tanórán kívüli tevékenységek

Mindezen foglalkozásokra és órákra a Köznevelési törvény 27. §-a biztosítja a megfelelő órakeretet, melyet mindhárom iskolatípusunkban összevontan használunk fel.

6.5.1 REHABILITÁCIÓS ÉS HABILITÁCIÓS ÓRÁK (KNT. 27. § (8))

E gyűjtőfogalomba azok a korrigáló, fejlesztő, kompenzáló foglalkozások tartoznak, amelyek gyermekeink valamilyen sérüléséből (értelmi, személyiségi, mozgási, beszéd, hallás, esetleg látásból), vagy annak következményeiből eredő funkciózavarokat javítják. A gyenge képességeket fejlesztik, a kiesett funkciók helyettesítik.

Ezen korrekcióknak végtelen számú variációja lehetséges, a gyermekek fejlesztésének két alapvető irányt határoztuk meg, az egyik az önálló életvitelre való felkészítését, másik pedig a tanulmányi továbbhaladást.

- Tevékenységformák:

Egyéni korrekció:

- érzékelés, észlelés, figyelem fejlesztése
- grafomotoros koordináció fejlesztése
- idő-, és térbeli tájékozódás fejlesztése
- személyiségfejlesztő - szociális és kommunikációs tevékenység segítése

Sérülés specifikus korrekciók:

- mozgáskorrekció
- látáskorrekció
- gyógytestnevelés

- mozgásfejlesztés
- pszichomotoros zavar leküzdése
- látásfigyelem
- forma és térlátás
- hallásfigyelem
- síkban és térben történő tájékozódás
- nagyság és alak konstancia

Mentális képességek fejlesztése:

- figyelem, emlékezet, gondolkodás fejl.
- kommunikációs készség fejlesztése
- beszédészlelési terápiák
- dysgráfia-, dyslexia-prevenció és redukáció
- helyesírás fejlesztés

Tanulási problémák rendezése:

- auditív tanulás segítése
- tanórák megsegítése

A megsegítés formája az adott gyermekcsoport szükségleteitől függ.

6.5.2 *EGYÉNI FEJLESZTÉSI ÓRAKERET FELHASZNÁLÁSA (KNT. 27. § (5))*

- Az értelmileg akadályozottak tagozata
  - egyéni megsegítés, lovaglás lehetőség szerint, stb.
  - felkészítés a Koncz Dezső Komplex Tanulmányi Versenyre
- A tanulásban akadályozottak tagozata
felzárkóztatás, tehetséggondozás:
  - a tanévben folyamatos

- félév és tanév vége előtt az elégtelenre állók számára
- az egész év során a betegség, vagy más okok miatt lemaradók számára
- hátrányos helyzetű tanulók számára
- felkészítés versenyekre, fővárosi és országos komplex tanulmányi versenyre, kulturális szemlékre
- jobb képességű, illetve társainál jobban haladó tanulók számára bővített ismeretanyag nyújtása

6.6 AZ OKTATÁSBAN ALKALMAZHATÓ TANKÖNYVEK, TANULMÁNYI SEGÉDLETEK ÉS TANESZKÖZÖK KIVÁLASZTÁSÁNAK ELVEI

A pedagógus módszertani szabadságának figyelembe vétele mellett a tankönyv választása a gyermekeink értelmi státusának megfelelő módon történik.

- A kiválasztás elvei
  - fedje le a helyi tanterv a kerettanterv által előírt tananyagot
  - legyen megfelelő a tartalmi kidolgozása
  - legyen életkornak megfelelő
  - az önálló tanulásra teremtsen lehetőséget
  - legyen motiváló, kreativitást fejlesztő, tevékenykedtető
  - legyen nyelvezete érthető
  - legyen a kivitelezése, a betűk nagysága megfelelő
  - egyéb taneszközök esetében elsődleges szempont, hogy a gyerekek életkori sajátosságainak megfelelő, tevékenykedtető legyen

- A tankönyvválasztás szempontjai
  - Tankönyvcsaládból tanuljanak a tanulók, hogy a tananyag egymásra épülése biztosított legyen.
  - A tankönyv kiválasztásánál minden esetben törekszünk a családok anyagi helyzetét figyelembe venni a nem tankönyvnek számító segédanyagok tekintetében.

- Tanulóink a tankönyveiket alanyi jogon térítésmentesen kapják, igyekszünk tartós könyveket használni ahol ez lehetséges és ezeket a könyvtárba bevételezve biztosítjuk a későbbiekben.
- A kerettanterv irányelveinek feleljen meg.

6.7 TAGOZATAINK

6.7.1 A TANULÁSBAN AKADÁLYOZOTTAK TAGOZATA

➤ Célunk

A gyermekek személyiségének ismeretében az önmagukhoz képest maximális fejlődés lehetőségének megteremtése. Figyelembe vesszük a tanulásban akadályozott tanulók speciális szükségleteit, pl. a téri tájékozódás, a finommotorika, figyelem, kommunikáció, a szociális viselkedés zavarait.

➤ Feladatunk

Alapvető készségek, képességek fejlesztése, valamint a környező világban való eligazodáshoz szükséges ismeretek nyújtása. A nevelés, oktatás egészével hozzá kívánunk járulni a sérült vagy fejletlen pszichikus funkciók korrekciójához. Emellett átadjuk azokat a magatartási és viselkedési formákat, melyeket nevelési tervünkben is megfogalmaztunk. A kezdő és bevezető szakasz fő feladata a tanuláshoz nélkülözhetetlen pszichikus funkciók fejlesztése, alapvető a kultúrtechnikák elsajátíttatása, a tanulásban egyre nagyobb önállóság kialakítása. Az alapozó és fejlesztő pedagógiai szakaszban az eddigi eredményekre építve folytatjuk fejlesztő munkánkat. Hangsúlyos a megismerési módszerek további fejlesztése. Ha lehetséges a tanulásban előtérbe kerül a verbális szint, de több esetben számolni kell a továbbiakban is a manipulációs, illetve a képi szint jelenlétével is. A 8. évfolyam végére az ismeretek megerősítése, rendszerezése, a pályaválasztás, az önálló életvezetésre való felkészítés élvez prioritást. Munkánkat végigkíséri a folyamatos fejlesztő, segítő ellenőrzés és értékelés. Ez történhet diagnosztikus céllal, mely elsősorban felmérő jellegű, vagy fejlesztő, illetve lezáró, minősítő jellegű. Az értékelésnél minden esetben figyelembe vesszük a gyermek önmagához mért fejlődését

6.7.2 AZ ÉRTELMILEG AKADÁLYOZOTT TANULÓK TAGOZATA

A tanulók igen eltérő egyéni adottságokkal bírnak, fejlesztésük során egyénekenként is eltérő

nevelési-oktatási igények és szükségletek jelentkeznek. A fejlesztés módszereit jelentősen módosítja a kommunikáció és a beszéd fejlődésének sajátos útja, a megismerő funkciók késleltetettsége, a lassúbb tanulási tempó, a figyelem ingadozása, az alacsonyabb fokú terhelhetőség.

- A középsúlyosan értelmi fogyatékos tanulók nevelési-oktatási szempontú jellemzői:
  - A kommunikációs és szocializációs képességek, a pszichés funkciók fejlesztését és a mozgásállapot javítását kell biztosítani. A sikeres tanítás-tanulás feltétele a jól átlátható, tagolt és ösztönző tanulási környezet, a kis lépésekben történő haladás, a gyakori ismétlés. A gyógypedagógiai nevelésnek támaszkodni kell a tanulók meglévő képességeire, pozitív tulajdonságaikra és érzelmi kötődéseik gazdagságára. Ezek folyamatos fejlesztése, aktivizálása eredményesen, a szülői házzal szoros együttműködéssel működik.

- A tanulók fejlesztésének alapelvei
  - a képzés során a tanulók egyéni képességeihez igazodva kell elsajátítani minden olyan tevékenységet, amellyel az iskolai oktatás befejeződése után találkozhatnak
  - a személyiség alakítására a játék van a legnagyobb hatással
  - a nevelő-fejlesztő hatása a tanulás és a munka tevékenységébe is beágyazódik, ezért fontos az alkalmazása a képzés minden területén

- Az oktatás-nevelés célja
  - a minél teljesebb szociális és társadalmi beilleszkedés megvalósítása

- Ennek érdekében a nevelés-oktatás feladata
  - a személyiség harmonikus fejlődésének biztosítása
  - a szocializációs képességek kiemelt fejlesztése
  - a tanulói aktivitás serkentése, a folyamatos motiváció biztosítása
  - gyakorlatorientált képzés
  - az életvezetési technikák elsajátíttatása, gyakorlása
  - a képességek korrekciója és fejlesztése egyéni és kiscsoportos formában
  - egyénre szabott terápiás eszközök, eljárások alkalmazása a hátrányok

csökkentésére

- az épen maradt, kevésbé sérült részképességek feltárása és fejlesztése
- a személyiség gazdagítása: az önfogadás, mások elfogadása, toleráns magatartásra való nevelés
- az eredményes társadalmi integrációra törekvés

- A középsúlyosan értelmi fogyatékos tanulók integrált nevelésének és oktatásának szempontjai

Megfelelő testi, lelki és értelmi fejlettségi szint elérése esetén a középsúlyos értelmi fogyatékos tanuló oktatása, nevelése elképzelhető integrált körülmények között is. Az integrált oktatás megvalósulását nagymértékben segíti a támogató szülői házzal történő kapcsolattartás. Az integrált képzésben részt vevő tanuló értékelésénél elsődleges a tanuló önmagához képest elért fejlődése.

- A NAT alkalmazása

- A nevelés - oktatás-fejlesztés tartalmai:

- Anyanyelv és kommunikáció
- Társadalmi környezet
- Életvitel és gyakorlati ismeretek
- Természeti környezet
- Művészetek
- Informatika
- Testi nevelés

- A fejlesztés középpontjában olyan képességek kialakítása áll, amelyek elősegítik, hogy

- a tanulók az iskoláskort követően önmagukat minél jobban el tudják látni
- környezetükben képesek legyenek tájékozódni és tevékenykedni
- fejlődjenek szociális és kommunikációs képességeik, megfelelően tudják azokat használni

- ismerjék meg közvetlen tárgyi és személyi környezetüket és képesek legyenek azt alakítani is.
- céltudatra és az egyéni sajátosságaihoz alkalmazott önállóságra tegyenek szert, tudjanak dönteni is

6.8 AUTISTA CSOPORTJAINK

Az autista csoport 1995 szeptembere óta működik intézményünkben. Minden tanuló képességeinek megfelelően, a szakértői javaslat alapján, a számára előírt tagozat tananyaga szerint halad. A rehabilitációs órakeret a Nemzeti Köznevelési Törvény 6. számú melléklete alapján biztosított autista tanulóink számára. A szabadon felhasználható órakeret megegyezik a másik két tagozaton meghatározottakkal.

6.8.1 ALAPTEVÉKENYSÉGÜNK

Fő tevékenységünk az autizmus spektrum zavarral élő, és/vagy halmozottan sérült tanulók nevelése-oktatása, habilitációja. Az autizmus spektrum zavarra a szociális készségek, a kommunikáció és rugalmas viselkedésszervezés minőségbeli károsodása jellemző. Az autizmussal élő tanulóknál különösen a kölcsönösséget igénylő szociális készségek, a rugalmas gondolkodás és fantázia területén tapasztalható kognitív deficit, s a beszéd hiánya vagy megléte mellett is károsodott kommunikáció figyelhető meg. Jellemző az egyenetlen intelligencia-képességprofil, a sztereotip viselkedés, érdeklődés, aktivitás. A tünetek változatossága függ a tanuló autizmusának súlyosságától, életkorától, valamint a társuló fogyatékoságoktól. Ezek leggyakrabban értelmi fogyatékoság, mozgás, viselkedésproblémák (agresszió, autóagresszió). A tanulók ellátása, szükségleteinek fejlesztése során az értelmi képességet, illetve a társuló sérüléseket figyelembe kell venni.

6.8.2 A CSOPORTOK MŰKÖDÉSE

A gyermekek speciális csoportba történő felvételét a Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat Szakértői Bizottsági Tagintézményei javasolhatják. Elsősorban a kerületből érkező gyermekeket tudjuk ellátni, és fogadni. Intézményünkben nyolc évfolyam elvégzésére van lehetősége a tanulóknak. A csoportban a tanulók életkori és értelmi képességbeli különbségei miatt elkerülhetetlen a többszörös összevonás. A tanulók osztályba sorolása elsősorban életkoruk figyelembe vételéhez kapcsolódik. A 2012-2013. tanévtől két speciális csoportunk működik. Lehetőség nyílik arra, hogy a tanulók egyéni jellemzőit,

értelmi képességeit, viselkedésbeli problémáit figyelembe vesszük. A gyermekek fejlesztésével a csoportokban szakképzett gyógypedagógus foglalkozik és min. 1 fő gyógypedagógiai asszisztens. Alkalmanként, súlyos viselkedésproblémákkal bíró tanulók esetében nem zárható ki még egy felnőtt segítő, asszisztens jelenléte a csoportban a testi épség megőrzése és a csoport működésének fenntartása érdekében. Betanítóként további gyógypedagógusok segítenek a mozgásnevelésben, képességfejlesztésben és beszédmegindításban, illetve beszédfejlesztésben. Szakmai munkánkban hatékony segítséget jelentenek az Autizmus Alapítvány előadásai, rendezvényei, továbbá a külső-belső szakmai konzultációk.

6.8.3 *AZ AUTIZMUS SPEKTRUM ZAVARRAL ÉLŐ TANULÓK FEJLESZTÉSÉNEK ÁLTALÁNOS CÉLJAI ÉS FELADATAI*

➤ Céljaink

- a legáltalánosabb távlati cél az egyéni képességek, fejlettség mellett elérhető legjobb felnőttkori szociális adaptáció és önállóság feltételeinek megteremtése
- ennek alapja a szociális, kommunikációs és egyéb kognitív készségek hiányának specifikus módszerekkel való kompenzálása, a fejlődésben elmaradt készségek rehabilitációs (normalizációs célú) fejlesztése, a másodlagos (pl. viselkedés-) problémák kezelése, a mindennapi gyakorlati készségek és az (adaptált) tananyag speciális módszerek segítségével való tanítása
- a fejlesztés céljai hierarchikus rendben helyezkednek el aszerint, hogy mennyire szükségesek a szociális adaptáció kialakításához
- általános emberi értékek, társadalmi elvárások, szülőföldünk kultúrája, hagyományai képességszintnek megfelelő ismertetésével a felnőttkori szociális adaptáció segítése
- fontos, hogy a tanuló élvezze az iskolában töltött időt, érezze jól magát

A mindennapi gyakorlati készségek, s az egyénre szabott mértékben redukált tananyag speciális módszerek segítségével taníthatók. A tanulók egy részénél számolni kell azzal, hogy egész életükben támaszra szorúlnak, számukra az elfogadható szocializációs szint elérése a cél.

A nevelés-oktatás során a gyerekek speciális igényeinek, szükségleteinek maximális figyelembevételére helyezzük a hangsúlyt. A környezet gyermekekhez szabott igazítása (a

támogató környezet kialakítása) segít ebben. Az egyéni fejlesztési terveket a család életében felmerülő szükségletek figyelembe vételével alakítjuk ki.

➤ Feladataink

- A taníthatóság elemi feltételeinek kialakítása, a csoportba való beilleszkedés fejlesztése, elemi szociális készségek fejlesztése, kommunikáció (nem beszélő gyermekek esetében alternatív kommunikációs eszköz keresése, használatának tanítása), kognitív képességek fejlesztése az egyéni jellemzők figyelembe vételével, önkiszolgálás szintjének emelése, és az iskolán belüli és kívüli környezethez való alkalmazkodás elősegítése.

➤ A fejlesztés területei

- a sérülés jellegéből adódóan a szociális -, kommunikációs készségek, viselkedésszervezés, és a kognitív készségek fejlesztése

➤ A szociális beilleszkedést közvetlenül befolyásoló készségek fejlesztése során a következő területekre helyezük a hangsúlyt

- a taníthatóságot megalapozó szociális készségek:
  - a pedagógus segítségének elfogadása
  - más személyek jelenlétének elviselése
  - az elemi viselkedési szabályok elsajátítása
  - az utánpótlás tanítása
- önmagáról való tudás:
  - személyi adatok megtanítása
  - saját külső tulajdonságok ismerete
  - a gyermek által gyakran végzett, megszokott és rendkívüli saját tevékenységek körének tanítása
  - annak tudatosítása, hogy a gyermek mit tud és mi az, amelyet segítséggel képes csinálni, mi az, amit egyáltalán nem tud
  - a kedvelt és elutasított dolgok meghatározása
  - kellemes és kellemetlen dolgok meghatározása, tanítása
  - saját élmények felidézése

- saját teljesítmény értékelése megadott szempontok alapján, önellenőrzés
  - saját viselkedésére vonatkozó szabályok betartásának tanítása
  - a sztereotip viselkedésformák kontroll alá vonása
- Kapcsolatteremtés, fenntartás:
- a metakommunikáció megértésének és használatának fejlesztése
  - ismerős és ismeretlen személyek külső és nem látható tulajdonságainak tanítása
  - egyszerű szociális rutinok megtanítása (pl. köszönés)
  - az információcsere szabályainak tanítása: témaválasztás, kezdeményezés, a beszélgetés fenntartása, befejezése stb.
  - iskolán belüli szociális helyzetek viselkedési, udvariassági szabályai
  - iskolán kívüli szociális helyzetek viselkedési, udvariassági szabályainak tanítása különböző színtereken.(pl. uszodában, üzletekben, járműveken, könyvtárban)
  - a legnyilvánvalóbb érzelmi reakciók felismerése és az azokhoz illő, megfelelő viselkedés szabályai
  - elemi kooperáció tanítása felnőttel, gyermekkel
- A szabadidős készségek tanításának közös feladatai
- a gyermek számára örömet nyújtó, az életkornak és a mentális kornak egyaránt megfelelő szabadidős aktivitások, eszközök kiválasztása és funkcionális használata
- A kommunikációs készségek fejlesztésének feladatai
- Elsődleges fontosságú cél tehát az egyén képességszintjének megfelelő kommunikatív kompetencia megteremtése. E cél megvalósításához egyénre szabott kommunikációs eszközök (pl. alternatív kommunikációs rendszerek; metakommunikáció) használatának tanítása szükséges, ha nem beszél a gyermek.
- a gyermek az általa megértett szinten tanulja meg valamely kommunikációs eszköz használatát, hogy minél hamarabb sikeres lehessen a kapcsolatteremtésben

- alternatív kommunikációs rendszer használatának tanítása, mely lehet tárgyas, képes stb.
  - a beszédértés és beszédhasználat fejlesztése
  - a metakommunikáció értésének és használatának fejlesztése
  - a kommunikációs eszköz funkcionális használatának tanítása, melynek érdekében a környezetet tudatosan úgy kell szervezni, hogy aktív kommunikációra serkentsen a gyermeket
  - a fejlesztés során a meglévő, funkcionálisan használt kommunikációs eszközt a lehető legtöbb természetes helyzetben alkalmaztatni kell, mert a meglévő készségeket a gyermekek új helyzetekben spontán ritkán alkalmazzák
- A kognitív készségek fejlesztése során fontos
- a sérülésből adódó szükségletekhez adaptált környezet megteremtése
  - a biztonságérzet kialakítása a fejleszthetőség és az önálló tevékenykedés feltételeként
  - egyéni fejlesztési tervek kialakítása a gyermek szükségleteinek megfelelően és a család igényeinek messzemenő figyelembevételével
  - a deviáns fejlődésmenetből következő zavaró vagy veszélyes viselkedésformák megelőzése és kezelése
  - a gyermek alkalmazkodását segítő viselkedésformák kialakítása a családi, iskolai és iskolán kívüli környezetben
  - az elsajátított ismeretek, készségek bővítése, szinten tartása, általánosítása
  - a felnőttkori adaptáció részeként munkára való előkészítés
- A tanulók fejlesztésének megtervezése
- szakértői vélemények, orvosi dokumentumok áttekintése
  - szülővel történő konzultáció
  - a gyermek megfigyelése egyénileg, csoportban
  - a nevelés, fejlesztés tervezéséhez, a tanuló képességeinek, haladásának folyamatos követéséhez fejlődési kérdőíveket pl. Nottingham Southerland School Fejlődési Kérdőív autizmussal élő gyermekek számára és/vagy K. A. Quill-féle kérdőívet alkalmazunk. A kérdőívek rögzítik a aktuális státuszt, s a tapasztalt fejlettségi szintre épülve készülnek az egyéni fejlesztési tervek.

- A célok megvalósításához felhasznált speciális módszerek, eljárások
  - protetikus környezet és eszköztár kialakítása, mely magában foglalja az idő-
térbeli tájékozódás, vizuális- augmentatív kommunikációs struktúra
kialakítását
  - az idő, a tevékenységek a tanulók számára érthető, átlátható strukturálása
(napirend), mely beláthatóságot biztosít az iskolában tölthető idő folyamán
  - vizuálisan segített kommunikációs rendszer, melyben fontos tényező a
kétirányú információáramlás a gyermek számára feldolgozható szinten. Pl.
kommunikációs tárgyak, képkártyák, folyamatábrák, írott utasítás
  - az elsajátított ismeretek használatának, általánosításának tanítása, alternatív
problémamegoldások kiépítése
  - viselkedés-kognitív terápiás megközelítés a fejlesztésben,
viselkedésproblémák kezelésében (STAR modell: előzmény –
viselkedésprobléma - következmény rendszeres és folyamatos nyomon
követése)
  - a nevelés-oktatás folyamatának megszervezésében fontossági sorrendet kell
felállítani a viselkedésterápiás, fejlesztési és tanítási célok között

6.8.4 A TANKÖNYVEK, TANÍTÁSI SEGÉDLETEK, TANESZKÖZÖK KIVÁLASZTÁSÁNAK ELVEI

A tanulók számára a speciális szükségleteknek megfelelően egyénre szabottan kell megválasztani a tankönyveket és a taneszközöket. A tankönyvlistán szereplő tankönyvek közül az ép és a fogyatékos tanulók számára készültek egyaránt felhasználhatóak.

A tankönyvek, munkafüzetek, egyéb segédletek legyenek konkrét tartalmúak, jól variálhatóak, áttekinthetőek, tartalmazzanak minél több valóság-hű képet. Szükségessé válhat, hogy a pedagógusok saját kezűleg készítsék el a taneszközöket. Az egyes tantárgyak tanítása során a mindennapi életben előforduló valóságos tárgyakat kell használni. Fontos szempont, hogy az alkalmazott eszközök biztonságosak legyenek.

A tartós tankönyveket a könyvtár bevételezi, több évig használhatóak.

6.8.5 TÖRVÉNYI HÁTTER

Az autizmus spektrum zavarral élő tanulók nevelése-oktatása során a „51/2012. (XII. 21.) EMMI rendelet módosításáról szóló 23/2013. (III. 29.) EMMI rendelet”, „Kerettanterv az enyhén értelmi fogyatékos tanulók számára” és a „Kerettanterv a középsúlyosan értelmi fogyatékos tanulók számára” című kerettanterveket használjuk, a 32/2012 EMMI rendelet

„A sajátos nevelési igényű tanulók oktatásának irányelve” SNI 8. fejezetének figyelembe vételével (Az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók iskolai fejlesztésének elvei).

6.8.6 ÓRASZÁMTERVEK

Autizmus spektrum zavarral élő és tanulásban akadályozott tanulók

Kötelező tantárgyak és óraszámok az 1–4. évfolyamon

Tantárgyak	1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
Magyar nyelv és irodalom	7	7	6	7
Matematika	4	4	3	4
Erkölcstan	1	1	1	1
Környezetismeret	2	2	2	2
Ének-zene	2	1	2	2
Vizuális kultúra	1	2	2	2
Informatika	-	-	1	1
Technika, életvitel és gyakorlat	1	1	1	1
Testnevelés és sport	5	5	5	5
Szabadon felhasználható órakeret	2	2	2	2
Habilitációs, rehabilitációs órakeret	10	10	10	11
Rendelkezésre álló órakeret	35	35	35	34

Kötelező tantárgyak és óraszámok az 5-8. évfolyamon

Tantárgyak	5. évfolyam	6. évfolyam	7. évfolyam	8. évfolyam
Magyar nyelv és irodalom	4	4	4	4
Idegen nyelv	-	-	2	2
Matematika	4	4	4	4
Erkölcstan	1	1	1	1
Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek	2	2	2	2
Hon- és népismeret	1	-	-	-
Természetismeret	2	2	4	4
Földrajz	-	1	1	2
Ének-zene	2	2	1	1
Vizuális kultúra	2	2	1	1
Informatika	1	1	1	1
Technika, életvitel és gyakorlat	1	1	2	1
Testnevelés és sport	5	5	5	5
Osztályfőnöki óra	1	1	1	1
Szabadon felhasználható órakeret	2	2	2	2
Habilitációs, rehabilitációs órakeret	11	11	12	12

Rendelkezésre álló órakeret	38	39	43	43
------------------------------------	-----------	-----------	-----------	-----------

Autizmus spektrum zavarral élő, értelmileg akadályozott tanulók

Fejlesztési területek (tantárgyak) struktúrája és óraszámok

A nevelés- oktatás fejlesztés területei	Tantárgy	1. évf.	2. évf.	3. évf.	4. évf.	5. évf.	6. évf.	7. évf.	8. évf.
Anyanyelv és kommunikáció	Kommunikáció	4	4	4	4	4	4	5	5
	Olvasás-írás	2	2	3	3	4	4	2	2
Társadalmi környezet	Számolás-mérés	2	2	2	2	3	3	3	3
	Játékra nevelés	2	2	2	2				
	Társadalmi ismeretek					1	1	2	2
Életvitel és gyakorlat	Önkiszolgálás	2	2						
	Életvitel és gyakorlat			2	2	2	2	3	3
Természeti környezet	Környezetismeret					1	1	2	2
Művészetek	Ének-zene	2	2	2	2	2	2	2	2
	Ábrázolás-alakítás	3	3	2	2	2	2	2	2
Informatika	Információs eszközök használata							1	1
Testi nevelés	Mozgásnevelés	5	5	5	5	5	5		
	Testnevelés							5	5
Szabadon felhasználható órakeret		3	3	3	4	4	4	4	4
Habilitációs, rehabilitációs órakeret		10	10	10	11	11	11	12	12
Összesen		35	35	35	37	39	39	37	37

6.8.7 A TANULÓK JUTALMAZÁSÁVAL ÖSSZEFÜGGŐ, A TANULÓ MAGATARTÁSÁNAK, SZORGALMÁNAK ÉRTÉKELÉSÉHEZ, MINŐSÍTÉSÉHEZ KAPCSOLÓDÓ ELVEK AZ AUTISTA CSOPORTBAN

➤ A jutalmazás alapelvei és formái

A tanuló a tanév során tanulmányi és viselkedésbeli teljesítményéért dicséretben részesülhet. A dicséret bejegyzésre kerül a személyes, tájékoztató füzetbe vagy a személyes naplóba.

➤ Az elismerés formái

- azonnali/késleltetett tárgyi jutalom szociális megerősítéssel
- osztályfőnöki dicséret
- igazgatói dicséret (írásban)
- esetenként lehetőség van más módon történő jutalmazásra is pl. könyv, emléklap, oklevél, stb.

➤ Elismerés szinterei

- bármely iskolai helyzet
- iskolai rendezvények, közösségi események.

➤ A tanuló magatartásának, szorgalmának értékeléséhez, minősítéséhez kapcsolódó elvek

- az autizmusban éppen azok a készségek, képességek sérültek, amelyeket a magatartás és szorgalom minősítése során értékelni kellene, ezért ezt figyelembe kell venni
- magatartás alatt értjük a gyermek adaptív viselkedésének, környezetéhez való alkalmazkodó képességének szintjét, önkontrolljának mértékét
- szorgalom fogalmával jellemezzük, minősítjük a gyermek motiválhatóságát, aktivitásának, aktivizálhatóságának mértékét

➤ A magatartás értékelésének és minősítésének követelményei

- példás az, aki: a megadott, tanult viselkedési szabályokat betartja.

- jó az, aki: a megadott viselkedési szabályokat felnőtt segítségével képes betartani
  - változó az, aki: alkalmanként segítséggel sem tartja be a tanult viselkedési szabályokat, ilyenkor inadaptív viselkedést mutat (pl. hipermotilitás, passzivitás, sztereotip viselkedés, esetleg agresszió, autoagresszió)
  - rossz az, aki: a támogatás és speciális segítségnyújtás mellett is gyakran autoagresszív, agresszív, vagy egyéb súlyos viselkedésproblémát mutat (pl. szökés). Önmagát, környezetét súlyosan veszélyezteti
- A szorgalom értékelésének és minősítésének követelményei
- példás az, aki: bizonyos tanult aktivitásokat önként, külső motiváció nélkül is elvégez, teljesítménye egyenletes
  - jó az, aki: biztos motivációs bázissal rendelkezik, teljesítménye egyenletes
  - változó az, aki: csak bizonyos körülmények között aktivizálható
  - hanyag az, aki: nem aktív, nem motivált, képességeitől függetlenül csak teljes irányítással képes elvégezni aktivitásait
- Az iskola magasabb évfolyamára való lépés feltételei
- az egyéni fejlesztési tervben megfogalmazott és a továbbhaladáshoz szükséges legfontosabb jelenségek, fogalmak, összefüggések ismerete, értelmezése – valamennyi tantárgyból és fejlesztési területen
  - az ismeretek alkalmazásában elért gyakorlottság ellenőrizhetően elérje a továbbhaladáshoz szükséges szintet
  - a kialakult képességek alkalmasak legyenek a magasabb évfolyamon való haladásra
  - a tanuló hiányzásai ne érhék el a törvényben meghatározott szintet
- A tanulók teljesítményének értékelése, a minősítés követelményei és formái
- a mérés, értékelés és minősítés alapfunkciója az autizmussal élő tanulóknál eltér attól, amely az oktatásban megszokott, tájékoztatnak a gyermek állapotáról, meghatározzák, befolyásolják a fejlesztés további irányát. Az értékelés és minősítés a tananyagban való előrehaladásról szolgál tájékoztatásul, elsősorban a szülők számára

- a konkrét, azonnali és folyamatos visszajelzés viszont jól érthető, informatív, ezért az egyéni képességeknek megfelelő szintű értékelési rendszer hatékony az önértékelés, önkontroll kialakításában. A visszajelzés lehetőleg pozitív tartalmú legyen, fogalmazódjon meg a tanuló számára, hogy miként lehetne sikeresebb
- az értékelésnél minden esetben az a legfontosabb szempont, hogy a gyermek önállóbbá vált-e, és hogy milyen mértékben képes ismereteit alkalmazni

➤ Az érdemjegyek és osztályzatok a következők

- Első osztályban félévkor és év végén, másodikban félévkor a tanuló tudását az alábbiak szerint szövegesen minősítjük:
  - Kiválóan teljesített
  - Jól teljesített
  - Megfelelően teljesített
  - Felzárkóztatásra szorul
- Második osztálytól
  - jeles az, aki: sokat fejlődött, a minimális teljesítményeknél sokkal többet teljesített
  - jó az, aki: fejlődött, a minimális teljesítményeknél többet teljesített
  - közepes az, aki: részterületen fejlődött, a minimális teljesítmények teljesítésével
  - elégséges az, aki nem fejlődött, de a minimális teljesítményeket teljesítette
  - elégtelen az, aki: nem fejlődött, vagy hanyatlott, a minimális teljesítményeket nem teljesítette

A fokozatok a legutolsó minősítéshez viszonyított állapotot, valamint a tantárgyi tantervekben meghatározott tartalmak elsajátításának mértékét tükrözik.

A szöveges értékelés értelmezéséhez kidolgoztuk az érdemjeggyel történő minősítés módját annak érdekében, hogy intézményváltáskor így is minősíteni tudjuk a tanulókat

Önállóan tekintendő a gyermek teljesítménye akkor is, ha valamely vizuális segédeszköz alkalmazásával éri azt el. A tanév közbeni feladatmegoldáshoz,

szóbeli és írásbeli munkákhoz személyre szabott motivációs rendszert használunk.

Ha a tanuló minősítése az 1. évfolyamon, illetve a 2. évfolyam első félév végén „felzárkóztatásra szorul”, az iskolának a szülő bevonásával kell értékelni a tanuló teljesítményét, fel kell tárni a tanuló fejlődését, haladását, akadályozó tényezőket, és javaslatot kell tenni az azok megszüntetéséhez szükséges intézkedésekre.

6.8.8 *KAPCSOLAT MÁŠ INTÉZMÉNYEKKEL, SZERVEZETEKKEL*

➤ Kapcsolattartás más szervezetekkel

Az Autizmus Alapítvány hosszú évek óta jelentős módszertani segítséget nyújt iskoláinknak. Számos továbbképzést, konferenciát, szakmai hálózati megbeszélést szerveztek, melyek keretében mindig új, hasznos adatokat, ismereteket kaptunk. Az AOSZ (szülői szervezet) programjai között is szerepelnek olyan előadások, melyek ízelítőt adnak új terápiás lehetőségekből, külföldi mintákból. A szakmai napok és konferenciák lehetőséget biztosítanak az autizmussal élő gyermekekkel foglalkozó szakemberek, gyógypedagógusok, pszichológusok, pszichiáterek, és más segítő szakemberek számára a közös problémák megbeszélésére és megoldási lehetőségek keresésére.

➤ Kapcsolattartás a szülőkkel

Az spektrum zavarral élő gyermekek eredményes nevelése, fejlesztése nem valósulhat meg a szülők bevonása nélkül. Ezért minden lehetőséget meg kell ragadni arra, hogy meggyőzzük őket a használt módszerek, eszközök hatékonyságáról, arról, hogy megértsék, az ő életüket is megkönnyítik a javasolt tennivalók. Döntéseiket gyermekükkel kapcsolatban azonban tiszteletben kell tartani. Minden tanévben tervezünk olyan programsorozatot, műhelyt, amely a szülőket szólítja meg és igyekszik bevonni praktikus, otthon is alkalmazható eljárások használatába.

Az autizmussal élő gyermekkel foglalkozó nevelőknek jelentős felelőssége van abban, hogy segítse a szülőket a tájékozódásban, az információk (terápiás lehetőségek, módszerek, eljárások) erdejében eligazodni és megfelelő irányba orientálni érdeklődésüket.

Különösen a tudományosan nem bizonyított hatékonyságú, de népszerű elméletek veszélyességére szükséges felhívni a figyelmüket (pl. Holding terápia, szekretin elmélet, facilitált kommunikáció, stb.), és segítséget kell nyújtani a téves információk kiküszöbölésével kapcsolatban (pl. védőoltás okozta autizmus).

Ez azt jelenti, hogy a szakembernek folyamatosan követnie kell, és tisztában kell lennie a legfrissebb tudományos elméletekkel, eredményekkel.

6.9 A MINDENNAPOS TESTNEVELÉS, TESTMOZGÁS MEGVALÓSÍTÁSÁNAK MÓDJA

6.9.1 CÉLJA

Az iskolai testnevelés és sport fő funkciója, hogy a gyermekek pszichoszomatikus fejlettségéhez és érdeklődéséhez igazodó játékos mozgástevékenységgel gazdagítsa és fejlessze a tanulók mozgásműveltségét és pótolja az esetleges elmaradásokat. Koordinációs képességeiket fejlessze olyan szintre, hogy alkalmassá tegye őket a későbbi hatékony mozgásos cselekvés tanulására, sportolásra és elégítse ki a tanulók mozgásszükségletét. Fejlessze mozgásos cselekvési biztonságukat, alapvető mozgás- és feladatmegoldó képességüket, járuljon hozzá a sportolás eszközeivel a tanulók életigenlő, az egészséget sajátos értékrendjükben kiemelt helyen kezelő személyiséggé formálásban. Legyen a testnevelés követelményeinek mozgósító hatása mind az egészséges, mind az önhibáján kívül hátrányos helyzetben lévő tanulók számára, és a koordinációs képességek szenzitív időszakában történő fejlesztésével csökkentse a tanulók hátrányait.

6.9.2 FELADATA

- az egészség megvédése, megőrzése, visszaszerzése
- prevenció a munka világába való beilleszkedés érdekében
- egészségvédő magatartás, egészségvédő szabályok, egészségvédő döntések kialakítása
- önismeret, önuralom fejlesztése, egészségkárosító magatartásra, és következményeire való figyelemfelhívás
- a test és lélek harmonikus fejlesztése, a mozgásigény kielégítése, a mozgáskultúra megalapozása
  - a testnevelési órák
  - az óráközi szünetek
  - a délutáni foglalkozások
  - a napközi

- a mozgáskoordinációs egyéni fejlesztés
- a gyógytestnevelés
- a tömegsport, sportkör keretein belül valósul meg

6.9.3 A MINDENNAPI TESTMOZGÁS SZINTEREI

- a kötelező heti 5 tanórai testnevelési óra (2013-14-es tanévtől az első és ötödik évfolyamon felmenő rendszerben)
- az óráközi szünetek
- a napközi csoportok sportfoglalkozásai
- a gyógytestnevelés órák
- a gyógyúszás heti 1 alkalommal
- az egyéni mozgáskoordinációs fejlesztések
- a szabadon választható délutáni sportfoglalkozások (diáksportkör-tömegsport)
- úszásoktatás

A délutáni sportfoglalkozásokon az iskola minden tanulója jogosult részt venni. A részvételhez az iskola biztosítja a tornaszoba és a sportpályák használatát. Gondoskodik annak balesetmentes használhatóságáról. A diáksportkörü foglalkozásokat a tantárgyfelosztásban meghatározott időtartamban, felnőtt vezető irányításával kell megszervezni. Az úszásoktatás, a gyógyúszás foglalkozásait szakember irányítja. Az iskola a téli időszakban gondoskodik a téli sportok üzéséhez szükséges eszközökről (szánkó). Az iskola tanulói benevezhetnek a kerületi, illetve a fővárosi speciális sportversenyekre. A tantárgyfelelős a munkaközösségi vezetővel és az igazgatóval rendszeresen (havi 1-2 alkalommal) kapcsolatot tart a programok egyeztetése érdekében tantestületet félévkor és év végén tájékoztatja az elért eredményről. Az iskolai sportélet finanszírozását a hatályos rendelkezések írják elő.

6.9.4 A MINDENNAPOS TESTEDZÉSHEZ KAPCSOLÓDÓAN A TESTNEVELŐ TANÁR FELADATA

- a diáksportkör keretében az osztályok közötti bajnokságok megszervezése
- a diáknapok sportrendezvényeinek (gyereknap) szervezése és irányítása

6.10 A TANULÓK TANULMÁNYI MUNKÁJÁNAK, VALAMINT A MAGATARTÁS ÉS SZORGALOM MINŐSÍTÉSÉNEK ELVEI

A beszámoltatás és az ismeretek számonkérésének kiindulópontja mindig a gyermek önmagához mért teljesítménye, javulása, esetleg hanyatlása.

6.10.1 TANULÁSBAN AKADÁLYOZOTTAK TAGOZATA

E témában az vezetett minket, hogy a gyermek tudásáról, igyekezetéről kapjunk képet, egy állapotot, visszajelzést, mely mutatja számunkra a további tervezést az oktató- nevelőmunkában.

Az értékelés rendszerének kidolgozására iskolai szinten került sor, de leszögezzük, hogy az értékelés szaktárgyi és pedagógiai megítélése a szaktanár joga!

- Értékelésünk alapelvei
  - legyen objektív tekintettel gyermekeink sérült állapotára, értelmi és érzékszervi fogyatékosságaira.
  - feleljen meg a tanulók életkori sajátosságainak, a sérülés fokának, a tantárgy jellegének.
  - tájékoztassa a szülőt gyermeke haladásáról, elmaradásáról

- Az értékelés célja

A szűken vett tantárgyi célokon túl, az iskoláztatás egész időtartamára kiterjedő személyiségfejlesztés, az önértékelési képesség kialakítása, mely nélkülözhetetlen az önálló tanulásra való igény és képesség kialakításához.

- Az értékelés eszközrendszere
  - szóbeli értékelések

- mosolygós, és szomorú arc
- érdemjegyek
- írásbeli értékelések
- önértékelési próbálkozások
- egyeztetés a szülővel
- tehetséggondozás és hátránykompenzálás

➤ Az első évfolyamon és a második évfolyam első félévében

Az írásbeli értékelést egy tanévben négyszer végezzük el, november, január, április és június hónapban. A januári és júniusi, a hagyományos félévi, év végi értékelés. A novemberi és áprilisi értesítők rövid tájékoztatók .

- a januári és júniusi értékelés adott szempontrendszer szerint történik
  - Magatartás
  - Szorgalom
  - Beilleszkedés /csak az 1.o.-ban és új tanuló esetében/
  - Beszédállapot
  - Jó képességek
  - Fejlesztendő képességek
  - Tantárgyak
- A szöveges értékelés végén a következő minősítések szerepelnek: a tanuló kiválóan, jól, megfelelően teljesített, vagy felzárkóztatásra szorul.
A szöveges értékelés:
  - legyen személyre szóló
  - ösztönző jellegű
  - épüljön az iskolai követelményrendszerre
  - tárgyyszerű, tartalmazza az erős és fejlesztendő pontokat
  - a szülő számára érthető, de szakszerű
  - megfelelően tájékoztató

- az olvasás tantárgynál, írásnál, matematikánál konkrétan közölje a fennálló állapotot, pl. szótagol, folyamatosan olvas, összeolvasni még nem tud, vagy: számfogalma 10-es körben kialakult, még nem alakult ki, számjegyet számképpel egyeztet. stb.
- Ehhez kapcsolódik a fejlesztő kollégák által elkészített értékelés, melynek pontjai
  - általános tájékozottság
  - dominancia
  - tér, idő orientáció
  - testséma
  - figyelem
  - emlékezet
  - érzékelés (vizuális és akusztikus)
  - viselkedés feladathelyzetben
- A második évfolyam második félévétől kezdődően érdemjegyekkel értékeljük tanulóink teljesítményét:
  - elégtelen (1)
  - elégséges (2)
  - közepes (3)
  - jó (4)
  - jeles (5)
- Alsó-felső tagozat
  - A magatartás értékelésének szempontjai:
    - a házirend, az iskolai követelmények ismerete azok megtartása
    - a közösségbe való beilleszkedés, mások beilleszkedésének segítése
    - aktív szerepvállalás a közös feladatok megvalósításában
    - segítőkészség, udvarias figyelmes viselkedés, kulturált hangnem

- erkölcsi normák megtartása
- A szorgalom értékelésének szempontjai:
  - tudás megszerzésének igénye, intenzitása
  - egyéni képességeknek megfelelő teljesítmény
  - kötelességtudó, megbízható, pontos munkavégzés
  - aktív tanórai részvétel, házi feladatok elkészítése
  - többlet-vállalás (gyűjtőmunka, versenyek, stb.)
  - csoportban végzett munka minősége

Mindenkor figyelembe vesszük a gyerek egyéni sajátosságait, lehetőségeit. Az érdemjeggyel történő értékelés kevesebb problémát okoz. Heti 1 óras tantárgynál havi 1, a többinél minimum havi 2 érdemjegyet kapnak a tanulók. Különleges magatartási és tanulási problémával küszködő néhány gyermekünk részére, egyéni számonkérési lehetőséget adunk. Kiemelkedő teljesítményért plusz érdemjegy adható. A tanulóknál mindenkor figyelembe vesszük, hogy számára melyik értékelési mód az optimálisabb.

Az értékelés tehát szól a tanulónak, hogy örüljön, fejlődjön önértékelése, ösztönözzön. A pedagógusnak a tervező munka alapeleme, pillére. A szülőnek, hogy tisztában legyen gyermeke fejlettségi szintjével, továbbhaladási lehetőségeivel.

- A felmérések állandó időpontjai
  - a téma lezárásakor a tanár által legeredményesebbnek ítélt módszerekkel
  - félévkor és a tanév végén
  - 4, 6, 8, osztály végén
  - A napi teljesítmények értékelése természetesen naponta óránként jelen van.
- Érdemjegyek szerzési módjai
  - szóbeli felelet
  - írásbeli munka
  - óraközi munka

- szorgalmi munkák
  - versenyeken való részvétel
- Más elismerések:
- szaktanári dicséret
  - igazgatói, nevelőtestületi dicséret
  - tárgyi jutalmak
  - versenyek eredményeinek publikálása

6.10.2 ÉRTELMILEG AKADÁLYOZOTTAK TAGOZATA

- A mérés rendszere

Minden tanévben a félévi és év végi értékelésen kívül novemberben és áprilisban átfogó értékelés készül a tanulókról az adott időszak tapasztalatai, és megfigyelései alapján. Az eredményéről a szülők írásos jellemzéseként kapnak a tájékoztató füzetben. Előre egyeztetett fogadóórán a szülőknek lehetőség biztosított az értékelés megbeszélésére.

- Szociális készségek felmérése (P-A-C-1)

A vizsgálat kiterjedt és részletes képet nyújt az értelmi fogyatékos személy szociális érettségéről, vagyis, hogy a szociális készségek válogatott listájából elsajátította-e azokat a képességeket és a hozzájuk tartozó ismeretanyagot, amelyek megtaníthatók neki. P-A-C módszerben szereplő részterületek, átlagteljesítményszintjével kapcsolatos információkat tartalmazza. Az átlagteljesítményhez való viszonyítás lehetővé teszi, hogy nagyobb objektivitással tudjuk eldönteni, hogy a gyermek teljesítménye alacsony, átlagos vagy kiemelkedő a hasonló értelmi képességű társaihoz viszonyítva. A szociális nevelés komplex szemléletmódot jelent: a szociális készségek szisztematikus tanítása a szocializáció, a készségek speciálisan kialakított környezetben való megszilárdítása és alkalmazása a normalizáció, végül a kétféle megközelítés együttes hatására kialakuló érettebb személyiség a perszonalizáció, mely nagyobb fokú függetlenséget és nagyobb

elfogadottságot eredményez a közösségben. A teszt a következő szociális készségeket méri: önkiszolgálás, kommunikáció, szocializáció és tevékenység.

➤ Ellenőrzés a fejlesztő foglalkozásokon

Az egyéni és mikrocsoportos foglalkozásokon lehetőség nyílik a folyamatos visszacsatolásra, korrigálásra és megerősítésre.

A felmérést évente két alkalommal év elején és a tanév végén szerencsés elvégezni.

➤ Értékelés

Az értékelés fontos funkciója ebben az iskolatípusban a készségek és képességek folyamatos és diagnosztikus felmérése, ennek alapján a tanulók jellemzőihez igazodó legmegfelelőbb fejlesztési eljárás és terápia kiválasztása.

– Mit értékelünk?

- Szociális képességek, magatartási és viselkedési szokások alakulását
- Tanuláshoz és munkához való hozzáállást
- Cselekvőképességet és pszichomotoros fejlődést
- Tanult ismeretek alkalmazásának képességét
- Tantárgyi követelmények teljesítését az egyéni fejlesztési tervekkel összhangban
- A tanulói iskolai követelményeken túli tudását, más területeken megmutatkozó képességeit
- A tanuló foglalkozásokon nyújtott érdeklődését, aktivitását, kooperációját

– Az értékelés formái

- szóbeli értékelés: lehetőség szerint a pozitív teljesítményt kell értékelni, fontos a gyakori ösztönző hatású megerősítés (helyeslés, dicséret)
- különböző szimbólumok, tárgyjutalmak: pl. pontozás, csillag, dicsérőkártya stb....

- szöveges értékelés: évente (PAC és tanulmányi eredmény alapján szöveges értékelés), félévente (a szülővel történő személyes megbeszélés keretében értékeljük a gyermek haladását)
- Az ellenőrzés során az értékelés szempontjából lényeges adatokat gyűjtünk a tanuló fejlődéséről, viselkedéséről, teljesítményéről. Alkalmazott ellenőrzési formák
  - Folyamatos megfigyelés játékban, tanulásban, mindennapos élethelyzetben, spontán megnyilvánulásokban
  - Értelmi teljesítőképesség mérése egyszerű feladatlappal
  - Képességmérés (feladattudat, önkiszolgálás szintje, neveltségi szint, finommotorika, pszichikus funkciók mérése, tanévenként PAC I. illetve PAC II.)
  - Tevékenységvizsgálatok mérése, munkavégzés pontossága, sorrendje, munkatempó, kitartás
  - Személyiség fejlődésének megfigyelése
- Az értékelés megjelenése a pedagógiai munka folyamatában:
  - a tanóra folyamán: szóbeli értékelés, különböző szimbólumok és tárgyjutalmak
  - félévkor: szóbeli tájékoztatás (fogadóóra)
  - rövid írásbeli értékelés (tájékoztató füzet)
  - tanév végén: szöveges értékelés (a mindenkori hivatalos okirat illetve a törvény által előírt formában)
  - tanév végén: (május) PAC
  - negyedévenként, írásbeli értékelés a gyermek állapotáról
- A magatartás értékelése
  - példás: az, aki a megadott, tanult viselkedési szabályokat betartja
  - jó: az, aki a megadott viselkedési szabályokat felnőtt segítségével képes betartani
  - változó: az, aki alkalmanként segítséggel sem tartja be a tanult viselkedési szabályokat, ilyenkor inadaptív viselkedést mutat, pl. hipermotilitás, passzivitás
  - rossz az, aki agresszív, önmagát vagy a környezetét veszélyezteti

- A szorgalom értékelése
  - Példás: az, aki bizonyos tanult aktivitásokat önként, külső motiváció nélkül is elvégez
  - Jó: az, aki biztos motivációs bázissal rendelkezik, teljesítménye egyenletes
  - Változó: az, aki állapotának megfelelő körülmények között is csak megerősítő motivációval aktivizálható.
  - hanyag az, aki csak teljes irányítással képes elvégezni feladatát

- Tanulmányi munka értékelése: (naplóban, anyakönyvben, bizonyítványban megegyező értékelés)
  - első évfolyam végén és a második évfolyam félévekor az értékelés írásos formában történik
  - második évfolyam végétől a nyolcadik osztály végéig minden tantárgyból érdemjeggyel értékelünk:
    - elégtelen (1)
    - elégséges (2)
    - közepes (3)
    - jó (4)
    - jeles (5)

6.11 AZ ÍRÁSBELI BESZÁMOLTATÁS FORMÁI, RENDJE, KORLÁTAI, A TANULÓK TUDÁSÁNAK ÉRTÉKELÉSÉBEN BETÖLTÖTT SZEREPE, SÚLYA

Írásbeli beszámoltatást csak a tanulásban akadályozottak tagozatán alkalmazunk.

- Az értékelés elemei
  - folyamatos tanári visszajelzés a napi munka során
  - folyamatosan javított tanulói munkák
  - szülőkkal, betanítókkal, pszichológussal történő megbeszélés (szükség szerint)

- Az értékelés, ellenőrzés módszerül kétféle kategóriát választottunk

- feladatlapok, dolgozatok, tesztlapok, a tanév elején, félévkor és év végén
- tudáspróba, röpdolgozat, gyűjtőmunka

Az értékelés lehet szóbeli felelet témazáráskor, összefoglaláskor, egy nehezebben megértett anyagrészt után, tanári szabadság által diktálva.

Egy napon két írásbeli beszámolóknál többet nem kérünk. A beszámoló írását megelőző órán felhívjuk a tanulók figyelmét a közelgő számonkérésre. Az írásbeli beszámolókat egy héten belül kijavítjuk.

Az írásbeli munkáért kapott érdemjegyet a hagyományos módon jelöljük.

Amennyiben szükséges szóbeli számonkérést alkalmazunk, illetve írásbeli számonkérésnél munkájuk elkészítéséhez hosszabb időt, és szükség szerint segédeszközt biztosítunk számukra. Az írásbeli számonkérések súlya és megítélése a tanulók fogyatékoságának függvényében történik, vagyis némely tanulónál a szóbeli, másoknál az írásbeli beszámoltatást részesítjük előnyben. A prioritást tehát e szempontok szerint állapítjuk meg.

6.12 A CSOPORTBONTÁSOK ÉS AZ EGYÉB FOGLALKOZÁSOK SZERVEZÉSÉNEK ELVEI

6.13 A TANULÓK FIZIKAI ÁLLAPOTÁNAK MÉRÉSÉHEZ SZÜKSÉGES MÓDSZEREK

Évente egy alkalommal gondoskodni kell a tanulók fizikai állapotának méréséről, melynek során feltérképezhetők az egyes képesség területén mutatkozó hiányosságok. Ezen feltárás kiinduló alapul szolgál úgy az egyéni, mint a közösségi fejlesztő, felzárkóztató programok elkészítéséhez, lehetőséget biztosítva az egyénileg hátrányos helyzet megszüntetésére, az általános fizikai teherbíró képesség fokozatos fejlesztésére, elérésére, megtartására.

A 2014-2015. tanévtől a NETFIT mérési rendszerét kell alkalmazni, és az eredményeket rögzíteni kell az Oktatási Hivatal NETFIT számára elkészített internetes felületén.

A tesztsor megbízható, egyszerű, objektív mérési módszer és értékelési rendszer, mely alkalmas a tanulók pillanatnyi fizikai állapotának egységes jellemzésére.

6.13.1 A NETFIT FITTSÉGMÉRÉSI RENDSZER

A NETFIT® a Nemzeti Egységes Tanulói Fittségi Teszt rövidítése. A Magyar Közlöny 2014. október 27-én tette közzé a 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet módosítását, amely nevesíti

a NETFIT-et, mint a tanulók fizikai fitsségi mérésének rendszerét, valamint szabályozza annak tartalmi kereteit.

NETFIT® program küldetése, hogy népszerűsítse és tudatosítsa az élethosszig tartó fizikai aktivitás jelentőségét és az egészségtudatos életvezetés értékeit az iskoláskorú diákok, családjaik és a köznevelés szereplői körében.

A NETFIT®-re azért van szükség, hogy létrejöhön egy Nemzeti Egységes Tanulói Fitsségi Teszt, amely a 21. század követelményeihez igazodó, diagnosztikus és oktatási célú pedagógiai értékelő és visszajelentő eszközt jelent.

- A NETFIT® újszerűsége többek között az alábbi területeken érhető tetten
  - a tudományos megalapozottságban;
  - a tanulók minősítésének kritériumorientált módszerében;
  - a személyre szabott visszajelentő és értékelő modulban;
  - az egészségközpontúságban;
  - a motoros tesztek ízület- és gerincvédelmet biztosító végrehajtásában;
  - pedagógiai alkalmazhatóságában;
  - online adatkezelő rendszerében.

A Magyar Diáksport Szövetség és az amerikai Cooper Intézet közös tudományos kutatása segítségével országosan reprezentatív, véletlenszerűen kiválasztott tanulói minta segítségével határoztuk meg a magyar iskoláskorú fiatalok fizikai fitsségi állapotát 2013-ban. A kutatás eredményeképpen jelöltük ki azokat a sztenderd értékeket, amelyek segítségével objektív módon megítélhető a tanulók fizikai fitsségi állapota.

A NETFIT® fitsségmérési rendszer négy különböző fitsségi profilt különböztet meg, amely profilokhoz különböző fitsségi tesztek tartoznak. A négy profil egészében jellemzi egy tanuló egészségközpontú fitsségi állapotát. Az egyes profilok különböző számú tesztet tartalmaznak. A testösszetétel és tápláltsági profil 3 db mérést, az aerob fitsségi (állóképességi) profil 1 db tesztet, a vázizomzat fitsségi profil 5 db tesztet, míg a hajlékonysági profil 1 db tesztet tartalmaz.

A NETFIT® fitsségmérési rendszer négy különböző fitsségi profilt különböztet meg, amely profilokhoz különböző fitsségi tesztek tartoznak:

- Testösszetétel és tápláltsági profil
  - testtömeg mérése – testtömeg-index (BMI)
  - testmagasság mérése
  - testzsírszázalék-mérése – testzsírszázalék
- Aerob fitsségi (állóképességi) profil
  - állóképességi ingafutás teszt (20 méter vagy 15 méter) – aerob kapacitás
- Vázizomzat fitsségi profil
  - ütemezett hasizom teszt – hasizomzat ereje és erő-állóképessége

- törzsemelés teszt – törzsfeszítő izmok ereje és nyújthatósága
  - ütemezett fekvőtámasz teszt – felsőtest izomereje
  - kézi szorítóerő mérése – kéz maximális szorító ereje
  - helyből távolugrás teszt – alsó végtag robbanékony ereje
- Hajlékonysági profil
- hajlékonysági teszt – térdhajlítóizmok nyújthatósága, csípőízületi mozgásterjedelem

Eszközsükséglet, feltételek

A Magyar Diáksport Szövetség kiemelt projektjében minden iskola számára ingyenesen biztosította a mérésekhez szükséges eszközcsoportot, kézikönyvet és oktatófilmet, továbbá lehetővé tette mintegy 8000 fő pedagógus számára a rendszer elsajátításához szükséges, 30 órás pedagógus-továbbképzés elvégzésének lehetőségét. A megújult mérési módszerhez és tartalmakhoz természetesen szükséges, hogy a vizsgálatokat támogatóeszközök is a pedagógusok rendelkezésére álljanak.

A Magyar Diáksport Szövetség projektjében ezért összeállítja, és ingyenesen az iskolák rendelkezésére bocsátja azt az eszközcsoportot, amelynek tartalma az alábbiak szerint foglalható össze:

- mérési útmutató,
  - hanganyag az ingafutás, hasprés és fekvőtámasz gyakorlatokhoz,
  - oktató DVD
  - tesztek lebonyolításhoz szükséges eszközök (mérleg, testmagasságmérő, hajlékonyságmérő eszköz, kézi szorítóerő-mérő, mérőcsík, 20 m-es szalag, bioimpedancia-analizátor)
- A testnevelők által elvégzendő feladatok:

1-4. osztályig fel kell készíteni a tanulókat a NETFIT mérésre, az 5. évfolyamtól pedig minden tanév végén el kell végezni az országosan kötelezően előírt NETFIT mérést.

A mérési adatokat az OH honlapján, a megfelelő felületen rögzíteni kell.

6.14 EGÉSZSÉGNEVELÉS ÉS KÖRNYEZETI NEVELÉS

6.14.1 EGÉSZSÉGNEVELÉSI ELVEK

➤ Helyzetelemzés

Iskolánkba szociálisan hátrányos helyzetű is tanulók járnak. Tapasztalataink alapján ezek a családok többnyire rossz lakáskörülmények között élnek. Jellemző a hiányos, vagy egyoldalú táplálkozás, helytelen napirend, a higiénés ismeretek hiánya, élvezeti cikkek fogyasztása, az alapvető egészségügyi ismeretek hiánya, mozgásszegény életmód, bizonytalan jövőkép.

➤ Az egészségnevelési program megvalósulását segítő személyek

- Belső személyek: minden egyes pedagógus, kiemelten: iskolapszichológus, pszichiáter, gyermek- és ifjúságvédelmi felelős, osztályfőnök
- Külső személyek: iskolaorvos, védőnő, alkalmanként meghívott vendégek (pl. drog prevencióval foglalkozó szakember), a szülők

➤ Célunk

- Az egészségmegtartás kialakítása és megőrzése.
- A tanulók korszerű ismeretekkel és azok gyakorlásához szükséges készségekkel és jártasságokkal rendelkezzenek egészségük védelme érdekében. Ismerjék fel, hogy milyen összefüggés van az életmód, a viselkedés és az egészségi állapot között.
- A tanulók értsék meg, alapértéknek tekintsék, hogy egészségük érték, amelyért ők is felelősek.

➤ Feladatok

- Képesé tenni a gyermeket az egészséghez vezető életvitel kialakításában
- Adjon útmutatást, probléma esetén hová fordulhatnak segítségért
- Segítségnyújtás a tanulóknak abban, hogy készség szintjén alkalmazzák azokat az ismereteket, amelyeket elsajátítottak.
- Nyújtson segítséget abban, hogy a tanulók helyesen értelmezzék azt a tényt, hogy az egészség megőrzése egyéni tetteken, választásokon is múlik.

➤ Az egészségnevelés tartalma

Az egészségre, annak megtartására, illetve visszaszerzésére irányuló, a személyiség formálását elősegítő tevékenység. A tanulók már meglévő ismereteire támaszkodunk. Az egészségre vonatkozó fogalomkészletüket bővítjük, egyre differenciáltabbá tesszük, folyamatosan értelmezzük az új tapasztalatokat.

Az egészség megőrzéséhez, a betegségek megelőzéséhez szükséges készségeket a tanulói aktivitására épülő módszerekkel, a pozitív példák, minták megerősítésével fejlesztjük. A témakörök átfogják az egészség-magatartás szempontjából leginkább kritikusnak tekinthető területeket, a táplálkozást, a biztonságot, az alkohol-és a kábítószer-fogyasztást, a dohányzást, a családi és az iskolai kapcsolatokat, az aktív életmódot, a személyes higiéniát, a testi és nemi érés területeit, életkori sajátosságainak megfelelően, tehát tagozatonként, illetve értelmi státuszuknak megfelelően. Értsék meg, hogy az egészség – a kiegyensúlyozott életvitel – eszköz a boldog és sikeres élet folytatásához

➤ A megvalósítás módszerei

- napi rendszeres fogmosás megkövetelése a napköziben
- önismereti, önfejlesztő játékok a lelki higiénia kialakulásához
- szituációs játékok az egészségkárosító magatartás káros hatásának felismeréséhez
- előadások szervezése a tanulók részére a témában: (védőnő, fogorvos, drog-prevenációs előadó, szülő, gyermekvédelmi felelős, testnevelő tanár)
- versenyek rendezése (futás, labdajátékok, néptánc, óráközi szünetben való közös, mozgásos játékok)
- beszélgetés
- oktatófilmek megtekintése
- „Egészség Nap” szervezése

➤ Az ismeretanyag tartalma tagozatonként

- Az értelmileg akadályozottak tagozata
  - Egészség-magatartás:
Általános testápolás, egészséges öltözködés, fehérműváltás, rendszeres fogápolás, étkezések előtti, WC utáni kézmosás, hajápolás, az otthon, az osztályterem, az iskola környékének tisztántartására törekvés, a betegség jelzése, a gondozás kritériumai, a jó levegő, a szellőztetés fontossága

- Táplálkozás:
A helyes táplálkozás fontossága, sok folyadék fogyasztása, a táplálékok fogyasztás előtti megmosása, az étkezési kultúra kialakítása, késsel-villával önálló táplálkozás, az esztétikus terítés fontossága, a napi táplálkozás helyes arányai, az optimális testsúlyra törekvés
  - Napirend, szabadidő, a helyes napirend kialakítása (otthon, iskola) a rendszeresség bevezetése a tanulás –pihenés-játék tevékenységekben
  - Balesetvédelem
Fokozott figyelemfelhívás az otthoni, iskolai közlekedésben előforduló balesetekre!
- Tanulásban akadályozottak tagozata
- Egészség-magatartás
Az egészség, mint alapvető érték tudatosítása, a helyes és helytelen életmód következményeinek összehasonlítása, a kellő testápolás, higiéné megtartása, a ruhanemű, az alsónemű tisztántartása.
  - Táplálkozás
Az étkezési kultúra kialakítása, a napi táplálkozás helyes arányainak megismerése, a helyes táplálkozás egészségmegőrző szerepének tudatosítása, az egészséges táplálkozás kritériumainak (mértékletesség, kiegyensúlyozottság, változatosság) megismertetése.
  - Napirend, szabadidő
    - Az egészséges napirend meghatározása (pihenés, étkezés, tanulás, vagy munka, mozgás, szabadidő arányai), a szabadidő egészséges eltöltése (séta, sport, kirándulás) a rendszeresség fenntartása.
  - Balesetmegelőzés
Balesetből eredő egészségkárosodás okai, valamint a drog, a kábítószer, alkohol balesetokozó hatásai, és a káros szenvedélyek negatív következményei.
  - Kortárskapcsolatok
Egészséges környezet kialakítása és védelme A víz, levegő, föld, növény- és állatvilág védelme, a helyes környezetvédelem. A család fontossága; a lelki egészség megtartó ereje a család

➤ Várható eredmények

Az eredmények nehezen mérhetők. Leginkább az látszik majd, ha tanulóink jókedvűen, kipihenten érkeznek, és érdeklődéssel, könnyedén végzik feladataikat. Munkánk sikeres, ha mérhetően csökkennek a betegségből adódó hiányzások, tehát javul a kondíció, nő az ellenálló képesség. Kialakul bennük az ápoltság, tisztaság igénye önmagukkal és környezetükkel szemben. Igényük lesz a harmonikus külső megjelenés, az ápoltság mellett, az arányos testalkat elérése is cél lesz számukra. Mindennapos szükségletnek érzik a testmozgást, más passzív tevékenységek helyett egyre többen választják az aktív életmódot. A szülők közül is egyre többen lesznek kíváncsiak egészségvédő előadásainkra, programjainkra, tehát a felnőtteket is sikerrel vonjuk be. A védőnőkkel közösen végzett felmérésekben, amelyek ismeretekről, életmódról tájékoznak, évről évre kedvezőbb eredmények születnek.

6.14.2 KÖRNYEZETI NEVELÉS

➤ Célja

A tanulók tevékenységbe ágyazottan ismerjék meg szűkebb és tágabb környezetüket, környezetük értékeit. Indítsuk el érdeklődésüket a természeti jelenségek iránt.

Célunk, hogy a környezeti nevelés legyen:

- tanulóközpontú
- figyeljen a természetes és épített környezetre
- problémaközpontú; iskolánk vonzáskörzetében érzékelje a környezetvédelmi problémákat
- tevékenységközpontú
- épüljön folyamatos tapasztalatszerzésre és cselekvésre

➤ Feladata

- a gyermekek ösztönzése a lakóhelyi és természeti környezet védelmére
- a szabadidő tartalmas eltöltésére törekvés
- (hobby, kirándulás, tábor, madáretetés, erdőismeret, szabadban eltöltött tanórák stb.)
- tantárgyak közötti szoros koncentráció

➤ Színterei

- udvari papírhulladék szedése,
- az iskolai kertben ültetett növények folyamatos, tudatos gondozása,
- az állatok fejlődésének figyelemmel kísérése

➤ Szakaszai

- alsó tagozat
- felső tagozat

Nincs éles határ a tagozatok között, mivel a témák többször ismétlődnek, bővülnek, egymásra épülve mélyülnek.

Tanulói tevékenységek:

- egyéni megfigyelés
- csoportmunka
- iskolán kívüli csoportos munka
- kirándulás, erdei iskola

➤ A program új vonásai

- esetenként tömbösített órák
- a hagyományos ismeretszerzés helyett vizsgálódás a természetben
- a kirándulásokon feladatok végrehajtása (gyűjtés, megfigyelés, stb.)
- táblázatkészítés
- az iskolai kert megújítása (veteményes, virágos)
- a Paraszstudvar állatainak megismerése, etetése, fejlődésük figyelemmel kísérése
- szelektív hulladékgyűjtés
- a kerület nevezetességeinek megismerése, végiglátogatása
- kerületünk természetvédelmi területének (Merzse mocsár) a megismerése
- látogatás a Cinkotai erdőbe, Széchenyi-hegyi Gyermekvasúthoz, Budakeszi Vadasparkba, valamint a Budai erdőbe
- ismerkedjenek meg az élelmiszer-adalék fogalmával

- tudatosuljon bennük az egészséges táplálkozásra való felkészülés jelentősége

➤ Feltételrendszere

A legfontosabb jogszabály az EU. 1988. május 24-i határozata, mely leszögezi, hogy bátorítani kell a tantermen kívüli iskolai tevékenységeket, melynek révén a környezetről az iskolában szerzett ismeretek gyakorlattá válhatnak. Az iskolák minden évben egy hetet szánjanak a környezetre, melynek során a tanulók a gyakorlatban is tevékenykednek.

A környezeti nevelés feltételei adottak. A nevelőtestület elhivatott és a szükséges eszközök is rendelkezésre állnak, illetve pályázati úton beszerzésre kerülnek.

➤ Tevékenységünk sikeres, ha

- tanulóink érdeklődnek szűkebb és tágabb környezetük iránt
- érdekli őket a természeti jelenségek oka, illetve azok magyarázata
- ügyelnek környezetük tisztaságára, védik a természetet
- felelősséggel vesznek részt hulladékgyűjtő tevékenységben
- vásárláskor figyelembe veszik a termékek környezetvédelmi szempontjait

6.15 A GYERMEKEK, TANULÓK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK

Tanulóink személyisége több területen sérült, ebből adódóan hátránnyal indulnak az élet minden részén. Ezeknek a hátrányoknak a leküzdésére egyedül képtelenek. Az iskola falain belül biztonságban érzik magukat, hiszen itt működik a segítő erő, elfogadás, a figyelem a másik iránt, a közösség összetartó ereje. A halmozottan hátrányos tanulók esélyegyenlőségét segítő intézkedéseink a következők:

- felzárkóztatások szervezése
- rendszeres team munka, esetmegbeszélések a gyermekvédelem és az iskolapszichológus közreműködésével
- a szülők munkába állását segítő nyitva tartás

- pályaorientáció hangsúlyosabbá tétele az osztályfőnöki órákon
- szülői tájékoztatás a továbbtanulás lehetőségeiről

6.16 A TANULÓ JUTALMAZÁSÁVAL ÖSSZEFÜGGŐ, A TANULÓ MAGATARTÁSÁNAK, SZORGALMÁNAK ÉRTÉKELÉSÉHEZ, MINŐSÍTÉSÉHEZ KAPCSOLÓDÓ ELVEK

Iskolánkban nagyon fontos a jutalmazás. A mindennapi dicsérek mellett jutalmazzuk azt a tanulót, aki tanulmányi munkáját képességeihez mérten kiemelkedően végzi, aki kitartó szorgalmat, vagy példamutató közösségi magatartást tanúsít. A tanév végén ezekhez kapcsolódó oklevelet kap.

Havonta iskolagyűlésen tagozatonként szóbeli dicséretben részesülnek a legjobb tanulók. A szóbeli dicséreten kívül év közben a következő írásos dicsérek adhatók:

- szaktanári
- napközis nevelői
- osztályfőnöki
- igazgatói
- nevelőtestületi

A magatartás és szorgalom értékelésére iskolánk által elfogadott normákat alkalmazunk. A magatartás érdemjegye fejezze ki az életkori- és fogyatékosági sajátosságokhoz igazodva a közösséghez, annak tagjaihoz való viszonyt (felelősségérzet, a közösségérdekében végzett tevékenység, viselkedés, hangnem).

A szorgalom értékelése az egyéni képességeket és körülményeket figyelembe véve fejezze ki a tanulmányi munkához való viszonyt (rendszeresség, pontosság, önállóság, kötelességtudat).

6.17 A NEVELŐTESTÜLET ÁLTAL SZÜKSÉGESNEK TARTOTT TOVÁBBI ELVEK

A magasabb évfolyamba lépés feltételei a Pedagógiai Programunk mellékletét képező kerettantervekben található évfolyamonkénti bontásban.

Ezek figyelembevételével szempontjaink a következők:

- A tantervekben előírt tananyag elvégzésének minimális szinten való teljesítése, mint alapkövetelmény.
- A gyermek önmagához mért fejlődése, tekintettel a sérülés fokára, minőségére, az ingerszegény családi háttérre.
- A részképességek és a személyiség fejlesztése során mutatkozó hiányosságok leküzdésének szintje, eredményessége.

Mind az értelmükben akadályozott, mind a tanulásban akadályozott tanulóinál tehát állapotuk miatt, az objektíven mérhető teljesítmények megkövetelése mellett maximálisan tekintettel vagyunk szubjektív tényezőkre is. Ezt követeli meg a gyógypedagógiai szemlélet is.

Elvi álláspontunk, hogy házi feladatot kell adni a hét minden munkanapján. Ez kötelességtudatra nevel, rendszerezi a gyerek idejét délután otthon vagy a napköziben, a munka becsületét szolgálja.

Hétköznaponként, már begyakorolt feladatokat, mechanikus másolásokat, memoritert, olvasásgyakorlást, verset, szorzótáblát, szabályokat, kutatómunkát adunk fel.

Pénteken, az aznapi tanórákon elvégzett anyagból feladott hasonló stílusú feladatokat.

Ezen felül, aránytalanul megterhelő munkát nem adunk. Aki kér, az kaphat: megfigyelés, újságcikk, rajzos feladat, lexikonból keresgélés, stb. ezek a munkák külön értékelésben részesülnek, főleg szorgalmi jegyekben, de értéküktől függően a tantárgyaikban is megjelennek.

7 ÓVODAI PEDAGÓGIAI PROGRAM

7.1 I. BEVEZETŐ

7.1.1 AZ ÓVODA LÉTESÍTÉSE

Gyurkovics Tibor Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, egy sajátos nevelési igényű gyermekek számára alapított óvodai csoporttal kezdi meg működését a 2015/2016-os tanévben a Rákosmenti Micimackó Óvodában (1172. Budapest, Diadal utca 86).

Óvodai csoportunk 3-8 éves, sajátos nevelési igényű (enyhe-, közép súlyos értelmi fogyatékos és autizmus spektrum zavarral élő) gyermekek számára létesült.

7.1.2 FELVÉTEL AZ ÓVODÁBA

Gyógypedagógiai óvodai csoportunkba a gyermekeket Budapest XVII. kerületéből és annak vonzáskörzetéből vesszük fel. Minden gyermek a szülő kérésére és a Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság szakvéleménye alapján kerül intézményünkbe, ha az egy hónap próbaidő leteltével megfelel az alábbi minimum követelményeknek:

- Mozgás: helyzet- és helyváltoztató alapmozgásokra képes, sima talajon segítséggel tud járni;
- Gondozás: öltözésnél együttműködő; étkezésnél segítséggel képes kanálból enni, pohárból kevés folyadékot inni;
- Kommunikáció: minimális kontaktus kialakítható vele;
- Szociális fejlettség: a csoportos helyzetet irányítással elfogadja, önmagára és társaira nem jelent veszélyt.

Szakmai tapasztalatok szerint a vegyes életkorú és kórformájú csoport kialakítása a fejlődés szempontjából optimális, így mi is erre törekszünk. A Köznevelési Törvény értelmében, gyógypedagógiai óvodánkban a csoportok optimális létszáma maximum 6-8 fő lehet.

A beszoktatás hossza maximálisan 8 hét, az óvodában töltött idő fokozatos, folyamatos növelésével.

Az óvodások egészségvédelme érdekében az óvoda megkezdésekor, 3 napnál nem régebbi orvosi igazolás, valamint a kötelező védőoltások meglétét igazoló oltási könyv bemutatását kérjük. A fertőzések elkerülése és megállítása érdekében a gyermek gyógyulásáról év közben is orvosi igazolást kell hozni. A hiányzást megfelelő módon igazolni kell minden esetben, hiszen az óvodai igazolatlan hiányzásoknak is következményei vannak (20/2012. EMMI rendelet).

7.2 AZ ÓVODAI NEVELÉS CÉLJA

- A családdal szorosan együttműködve, gondoskodni a sajátos nevelési igényű kisgyermek egészségese életmódjának kialakításáról, komplex, tervszerű, harmonikus, szakszerű fejlesztéséről, az egyéni képességek maximális figyelembevételével.
- Egyéni és kiscsoportos stimuláló korrekcióval elősegíteni a fennálló rendellenességek javítását, csökkentését s megelőzni a következményes ártalmak kialakulását, támaszkodva a nem, vagy kevésbé sérült funkciók differenciáltabb működésének tudatos fejlesztésével, a kompenzációs lehetőségekre.

- A gyermekek képességeit sérülés specifikus módszerekkel, terápiákkal, a gyógypedagógiai technikák szakszerű megválasztásával és alkalmazásával fejleszteni. A multiszenzoros fejlesztés minden esetben magában kell, hogy foglalja a vizuális, akusztikus, taktilis, mozgásos észlelés folyamatait, a motoros képességek, a beszéd- és nyelvi készségek fejlesztését.
- A sajátos nevelési igényű kisgyermek harmonikus személyiségfejlődéséhez (alkalmazkodó készség, akaraterő, önállóságra törekvés, együttműködés) szükséges sikereit-, próbálkozásait értékelő, másságát elfogadó környezet kialakítása.
- Elősegíteni a gyermeki személyiség kibontakozását, különös tekintettel a játéktevékenységre, illetve az életkornak- és fejlettségi szintnek megfelelő műveltségtartalmak közvetítésére.

Az óvodai nevelés során folyamatos a gyógypedagógiai megsegítés annak érdekében, hogy a tankötelezettségi életkorra a gyermekek elérjék azt az iskolakészültséget, mellyel tanulmányaikat megkezdhetik a szakértői bizottság által, számukra kijelölt iskolatípusban.

7.2.1 AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI

7.2.1.1 1. Az óvodai nevelés általános feladatai

Az óvodai nevelés feladata az óvodás korú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése. Ezen belül:

- a) az egészséges életmód kialakítása
- b) az érzelmi- akaratni nevelés és a szocializáció biztosítása
- c) az értelmi-, anyanyelvi-, motoros képességfejlesztés, nevelés megvalósítása

Az általános feladatok megvalósítása során figyelembe kell venni, a gyermek egyéni- és speciális szükségleteit, állapotát.

Az egészséges életmód alakítása

Az óvodai nevelés feladata, a gyermek testi fejlődésének elősegítése. Ezen belül:

- a gyermek gondozása, testi és pszichés szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése;
  - a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése-, szükség szerint mozgásterápiával, gyógytornával kiegészítve;
  - a gyermek megfelelő testi fejlődésének segítése; a gyermek egészségének védelme, edzése;
- az egészséges életmód, a testápolás, az egészségmegőrzés szokásainak alakítása;
- a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges, egészséges és biztonságos környezet kialakítása;

- a prevenció és korrekció mozgásnevelési feladatok ellátása.

Érzelmi-akaratni nevelés és szocializáció

A gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, otthonosság, derűs, szeretettelgi légkör kell, hogy körülvegye. Mindezt szükséges, hogy:

- már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások ériék a gyermeket
- a pedagógus-gyermek és a gyermek-gyermek kapcsolatot pozitív érzelmi töltés jellemezze
- az óvoda egyszerre segítse a gyermek szociális érzékenységének fejlődését és én-tudatának alakulását, engedjen teret én-érvényesítő törekvéseinek
- az óvoda teremtsen lehetőséget arra, hogy a gyerek kielégítse társas szükségleteit; nevelje a gyermeket a másá és saját máságának elfogadására.
  - a szociális viselkedéshez szükséges érzelmi, akaratni tulajdonságok, kompetenciák alakítása (szükségletek, hajlamok, attitűdök, rutinok, meggyőződések)
- alapvető erkölcsi tulajdonságok, szokás és normarendszer kialakítása
- a szűkebb és tágabb környezet gyermek közeli, érzelm dús megismertetése, ünnepek megtartása, hagyományápolás

A szocializációs nevelés szempontjából különösen fontos segíteni a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség) és akaratának (önállóság, önfegyelem, kitartás, feladattudat, szabálytudat) fejlődését.

Anyanyelvi nevelés, értelmi fejlesztés

Az értelmi nevelés általános feladatai:

- a csoportos és az egyéni irányított tevékenységek során a gyermek érdeklődésére, kíváncsiságára építve, változatos tevékenységeken keresztül, a természeti és társadalmi környezetről tapasztalatok nyújtása
- a spontán módon és irányított helyzetben szerzett gyermeki tapasztalatok, ismeretek rendszerezése, bővítése
- az óvodai nevelőtevékenység egészében biztosítani kell a kommunikáció lehetőségét, helyes mintaadással, szabálykövetéssel, beszélő környezetben
- az óvodáskorú gyermek életkori sajátosságaira, valamint meglévő tapasztalataira és ismereteire építve, további élmények biztosítása. különböző tevékenységekben és ezek élethelyzetekben való gyakorlása
- a teljes óvodai élet keretében – különösen a játéktevékenységen belül - spontán és irányított ismeretnyújtás, az intellektuális tanuláshoz szükséges kognitív képességek fejlesztése (megfigyelés, emlékezet, figyelem, gondolkodás, kreativitás)
- differenciált egyéni képességfejlesztés, egyéni fejlesztési terv alapján

A sajátos nevelési igényű kisgyermek fejlesztésében, maximálisan támaszkodunk és kihasználjuk, a spontán tanulás és a társakkal való együttműködés - mint segítő funkciók - lehetőségét.

7.3 AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI

7.3.1 SZEMÉLYI FELTÉTELEK

A Gyurkovics Tibor Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézményben a fejlesztő-nevelő munkát különböző szakos gyógypedagógusok (tanulásban akadályozottak pedagógiája és értelmileg akadályozottak pedagógiája szakos, szükség szerint a szakvéleményben foglaltak szerint egyéb szakos pedagógusok) végzik, tevékenységüket közvetlenül, legalább egy gyógypedagógiai asszisztens és egy dajka segíti.

- A pedagógusok és az óvodai tagozat működését segítő, nem pedagógus alkalmazottak (pl. gyógypedagógiai asszisztens, dajka, kiségitő személyzet stb.) tevékenységének, munkájának is, hozzá kell járulnia az óvodai nevelés eredményességéhez. Elvárandó, hogy az óvodában jelenlévő összes felnőtt pozitív magatartásával, beszédstílusával, teljes személyiségével, lényével jó hatást gyakoroljon a kisgyermekekre.

7.3.2 TÁRGYI FELTÉTELEK

7.3.2.1 Általános tárgyi feltételek:

Az óvoda épületét, udvarát, kertjét, berendezését oly módon kell kialakítani, hogy szolgálja a gyermekek biztonságát, kényelmét, megfelelően testméreteiknek, biztosítsa egészségük megőrzését, lehetővé tegye mozgás- és játékigényük kielégítését és harmóniát árasztó színekkel, formákkal, anyagokkal vegye őket körül.

7.3.2.2 Az óvoda helyiségei:

- csoportszoba,
  - egyéni fejlesztést biztosító helyiség,
  - gyermekmosdó zuhanyzóval (gyermek WC),
  - öltöző,
  - melegítő vagy tálaló konyha,
  - játszóudvar

7.3.2.3 A csoportszoba felszereltsége (kialakítása):

- barátságos, otthonos légkör,
- szekrények és polcok,
- elegendő hely a nagymozgásos feladatok végzéséhez,
- mozgásfejlesztést segítő eszközök (Bobath labdák, hengerek, AYRES, WESCO eszközök),
- nagyméretű tükör, az egyéni fejlesztéshez
- vizual tábla,
- megfelelő méretű, alkalmas asztal a rajzolás, a mintázás és a kézi munka tevékenységek számára,
- jellel megjelölt, állandó hely az asztalnál,
- állandó hely a szabad játékhoz szükséges eszközöknek,
- a szabad játékhoz, fantáziát megmozgató játékok (kendők, táskák, babakonyha és kellékei, nagyméretű építőjátékok, dömper, baba, állatfigurák, stb.)
- fejlesztő játékok, segítő játékok, eszközök (lehetőleg természetes anyagokból),
- logopédiai eszközök,
- minden gyermek számára ülőpárnák rendszeresítése (szabadon elhelyezhető és mozgásnevelés alkalmával remekül használható)
- elegendő hely, asztal az étkezéshez

7.3.2.4 *Játszóudvar:*

Ápolt, akadálymentes, megfelelően kialakított udvar, balesetmentes használatot biztosító eszközökkel felszerelve.

7.3.2.5 *Fejlesztő eszközök*

Nagymozgást fejlesztő eszközök:

Labdák, padok, babzsákok, henger, bordásfal, kötél, roller, gördeszka, tornaszivacs, stb.

Finommotorikát fejlesztő eszközök:

Minden olyan fejlesztő játék és használati tárgy, ami a finommozgás gyakorlását elősegíti és a tevékenykedtetések során használatos lehet.

Hallás- és ritmusfejlesztő eszközök:

Hangszerek és zajkeltő eszközök.

Kognitív képességeket fejlesztő eszközök, játékok:

Fejlesztő játékok a különböző életkorú és mentális fejlettségi szintű óvodás gyermekek számára.

7.3.2.6 *Autizmus specifikus környezet és eszközök*

Alapvetően fontos, hogy a tárgyi környezet biztonságos legyen az autizmus spektrumzavarral élő gyermek számára is. Esetükben nem mindig elégedhetünk meg azokkal a biztonsági óvintézkedésekkel, melyeket tipikusan fejlődő óvodások számára dolgoztak ki. Érdemes gondolni a szenzoros érzékenységekre, vagy éppen a túl magas ingerküszöböl adódó veszélyekre is. Az autizmussal élő gyermekek fejlesztése során, törekedni kell a mindennapi életben használt tárgyak, eszközök alkalmazására. Az óvodai fizikai környezet strukturáltsága, szervezettsége biztosítson megfelelő munkakörnyezetet a pedagógusnak, valamint hatékonyan segítse elő az autizmussal élő gyermekek lehető legnagyobb önállóságát.

Protetikus környezet kialakítása

Az autizmus spektrumzavar, olyan fejlődési zavar, mely súlyosan akadályozza a tárgyi és szociális környezet megértését, a célszerű, adaptív viselkedés fejlődését. A károsodás következménye, hogy az autizmusban érintett gyermekek számára a szociális partnerek által nyújtott nyelvi információk, nem adnak elegendő támpontot viselkedésük megszervezéséhez. Szociális-, kapcsolatteremtési nehézségeik miatt gyakran kerülnek a társas helyzeteket. Az autizmussal élő gyermekek környezetüket sokszor kaotikusnak látják és érzékelik. Számukra az emberek viselkedése kiszámíthatatlan, a környezet változásai nehezen követhetőek. Éppen ezért sokszor tanúsítanak ellenállást a változásokkal szemben. Ezért esetükben az élő nyelv és a szociális közvetítés helyettesítendő és kiegészítendő egyénre szabott vizuális környezeti támpontokkal.

A protetikus környezet elemei:

- A tér strukturálása: A tárgyi környezet megfelelő felépítése, áttekinthetősége, vizuális támpontokkal szolgálhat a gyermeknek.
- Az idő strukturálása: A tevékenységek sorrendiségének kialakításával, valamint az egyén aktuális fejlettségi szintjének megfelelő szimbólumrendszer alkalmazásával, amely a nap tevékenységeit sorrendben bemutatja.
- Napirend (tér-idő struktúra): A tér struktúra a tevékenységek megfelelő térhez kapcsolását jelenti, míg az idő struktúra a tevékenységek sorrendiségének kialakítása. Ezek összekapcsolása a napirend.
- Munkarend, munkaszervezés: A gyermekek megtudhatják, hogy mit, hol találnak, meddig tart egy-egy tevékenység, és hogyan lehet azt elvégezni.

7.3.3 3. AZ ÓVODAI ÉLET SZERVEZÉSE

A nevelési év szeptember 1-től augusztus 31-ig tart.

Az egyes tevékenységek időtartama függ a gyermekek egyéni fejlettségétől, az napi állapotától és a feldolgozásra kerülő témától. Így 5-30 perces foglalkozások lehetnek. A tematikus feldolgozásnak megfelelően az egyes témák feldolgozási ideje egy hét, de esetenként ennél hosszabb is lehet.

A tevékenységi formák ritmikusan ismétlődnek, a gyakorlásra, ismétlésre kellő időt biztosítva, a gyermekek spontán megnyilvánulásait is figyelembe véve. A foglalkozások az adott csoport szokásrendszerének megfelelően, azonos rítusok szerint indulnak (pl. teremrendezés, éneklés, hiányzók azonosítása játékos formában, időjárás megfigyelése). A csoportos és egyéni foglalkozások, a játékokra, a levegőzésre, a pihenésre, a nyugodt étkezésre, tisztálkodásra, az önálló tevékenykedésre fordított idő megfelelő aránya biztosítja a gyermekek optimális fejlesztését, a túlterhelés, és az üresjáratok kiküszöbölését. Fejlesztő munkánk során folyamatos ellenőrzéssel győződünk meg annak hatékonyságáról. A gyermekek egészséges fejlődéséhez, fejlesztéséhez, a napirend biztosítja a feltételeket a megfelelő időtartamú tevékenységformák megtervezésével, rendszeresen visszatérő ismétlődésével, mely egyben érzelmi biztonságot is jelent a gyerekek számára.

Óvodai tagozatunkon a napirend a következőképpen alakul:

Napirend

7:00-8:30	Gyülekező, rajzolás, festés, mintázás, kézimunka
8:30-8:45	Mosdóhasználat, tisztálkodás
8:45-9:15	Reggeli
9:15-9:30	Mosdóhasználat, tisztálkodás
9:30-10:30	Játékba ágyazott ismeret és tapasztalatszerzés (egyéni, mikrocsoportos, vagy csoportos formában)
10:30-10:45	Mosdóhasználat, tisztálkodás
10:45-11:00	Gyümölcssevés
11:00-11:45	Levegőzés
11:45-12:00	Mosdóhasználat, tisztálkodás
12:00-12:45	Ebéd
12:45-13:00	Mosdóhasználat, fogmosás, ágyazás
13:00-15:00	Csendes pihenő
15:00-15:15	Ébredés, felkelés, mosdóhasználat
15:15-15:45	Uzsonna
15:45-17:00	Szabadidő, játék, folyamatos hazamenetel

Heti rend

Az óvodai élet tevékenységi formáit, az óvodai nevelés országos alapprogramja határozza meg. Ezen tevékenységformák kiemelve: a játék, a vers és mese, az ének, a zene és az énekes játék, a rajzolás, a mintázás és a kézi munka, valamint a mozgás.

A tevékenység neve	Heti előfordulása	A tevékenység formája
munka jellegű tevékenységek	2 (év elején 5)	egyéni, mikro-csoportos
mozgás	1	csoportos
a vers és mese	5	mikro-csoportos, egyéni
a rajzolás, a mintázás és a kézi munka	3	mikro-csoportos, egyéni
játék	2	mikro-csoportos, egyéni
az ének, a zene és az énekes játék	2	csoportos, mikro-csoportos
habilitáció	2	egyéni

Kiegészítő terápiaként: logopédia, szenzoros integrációs mozgásterápia, gyógytestnevelés, PECS és kutyás terápia.

7.3.4 AZ ÓVODA KAPCSOLATAI

Óvodánk kiemelt fontosságúnak tartja a szülőkkel való szoros együttműködést, aminek alapja a személyes kapcsolattartás. Az óvodába érkezéskor és távozáskor a szülőknek lehetősége van megbeszélni a napi eseményeket a pedagógusokkal, valamint ha szükségük van rá, lehetőség nyílik egyéni konzultációs időpont egyeztetésére is. Ezen felül félévente szülői értekezletet tartunk. Nevelési évenként legalább két alkalommal, írásban tájékoztatjuk a szülőket gyermekük fejlődéséről.

Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt, azt kiegészítve szolgálja a gyermek fejlődését. A családközpontú gondoskodással, a gyermek és a környezet szükségleteit figyelembe véve, igyekszünk kialakítani a szülőben a fejlesztő beállítódást, elfogadást.

Együttműködésünk akkor lehet hatékony:

- ha igény szerint nyújtunk segítséget a szülőknek;
- ha a szakértői bizottság komplex gyógypedagógiai-pszichológiai-orvosi diagnózisát nem deficit leltárként, hanem esélydiagnózisként értelmezzük;
- ha a gyermekkel foglalkozó pedagógusok ismerik a szülők igényeit, a család életkörülményeit, lehetőségeit;
- ha partnerként, és nem páciensként kezeljük a szülőket;

- ha azt igyekszünk segíteni, hogy a szülők helyesen és hatékonyan értelmezzék gyermekük viselkedését, reálisan ismerjék állapotát, fejlesztésének lehetőségeit, korlátait;
- ha figyelembe vesszük, hogy a gyermek spontán tanulása is sérült, ezért tudatosan építjük ki a tanulási helyzeteket;
- ha olyan fejlesztő programot állítunk össze, amely nem funkciótréning, hanem szociális tanulás.

Az óvoda kapcsolatot tart továbbá azokkal a társintézményekkel, amelyek az óvodába lépés előtt (korai fejlesztők, bölcsőde, védőnői hálózat, gyermekorvosok, Gyermekjóléti- és Családsegítő Szolgálat), az óvodai élet alatt (Szakértői és Rehabilitációs Bizottságok, pedagógiai szakszolgálatok, logopédiai szolgálat, szakmai alapítványok), és az óvodai élet után (általános iskolák) meghatározó szerepet töltenek be a gyerekek életében. A kapcsolataink kialakításában mindig szem előtt tartjuk a nyitott partnerközpontúság elvét.

7.3.5 GYERMEKVÉDELEM

Óvodánkban különböző szociokulturális háttérrel rendelkező gyermekeket fogadunk. A gyermekek felvételekor azt az elvet igyekszünk szem előtt tartani, hogy azonos sérülés esetén azt a gyermeket választjuk ki, amelyiknél a szociális háttér miatt indokoltabb az intézményes nevelés.

A gyermek- és ifjúságvédelmi tevékenység átfogja az óvodai élet egészét azzal a céllal, hogy biztosítsa a gyermeket megillető jogok érvényesülését, védő-, óvó intézkedést tegyen minden rászoruló, hátrányos helyzetű és veszélyeztetett gyermek érdekében. A családokkal való szoros együttműködésnek fontos preventív szerepe van.

Gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenységünk alapját a gyermekek folyamatos megfigyelése és a prevenció jellemzi. Szükség esetén kapcsolatba léphetünk az intézmény gyermekvédelmi felelősével. Kapcsolatunk a kerületben működő Gyermekjóléti Szolgálattal lehetővé teszi az esetleges problémák jelzését.

Céljaink:

- a kedvezőtlenebb helyzetű társadalmi réteg tagjainak gyermekei számára, az életben való boldogulás érdekében esélyegyenlőség biztosítása
- a családi környezetben bármely okból fejlődésében akadályozott, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, veszélyeztetett, gyermek védelme, nevelése
- gyermekközpontúság, gyermeki jogok érvényesülésének biztosítása

Feladataink:

- Jelzéssel élni a gyermek veszélyeztetettsége esetén a gyermekjóléti szolgálatnál.

- Hatósági eljárás kezdeményezése a gyermekbántalmazás, súlyos elhanyagolás, továbbá a gyermek önmaga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása esetén.
- Az óvoda és a jelzőrendszer szereplőinek kölcsönös együttműködése, tájékoztatása.
- Családban történő nevelkedés elősegítése.
- Az intézménybe járó gyermekek problémáinak felismerése, kezelése, esetek feldolgozása, orvoslása.
- A gyermekeket érő károsító hatások megelőzése, enyhítése, elhárítása.
- Olyan óvodai nevelés biztosítása, amely a gyermekek számára lehetővé teszi az egyenlő hozzáférést, segíti az előítéletek megszüntetését.

Konkrét feladataink:

➤ **Prevenációs feladatok:**

Veszélyeztetett, vagy hátrányos helyzetű gyermekek óvodába kerülésének elősegítése, óvodába járásának figyelemmel kísérése.

Gyermeki jogok érvényesülésének biztosítása intézményen belül és családban, szükség esetén javaslat, óvó – védő intézkedésre.

A család szociokulturális hátterének megismerése.

- **Prevenációs és korrekciós feladatok:**

A problémával küzdő gyermekek esetében az okok felismerése, szükség szerint szakemberek bevonása.

A gyermekek óvodába járásának figyelemmel kísérése, szükség esetén jelzések megtétele.

- **Óvó – védő feladataink:**

Szociális szolgáltatások megszervezése, ellenőrzése.

Egészségügyi szűrővizsgálatok megszervezése, előkészítése.

- **Szociális feladatok:**

Szociális kedvezmények biztosítása.

Szociális ellátások nyújtása.

- **Korrekciós feladatok:**

A felzárkóztatás érdekében, a fejlesztési feladatok meghatározása, fejlesztési terv alapján – egyéni fejlesztés, egyéni bánásmód szerint.

A szülőkkel megfelelő partnerkapcsolat kialakítása, szükség- és igény esetén tanácsadás, szakemberek bevonása.

- **Speciális feladat:**

Partnerkapcsolat kiépítése, fenntartása gyermekvédelmi szervekkel, személyekkel.

7.4 NEVELÉSI KONCEPCIÓNK

Óvodánk nevelő, fejlesztő intézmény, s mint ilyen, a gyermeki személyiség kibontakoztatására, nevelésére, fejlesztésére törekszik, biztosítva minden gyermek számára, hogy magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, és meglévő hátárnyai csökkenjenek. Nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának. Programunk a hazai tradicionális nevelési értékekre épít, korszerű fejlődés-, és nevelés-lélektani, neurológiai, gyógypedagógiai módszerekkel, eredményekkel ötvözve azokat. Fejlődés-lélektanikutatások igazolják, hogy a genetikai program, csak és kizárólag megfelelő környezeti tényezők és feltételek biztosításával bontakoztatható ki. Ennek megvalósítása érdekében minden gyermek és felnőtt számára meleg, családi légkört teremtünk. Óvodánkban a pedagógiailag segített, ösztönzött szocializáció minél teljesebb megvalósítására törekszünk. A kisgyermeknek ahhoz, hogy boldoguljon, sérülés-specifikumának megfelelően meg kell tanulnia beszélni/kommunikálni, a környezet adta keretek között tevékenykedni, az eszközöket használni, a társakkal együttműködni, közlekedni. Meg kell ismernie, optimális mértékben el kell sajátítania a mindennapi élet adta szerepeket, magatartásmintákat.

Célunk a megfelelő érzelmi biztonság nyújtásán túl, egy olyan feltételrendszer biztosítása, amely figyelembe veszi a sérülés specifikumát, az egyéni teherbíró képességet, a speciális nevelési szükségleteket, a harmonikus személyiségfejlesztést, valamint a testi, szociális, értelmi érettség kialakítását, az iskolában történő beválás érdekében.

Mindezek megvalósítása mellett, törekszünk az interperszonális kapcsolatok- és az énkép kialakítására, az önismeret fejlesztésére, attitűdök, normák kialakítására, továbbá speciális módszerek, terápiák alkalmazásával segítjük az egyre pontosabb észlelést, fejlesztjük a figyelem összpontosítását, a gondolkodást, az emlékezetet, elősegítjük a verbális és nonverbális kommunikáció kialakulását.

Programunk, a sérült gyermek egyéni szükségleteihez, eltérő fejlődési üteméhez igazodik. Differenciált segítségnyújtással szolgálja a képességfejlesztést, törekszik a hiányosan működő képességek korrekciójára valamennyi területen.

7.4.1 A FEJLESZTÉS LEGFONTOSABB TERÜLETEI:

- a meglévő nagymozgások korrigálása, hiányok fejlesztése;
- az egyensúlyérzék fejlesztése;
- a manuális, finommotoros készségek fejlesztése;
- az önkiszolgálás kialakítása, fejlesztése;
- a kommunikációs készség fejlesztése, (a beszédképesség fejlesztése, beszédszervek ügyesítése, a beszéd indítása); vagy alternatív kommunikációs csatorna keresése a nem beszélő gyermekek számára
- a játéktevékenység fejlesztése;

- a zenei készség fejlesztése;
- a szociális viselkedés fejlesztése;
- a kognitív készségek fejlesztése.

Módszeres, következetes, apró lépésekben történő fejlesztéssel, az alapok kiépítésével, játékosan, sok tapasztalatszerzést biztosítva, különös hangsúlyt helyezünk az önkiszolgálás fejlesztésére és az iskolai életmódra való felkészítésre.

Programunk foglalkozási körein túl lehetőséget kívánunk teremteni kiegészítő terápiák igénybevételére (kutyás terápia, lovas terápia, úszás).

7.4.2 FEJLESZTÉSI CÉLOK

A értelmileg akadályozott és autizmus spektrum zavarral élő óvodáskorú gyermekek óvodába lépéskor igen heterogén képet mutatnak. Az eltérések az életkorban, a fejlettségi szintben, a fogyatékoság súlyosságában, típusában, a gyermek korábbi élettörténetében, családi vagy intézményes neveltetésében gyökereznek.

Programunk figyelembe veszi a különböző funkciók egymásra épülését, hogy a szociális tanulás támogatása közben sikerélményt biztosíthassunk minden gyermeknek. Foglalkozásaink tartalma a gyermek egész személyiségére hat, és a pszichomotoros fejlesztést szolgálja.

Fejlesztő munkánk csak akkor lehet hatékony, ha a gyermek biztonságban érzi magát, ha tudja, hogy szeretjük, elfogadjuk, megértjük őt.

Munkánk alapelvei:

A gyermeki személyiség fejlődése szempontjából alapvető, legfontosabb tevékenységformára, a játékra építünk pedagógiai munkánk során. Játék közben a gyermek szociális szerepeket, érzelmeket, motívumokat, beállítódást tanul, megismeri környezetét személyi és tárgyi világát, természetes kíváncsisága felébred, fokozódik. A tudatosan felépített játékhelyzetekben fejlődik figyelme, emlékezete, kialakul, fokozódik spontán tanulási készsége. Megtanulja, gyakorolja a helyes érzékelést, észlelést az összes érzékszerv bevonásával, ami a magasabb mentális folyamatok kialakulásának első lépcsőfoka.

Az óvodai élet szervezése nagyfokú tudatosságot igényel. Csak így érhetjük el, hogy a gyermekek:

- biztonságban érezzék magukat a szeretetteljes légkörű közösségben;
- testi, szociális, értelmi képességeik egyaránt fejlődjenek;
- tudjanak egymás mellett és egymással tevékenykedni, a felnőtt irányítását elfogadni;

- értsék az egyszerű, gesztussal is kísért verbális utasításokat, azokat hajtsák végre;
- tudjanak utánozni;
- sokrétű tapasztalatot szerezzenek közvetlen környezetükről,
- ismerjék meg a környezet tárgyait, azok tulajdonságait és tudjanak ott tájékozódni;
- alakuljon ki önállóságuk az étkezés, a WC használat, az elemi tisztálkodás, az öltözés-vetkőzés terén, kérjenek, fogadjanak el segítséget ha szükséges;
- szükségleteiket, kéréseiket, kívánságaikat a környezet számára érthetően, beszéddel, és/vagy gesztusokkal, nonverbális, illetve alternatív kommunikációs csatornákon keresztül tudják közölni;
- ismerjék az alapvető viselkedési szokásokat, tudjanak köszönni, kérni, kivárni stb.;
- tudjanak elemi szabályokhoz alkalmazkodni, elemi munkát végezni;
- mozgásuk legyen viszonylag összerendezett, harmonikus, igényeljük a rendszeres testmozgást, tevékenyen vegyenek részt mozgásos játékokban;
- használják adekvátan a játékeszközöket, játékban legyenek kitartóak, vigyázzanak játékaikra, ismerjék azok helyét;
- tudjanak különböző anyagokkal manipulálni, alakuljon ki az ábrázolás szeretete bennük;
- tudjanak rövid ideig feladathelyzetben maradni, figyelmüket egy adott tevékenységre irányítani;
- szívesen hallgassanak dalokat, zenét, mondókákat, rövid verset, mesét,
- tudjanak életkoruknak, fejlettségi szintjüknek megfelelő dalokat, mondókákat, verseket.

7.5 NEVELÉSI PROGRAMUNK

A fejlesztés folyamatában jártasságok, készségek elsajátítását, viszonyulások, érzelmi, akarat tulajdonságok fejlődését, magatartási formák tanulását, képességek kialakulását, gyakorlati és elméleti ismeretek elsajátítását segítjük elő.

7.5.1 TEVÉKENYSÉGI FORMÁK A GYÓGYPEDAGÓGIAI CSOPORTBAN

Tevékenységek a gyógypedagógiai csoportban: játék; verselés, mesélés; ének, zene és énekes játék; rajzolás, mintázás, kézi munka; mozgás; a külső világ tevékeny megismerése; munka jellegű tevékenységek; illetve, a tevékenységekben megvalósuló tanulás.

- **munka jellegű tevékenységek:** feladata a szobatisztaságra nevelés, étkezés, tisztálkodás, öltözés-vetkőzés, egyszerű munkavégzés terén minél nagyobb önállóság kialakítása
- **mozgás:** feladata az alapmozgások kialakítása, korrigálása, a koordinációs zavarok, a mozgásos ügyetlenség csökkentése, az egyensúlyérzék fejlesztése, a testi-lelki harmónia fenntartása, valamint a jó pszichomotoros állapot elősegítése
- **verselés, mesélés:** kettős feladata a beszédmegértés fejlesztése, az aktív beszéd indítása, fejlesztése, illetve speciális megközelítési móddal, kis lépésekkel, minden érzékszerv egyidejű bevonásával, a szűkebb környezet megismertetése, egyszerű mondókák, versek, mesék megtanítása
- **rajzolás, mintázás, kézi munka:** feladata a vizuális és taktilis észlelés-, a testséma fejlesztése, a szem-kéz koordináció-, alakállandóság-, alak-háttér felismerő képesség fejlesztése, a téri tájékozódás fejlesztése, a helyes ceruzafogás megtanítása, az ábrázoló kedv felkeltése, technikák, eszközök megismertetése
- **játék:** feladata az adekvát játékhasználat elsajátíttatása, a gyakorló, konstruáló és elemi szerepjátékok megismertetése, az egymás melletti és közös, egymással való játék megvalósítása, énekes-verses népi játékok megismertetése, elsajátíttatása
- **ének, zene és énekes játék:** feladata a zenei hallás, a ritmusérzék, az érzékelési képesség fejlesztése, egyszerű ritmusú mondókák, dalok, versek, ritmushangszerek, közös zenehallgatás segítségével
- **habilitáció:** feladata az adott gyermek fejlettségi szintjének megfelelő képességfejlesztés. A csoport minden tagja részesül egyénre szabott terápiában.
- **logopédia:** feladata az aktív beszéd indítása, a megkésett beszédfejlődés terápiája, a támogatott kommunikáció elemeinek elsajátíttatása
- **gyógytestnevelés:** célja, a gyermeki szervezet sokoldalú, arányos fejlesztése, a vázizomzat erősítése, helyes testtartás kialakítása, az esetleges hibás testtartásból eredő rendellenességek felderítése és korrekciója

7.5.2 SZOKÁSOK KIALAKÍTÁSA

A szokás valamilyen művelet többszöri ismétlésének eredménye egy adott helyzetben. Sok gyakorlásra, ismétlésre van szükség ahhoz, hogy egy cselekvés vagy viselkedésforma szokássá váljon. Az értelmileg akadályozott és autizmus spektrum zavarral élő óvodás gyermekek még nem látják be viselkedésük következményeit. A meggyőzés, mint eszköz, a

gyermek szensoros problémái, értelmi állapota miatt csak korlátozott mértékben, személyre szabottan alkalmazható, inkább pozitív minta nyújtásával.

A helyes szokások kialakítása természetesen nem kizárólag az óvoda feladata. Az óvodánkba járó gyermekek mindannyian családban élnek. A gyerekek többsége meleg, szeretetteljes milióból érkezik, de a családok nevelési attitűdje különböző lehet. A különböző kultúrájú családok másként viszonyulnak a gyermekhez, a gyermeknek a családban elfoglalt helyéhez, más-más szerepet szánnak neki a családi életben belül. Mindezek figyelembe vételével a gyermekek helyes szokásrendszerét a családdal együttműködve, azonos követelményeket, elvárásokat állítva formáljuk.

7.6 KÉPESSÉGFEJLESZTÉS A CÉLZOTT TEVÉKENYSÉGEKEN

7.6.1 MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK

Mindennapos tevékenységi forma, nem külön foglalkozás. Egyéni fejlesztési terv szerint, a gyakorlásra kellő időt biztosítva, fokozatosan, a kis lépések elvét alkalmazva végezzük a különböző részfeladatokat.

Az a gyermek vagy fiatal felnőtt lesz a társadalom számára elfogadható - azzal lehet színházba, vendégségbe, nyaralni menni-, aki birtokában van a társadalom által elvárt viselkedési formáknak. Ez az önállóság, helyes viselkedés az elfogadás szempontjából talán fontosabb, mint hogy ismeri-e a színeket, vagy tud-e számolni.

Az óvodának fontos, alapozó szerepe van e téren. A túl bonyolult, a gyermek pillanatnyi képességeit meghaladó feladat sikertelenséghez, elbizonytalanodáshoz vezet, elbátortalanítja a gyermeket. Ennek elkerülése érdekében sok sikerélményt biztosítva, a tanulást örömtelivé téve, juttatjuk el őket az önállóság mind magasabb fokára.

Célja:

- a gyermek szükségleteinek megfelelő komfortérzet biztosítása, gondozás, gondoskodás;
- nagyon apró lépésekkel az önállóság elérésének segítése;
- verbális utasításokkal a beszédmegértés, a figyelem, az emlékezet, a gondolkodás fejlesztése;
- a testséma fejlesztése, tájékozódás a saját testen, a testrészek-ruhadarabok viszonyának felismerése;
- alapvető higiénés szokások kialakítása;
- az ápoltság, a tisztaság igényének felkeltése;
- helyes viselkedési formák elsajátítása;
- a rászorultság, kiszolgáltatottság helyett az "én is tudom" függetlenség érzésének megtapasztaltatása;
- a téri tájékozódás elősegítése

7.6.1.1 *Étkezési szokások*

Célok:

- a rágás megtanítása;
- a helyes tempó elsajátíttatása;
- a kenyér vagy kifli megfogása, leharapása, a kenyér és a rajta lévő, együttes elfogyasztása;
- kanálhasználat;
- pohárhasználat;
- a szalvéta használatának elsajátítása;
- a villával való megismerkedés;
- kérés, megköszönés, kivárás;
- a terítés folyamatának megismerése;
- ügyesebb gyerekeknél kancsóból töltés, ételből szedés próbálgatása
- étkezés után az asztal leszedésében közreműködés

7.6.1.2 *Tisztálkodás*

Célok:

- kézöblítés;
- a szappan használata;
- a saját (óvodai jelével megjelölt) törölköző felismerése;
- a vízcsap kinyitása, elzárása;
- önálló kéz- és arcmosás;
- a kéz, az arc szárazra törlése segítséggel;
- étkezések előtti, utáni, bizonyos munkafolyamatok utáni kézmosás igényének felkeltése,
- nem jelzett szükséglet utáni, vagy izzasztó mozgás utáni zuhanyozáskor együttműködés;
- együttműködés pelenkacsere során
- fogmosás elfogadása, együttműködés, önálló fogmosás;
- zsebkendő használatának igénye, a piszkos zsebkendő szemétkébe dobása, az orrfújás megtanítása;
- a fésülködés elviselése, önálló próbálkozás;
- igény a tiszta, ápolt külsőre

Szobatisztaságra nevelés

Célok:

- rendszeres ültetés mellett a szükséglet megfigyeltetése;
- a WC vagy bili, és a szükséglet elvégzése közti kapcsolat felismertetése;
- a jelzés megtanítása (utánjelzés, majd mutatás, hangadás vagy tárgyas, képes kommunikációs tárgy alkalmazása);

- kérdésre szükséglet jelzése;
- önálló jelzés a szükséglet jelentkezésekor, képes visszatartani addig, amíg WC-re ér;
- biliről WC-re átszoktatás;
- a WC használatához szükséges ruhadarabok le-, felhúzása;
- WC használat utáni kézmosás megtanítása;
- piszoár használat tanítása, fiúk állva pisiltetésének megtanítása;
- WC papír használata segítségével;

Vetkőzés, öltözés

Célok:

- együttműködés a vetkőzésnél, öltözésnél;
  - sapka, sál levétele;
  - egyszerű ruhadarabok levétele;
  - vetkőzés kis segítségnyújtással (pl. kigombolás, kikötés);
  - zip-zár lehúzása;
  - egyszerű ruhadarabok felvétele;
  - kis segítséggel öltözés;
  - bizonyos ruhadarabok teljesen önálló felvétele;
  - a ruhadarabok felvétele során a sorrendiség tanítása;

Önkiszolgálásra nevelés

Célok:

- saját hely felismerése (étkezésnél, alvásnál, öltözőben);
- saját ruhadarabok, eszközök felismerése, elővétele, elrakása;
- székek helyre rakása;
- játékok helyre rakása;
- szőnyeg feltekerése (pl. mozgásfoglalkozások);
- közös teremrendezés;
- ajtónyitás-csukás megtanítása;
- eszközök bevitele, kiosztása;
- egyszerűbb tárgyak kivitele (pl. konyhába);
- társak segítése;
- asztal letörlése;
- szemét összeszedése;
- székek felrakása;
- közös ágyazás, ágynemű, ágyak lerakása;
- lépcsőn járás.

Minden fejlesztést az adott gyermek fejlettségi szintjéhez mérünk, s arra építünk, amit már tud. Az ügyetlen próbálkozást is értékeljük, jutalmazzuk. A szociális megerősítés, de gyakran maga a feladat elvégzése is jutalomértékű a gyermek számára.

7.6.1.3 *Elvárások óvodáskor végén*

- Megbízható szobatisztaság, szükségletek időben, érthető jelzéssel.
- Étkezés minimális segítséggel, megfelelő evőeszköz használatával.
- Vetkőzés, öltözés segítséggel (pl. cipőkötés).
- Felügyelet mellett, minimális segítséggel kéz-, arcmosás, törölközés.
- Szükség esetén kérjen zsebkendőt, kis segítséggel használja azt.
- Saját holmiját felismerje, tudja adott helyre rendezni.
- Munka jellegű tevékenységekben legyen együttműködő.
- Fésülést elviselje, próbáljon önállóan fésülni.

7.6.2 *MOZGÁS*

Ez a tevékenység a nagymozgások kialakítását, begyakorlását, korrigálását szolgálja.

Célja:

- a motoros tanulás elősegítése;
- az alapmozgások kialakítása, korrigálása, az értelmes, célirányos mozgás kialakítása;
- a mozgásos gátlás oldása;
- az utánzókézség fejlesztése;
- a mozgáskoordináció fejlesztése;
- a szenzomotoros ismeretszerzés lehetőségeinek javítása;
- a biztos egyensúly kialakítása;
- a téri tájékozódás fejlesztése;
- a testséma fejlesztése;
- szem-kéz-, lábkoordináció fejlesztése;
- ritmusérzék fejlesztése;
- a figyelem, emlékezet, beszéd, mozgás összekapcsolása;
- a légzéstechnika javítása;
- ügyesség, állóképesség, erőnlét fejlesztése;
- a teljesítőképesség növelése;
- a szervezet sokoldalú, harmonikus, arányos fejlődésének biztosítása, az egészség megőrzése

A mozgásfejlődés, az érés és tanulás egységében valósul meg. A mozgás a gyermek természetes reakciója, természetes aktivitása, melyben komoly motivációs erő rejlik, ami könnyebbé teszi az ismeretek átélését. A gyermeket, a jól ismert, biztonságos környezetben

készítjük motoros válaszadásra. Saját aktivitásán át újabb és újabb tapasztalatokhoz jut, amelyek az érzékszervi és mozgásos tanulás további fejlődését szolgálják.

A mozgásfejlesztés hatalmas nyelvi anyagot is mozgásba hoz. Az átélt mozgás, és annak megfogalmazása erős készítést jelent a történések kifejezésére.

7.6.2.1 A mozgásfejlesztés területei

c) Passzív mozgásindítás (passzív tornáztatás).

- Játékos utánzó gyakorlatok.
- Alapmozgások kialakítása, korrigálása, gyakorlása.
- Mozgásos játékok.

7.6.2.2 Passzív mozgásindítás (passzív tornáztatás)

Feladatai: A kapcsolatteremtés, biztonságérzet kialakítása; feszültségoldás ringató, gurító játékokkal; figyelemfelkeltés; beszédkészítettség; a mozgás, a segítségnyújtás és az irányítás elfogadtatása.

7.6.2.3 Játékos utánzó gyakorlatok

Feladatai: A kapcsolatteremtés, sikerélmény biztosítása, közös tevékenység, az utánzókézség fejlesztése, az egyes testrészek átmozgatása, ráhangolódás a foglalkozásra, testséma fejlesztés, a beszédmegértés és beszédkészítettség, a figyelem, az emlékezet fejlesztése.

A játékos utánzó gyakorlatokat kezdetben segítséggel, majd egyre önállóbban végzik a gyermekek. A mondókával, verssel, énekkel kísért gimnasztikai gyakorlatok, az egész test átmozgatását célozzák. Az énekek, versek, megadják a mozgások ritmusát, egyszerűek, könnyen utánozhatóak, felkeltik a gyermek érdeklődését. Átaluk megismerik az egyes testrészeket, megtanulják, hogy melyek párosak és azt, hogy ezek egymástól függetlenül is mozgathatóak.

7.6.2.4 Az alapmozgások kialakítása, korrigálása

Feladatai: A mozgásos gátlások oldása; a mozgásigény kiélésének- és a pontos mozgás-kivitelezésnek segítése; a hibás, összerendezetlen mozgások javítása; az erő-, ügyesség-, állóképesség-, gyorsaság-, teljesítőképeség növelése; az érzékelés-, észlelés-, emlékezet-, figyelem-, gondolkodás- és beszéd fejlesztése.

A tevékenységek fő részét az ezekkel kapcsolatos gyakorlatok töltik ki. Fontos, hogy a gyermekek a csoportos együttlét alatt próbáljanak egymásra figyelni, egymást megvédeni, segíteni egymásnak, igyekezzenek egyszerű verbális utasításokat végrehajtani, így viselkedésük előreláthatólag időről-időre fegyelmezettebb lesz.

A foglalkozás e része alatt hely- és helyzetváltoztató mozgásokat végeznek a gyerekek. A különböző minőségű talajon, szőnyegen, szabadban végzett, sokoldalúan begyakorolt

mozgások hatására gazdagodnak ismereteik önmagukról, környezetükről. A páros gyakorlatok a kapcsolatteremtést is segítik.

A foglalkozások e részének tervezésekor különös figyelmet fordítunk a gyermekek biológiai állapotára, esetleges társuló fogyatékoságára.

7.6.2.5 *Mozgásos játékok*

Feladatai: A tanult mozgásformák játékos gyakorlása, egyszerű szabályok megismerése, a versenyszellem előhívása, a foglalkozás játékos lezárása.

Ezek a játékok azokból az elemekből épülnek fel, amelyek a foglalkozásokon megjelentek. Játék formájában szolgálják a rögzítést, a gyakorlást. Alkalmat kínálnak versenyzésre, páros gyakorlatokra, együttes játékokra, lehetővé teszik a siker és a kudarc átélését. Megtanulják a gyermekek ezek elfogadását, ezáltal alkalmazkodóképességük is fejlődik. A foglalkozások fontos része a légző gyakorlat is, ezen belül a helyes technikájú, ritmusú légzés megtanítása, gyakorlása.

7.6.2.6 *Elvárások óvodáskor végén*

- Örömmel, szívesen mozogjanak.
  - Próbáljanak egyszerű, egy – két elemből álló mozgást utánozni.
  - Szokják meg a tevékenységek rendjét.
  - Értsék a (névvel kezdett) tömondatos verbális utasítást.
  - Lépcsőn kapaszkodva közlekedjenek.
  - Segítséggel mozogjanak tornaszeren, játszótéri játékokon.
  - Tudjanak rövid ideig figyelni a felnőltre, és egymásra.
  - Próbálják betartani az elemi szabályokat.
  - Balesetveszélyes helyzetek tudatos elkerülése, ezekre figyelemfelhívás (a veszélyérzet tudatos fejlesztésén keresztül).

7.6.3 *AZ ANYANYELVI FEJLESZTÉS (VERSELÉS, MESÉLÉS ÉS A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE)*

A kommunikációs készség fejlesztését, a közvetlen környezet megismerését segítő foglalkozási forma.

Célja:

- a gyermek, beszéd iránti érdeklődésének felkeltése, az utánzóképeség fejlesztése, kommunikációs igény felkeltése, ösztönzése;
- a beszéd indítása, a passzív, illetve aktív szókinccs bővítése;
- a beszédszervek ügyesítése;
- a hallási figyelem, hallási diszkriminációs képesség fejlesztése;

- a beszédészlelés, beszédmegértés fejlesztése;
- a verbális kommunikáció gazdagítása, a jelzések differenciálása;
- a közvetlen környezet tárgyairól, élővilágáról, cselekvéseiről, történéseiről tapasztalatok, ismeretek szerzése;
- a grammatikai rendszer kiépítése;
- a kognitív funkciók, a figyelem és emlékezet fejlesztése

Az értelmileg akadályozott gyermekek speciális beszédfejlesztését az teszi szükségessé, hogy beszédük minőségileg és mennyiségileg is eltér ép társaiktól. Később indul, lassabb ütemben fejlődik a szókincs, a mondatalkotás, illetve az artikuláció területén egyaránt sajátosságokkal bír.

Az óvodánkba járó gyermekeknél kommunikációs célú beszédfejlesztést folytatunk, melyet a kommunikációra történő tudatos ráhangolással kezdünk. A fejlesztésnél hangsúlyozottan figyelembe vesszük a nonverbális csatornákat is. Fejlesztjük a környezetből jövő jelzések iránti érzékenységet, azok felismerését és a megfelelő válaszadást. A középsúlyos értelmi fogyatékos gyermekek nemcsak azért maradnak el a fejlődésben, mert a központi idegrendszerük sérült, hanem azért is, mert beszéd útján lényegesen kevesebb tanulási, fejlődési impulzushoz jutnak, mint ép társaik, nincs ami motiválja a kommunikáció fejlődését.

A beszédfejlődés szoros összefüggésben van a mozgásfejlődéssel. A kezdetben mozgásfejlődésre fordított energiák a motorium megszilárdulása után felszabadulnak és a beszédfejlődés irányába hatnak.

7.6.3.1 A verselés és mesélés, valamint a külső világ tevékeny megismerésének feladatai

A beszédfejlesztés, a gyermek egész napi tevékenységében jelen van, tehát nem tekinthető egyetlen, önálló, külön tevékenység megvalósítandó feladatának. Szorosan kapcsolódik a mentális képességek, a szocializáció, a mozgás és játék fejlesztéséhez, összefonódik ezekkel.

A verbális fejlesztés nemcsak célként, hanem eszközként is megjelenik a megismerési folyamatban, ezért az értelmi fejlődésükben középsúlyos fokban sérült gyermekeket nevelő óvodákban szorosan összekapcsolódva, egymást kiegészítve, egy foglalkozáson belül szerepel a beszédfejlesztés és a külső világ tevékeny megismerése, vagyis az anyanyelvi fejlesztés.

Fontos feladat, hogy a gyermekek, képességeikhez mérten minél több tapasztalatot szerezzenek (a mozgás és a különböző érzékszervek bevonásával) az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetről. A gyermekek tapasztalataira, élményeire, már meglévő ismereteire támaszkodunk azért, hogy új ismereteket sajátítsanak el, illetve a meglévőket bővítsék. Ehhez egy szerető, sokat beszélő, megértő környezetet teremtünk, amelyben a gyermek minden rezdülésére, közölni akarására azonnal reagálunk, és megfogalmazzuk azt.

A külső világ tevékeny megismerésének témakörei szoros kapcsolatban vannak a többi nevelési területtel (pl. a "testünk" témakör kiemelten szerepel a mozgásfoglalkozáson és minden nap jelen van az önkiszolgálásban is), mely témaköröket, a gyermekcsoport fejlettségi szintjének, életkori sajátosságainak megfelelő tartalommal töltünk meg, a környezet minél alaposabb megismerésének céljából.

7.6.3.2 A külső világ tevékeny megismerésének témakörei

Óvodások lettünk: nevek, jelek, felnőttek neve; tájékozódás az óvoda helyiségeiben

Testünk: saját név, jel tudatosítása; saját test részei; testrészek másokon

A család: a család tagjainak felismerése, megnevezése; a családtagok otthoni tevékenysége; a szülők, testvérek munkája

Az ősz: az őszi természet megfigyelése (gyűjtés); őszi időjárás; őszi gyümölcsök; őszi zöldségek; őszi öltözködés (testséma fejlesztése)

A tél: a téli természet megfigyelése, téli örömök; a téli időjárás; a téli öltözködés (testséma fejlesztése); téli ünnepek

A tavasz: a tavaszi természet megfigyelése (növényültetés); a tavaszi időjárás; tavaszi virágok; tavaszi gyümölcsök, zöldségek; tavaszi öltözködés (testséma fejlesztése); tavaszi ünnepek

A nyár: a nyári természet megfigyelése; nyári időjárás; nyári virágok, gyümölcsök, zöldségek; nyári öltözködés (testséma fejlesztése)

Az óvoda: csoportszoba; öltöző; mosdó; konyha; udvar

Otthoni tevékenységek: mosás; takarítás; főzés; terítés; mosogatás; ágyazás

A közlekedés: a járművek felismerése; közlekedés az utcán, járműveken; helyes viselkedés a járműveken; elemi közlekedési szabályok elsajátítása

Az állatok: a ház körül élő állatok; az állatkertben élő állatok

Az utca: üzletek, épületek; vásárlás; járművek, járókelők

Foglalkozások: fodrász; orvos; boltos; tűzoltó; rendőr

Játékok: szobai játékok; tornatermi játékok; játszótéri játékok

7.6.3.3 A beszédfunkciók fejlesztése és korrekciója

A beszédfejlesztést egyéni és csoportos formában végezzük. Természetesen egy-egy gyermek sérülésének súlyossága, típusa nagymértékben meghatározza a vele történő foglalkozás formáját. A beszédfejlesztés bizonyos elemeit csak egyéni foglalkozás keretében lehet jól begyakorolni. Ebben a munkában elengedhetetlen a logopédus aktív közreműködése.

A foglalkozások időtartama az év folyamán változik, hiszen ahogy növekszik a gyermekek figyelme, koncentrációs készsége egyre hosszabb ideig lehet velük együtt dolgozni. Kezdetben 5-10, később 20-30 percesek lehetnek a foglalkozások.

7.6.3.4 *Elvárások óvodáskor végén*

Általános követelményeket nem lehet meghatározni, hiszen a gyermekek beszédfejlődésének sajátosságai, egyéni jellemzői nagymértékben meghatározzák a fejlesztés menetét, eredményeit (különbségek, eltérések a beszédészlelés, beszédértés, szókincs és az artikuláció területén).

7.6.4 *A RAJZOLÁS, MINTÁZÁS, KÉZI MUNKA*

A finommotorika fejlesztését, a kéz ügyesítését, a gyerekek ábrázoló készségét fejlesztő tevékenység.

Célja:

- kéz és ujjak ügyesítése, mozgékonyságuk fokozása;
- a kéz izomerejének szabályozása;
- a célirányos kézmozgások kialakítása;
- a szem és kéz közti koordináció kialakítása;
- az ujjak tapintásérzetének fokozása;
- a csukló, az ujjak laza mozgatása;
- a látás- tapintás - mozgásérzet együttes szabályozása;
- a dominancia kialakításának segítése;
- a testséma fejlesztése;
- az ábrázoló kedv felkeltése;
- az ábrázolás eszközeinek, a különböző technikáknak megismertetése;
- a helyes ceruzafogás megalapozása; kialakítása
- a figyelem, az emlékezet, az ügyesség fejlesztése;
- a téri tájékozódás fejlesztése;
- az analízáló, szintetizáló készség megalapozása;
- egyszerű ok-okozati összefüggések érzékeltetése;
- a beszéd-készség fejlesztése;
- alapszínek és egyszerű formák megismertetése.

A nagymozgások és a finommotorika fejlődése egymással szoros kapcsolatban van. A mozgásos tanulás közben vizuális, akusztikus, kinesztetikus, taktilis ingerek fejlesztik a percepciót, hatnak a kognitív funkciókra és a beszédre, segítik a manipulációt. A vizuális percepció által alakul a látás, tapintás és mozgásérzet együttes szabályozása. A célirányos mozgáskivitelezés érdekében számtalan tanulási helyzetet hozunk létre. Tág lehetőséget biztosít az önkiszolgálás e terület fejlesztésére. A szem-kéz koordináció fejlesztésének elengedhetetlen feltétele a szem-fixáló mozgásának kialakítása, az alak konstancia, az alak-háttér felfogó képesség, a téri irányok, térbeli viszonylatok felismerésének fejlesztése. Mindehhez meg kell erősítenünk az érzékelő apparátust, fejlesztenünk kell a motoros folyamatokat, és a képességeket.

A különböző fejlesztő játékokkal végzett manipuláció ügyesíti a gyermekek finommotorikáját, de igazi alkotókedvüket festéssel, nyomdázással, gyurmázással, tépéssel, rajzolással élhetik meg. E tevékenységek során sikerélményhez jutnak, produktumok keletkeznek. A gyermekek látják alkotásuknak eredményét, ezért szívesen ábrázolnak, miközben megtanulják az egyes eszközök használatát.

7.6.4.1 Elvárások óvodáskor végén

- szívesen vegyen részt a tevékenységben;
- tudjon rövid ideig helyhez kötötten alkotni;
- alakuljon ki kétujjas fogása;
- használja a rajzolás, mintázás, kézi munka tevékenységen megismert eszközöket;
- alakuljon ki a megközelítőleg helyes ceruzafogása;
- próbáljon egyszerű ábrát, ritmikus sort kirakni;
- próbáljon pontosan illeszteni,
- igyekezzon munkájában balról-jobbra haladni;
- igyekezzon a papírhatárt betartani;
- rajzában kezdjen kialakulni a helyes nyomaték

7.6.5 JÁTÉK

Adekvát játékhasználatot megtanító, a fantáziát, az elemi kreativitást fejlesztő tevékenység.

Célja:

- a játékkedv felkeltése;
- az adekvát játékhasználat megismertetése;
- az egymás melletti tevékenység támogatása;
- az együttes játék örömeinek felfedeztetése;
- a konstruálás megismertetése;
- elemi szerepjátékok megismertetése, bevezetése;
- a mozgás, a megfigyelőképesség, a figyelem, az emlékezet, a beszéd, a képzelet fejlesztése;
- a különböző minőségű, színű, formájú, nagyságú anyagok segítségével ismeretnyújtás a környezet tárgyairól;
- népi játékok, mondókák, énekes játékok segítségével elemi szabályok megtanítása, a zenei hallás, a ritmusérzék fejlesztése;
- a játéktevékenység örömforrásának biztosítása;
- az önálló, elmélyült, kitartó játék segítése;
- a mintakövetés, modellkövetés, az interakció támogatása

A játék a gyermek fejlődésében alapvető jelentőségű, semmi mással nem helyettesíthető tevékenységi forma. A játékon belül a motoros, a szociális, és a verbális tanulás összefonódik, komplex formában jelenik meg.

A játék nem csupán szabadidős tevékenységet jelent, hanem jelen van minden célzott, szervezett, tevékenységekben is, ismeretszerző funkcióval bír, nélkülözhetetlen a beszédfejlesztésnél, a mozgásnevelésnél, a finommotorika fejlesztésénél, a szociális kapcsolatok- és az együttműködési készség kialakításának segítésénél.

A játék együtt-játszást, együttes cselekedtetést jelent, ahol a gyógypedagógus szerepe fokozatosan csökken, helyét a játékkezdeményezés, majd az egyre önállóbb játék veszi át.

A játék tevékenység szervezésénél, a gyermek adott tevékenységéből, motiváltságából indulunk ki, miközben a pedagógus igyekszik indirekt tevékenységbe, illetve kezdeményezésébe bevonni a gyermekeket. Az e kezdeményezéseken elsajátított játékokat hasznosítjuk a többi foglalkozáson is.

7.6.5.1 Elvárások óvodáskor végén

- ismerjék az alapvető játékokat;
- játszanak legalább rövid ideig adekvátan, próbálják a játékeszközöket funkcionálisan használni;
- segítséggel válasszanak maguknak eszközt, használat után tegyék helyre;
- próbálják meg elkérni a játékot, igyekezzenek társaikhoz türelmesnek lenni;
- segítséggel próbáljanak egyszerű építményt konstruálni;
- a szerepjátékok elemei jelenjenek meg játékaikban;
- ismerjenek dalos játékokat, kapcsolódjanak be körjátékokba;
- igyekezzenek rövid ideig együtt játszani;
- ismerjék a játszótéri játékokat, segítséggel használják azokat rendeltetésszerűen;
- próbáljanak a játék folyamán kommunikálni.

7.6.6 ÉNEK, ZENE ÉS ÉNEKES JÁTÉK

Ez a tevékenység lehetőséget nyújt a ritmusérzék, a zenei hallás és érzékelés, valamint a harmonikus mozgás fejlesztésére.

Célja:

- a gyermek érzelmi életének alakítása, a gátlások oldása;
  - hangulatkeltés, motiválás;
  - a zenei érdeklődés felkeltése;
  - utánzásra késztetés;
  - a ritmusérzék fejlesztése;
  - a környezet hangjainak felismerése, differenciálása;
  - a zenei hallás fejlesztése;

- a zenehallgatás megszerettetése;
- egyszerű népi mondókák, dalos játékok, énekek megismertetése
- ritmushangszerek, egyszerű hangszerek megismerése, használata;
- a beszéd, mozgás, zene, játék összekapcsolása;
- a csend, a zörejek, a zene szerepének értékelése.

Az a gyermek, aki már születése pillanatától élvezni édesanyja megnyugtató beszédét, halk énekét, aki megtapasztalja a csend jelentőségét, az igényli a zenét s később maga is szívesen énekel. Óvodánkban olyan légkört teremtünk, amelyben a zenének fontos, biztosságot árasztó szerepe van.

A kisgyermeket zörejek, zenei hangok tömege veszi körül, melyek fontos szerepet játszanak az ismeretszerző folyamatban, amikre következetesen felhívjuk figyelmüket (természeti környezetünk hangjai, mentő, kukás kocsi, telefoncsörgés stb.).

A beszéd, a zene és a mozgás szoros kapcsolatban vannak. A beszéd tempója, a ritmus, a hanglejtés, a hanghordozás, a hangmagasság más-más jelzést hordoz a gyermek számára. Érzelmi hatásuk különös jelentőséggel bír.

Az óvodánkban alkalmazott mondókák, énekek, hangsúly, lüktetése, ritmusa, szövege, dallama, mozgásossága egyaránt fontos a gyermekek fejlődésének szempontjából. A mondóka vagy dal önmagában is öröm, de igazi örömet a sokszori ismétlés ad. Fokozza a gyermek érdeklődését a szép, tiszta felnőtt éneklés, a tempó változtatása, a hangerő modulálása.

A ritmushangszerek majd mindennapos használatát elengedhetetlennek tartjuk. A hangszerek is szerepet kapnak a gyermekek zenei nevelésében, mert az egyszerűbb hangszerek megszólaltatása, a felnőtt hangszeres játéka, élményt jelent a gyermekek számára. A zene megnyugtató, elringató, figyelemfelkeltő, motiváló, hangulatmódosító szereppel bír.

Feladatai:

- a gyermek és a felnőtt közötti személyes kapcsolat elmélyítése;
- höcögtetők, ringatók, lovagoltatók megszerettetése;
- mondókák elsajátíttatása, megismertetése;
- a közös éneklés megszerettetése;
- egyszerű dalok, dalos játékok megismertetése;
- halk-hangos, gyors-lassú, magas-mély érzékeltetése;
- ritmushangszerek használatának elsajátíttatása;
- az egyenletes lüktetés kialakulásának alapozása;
- egyszerű hangszerek (furulya, síp stb.) megismertetése

7.6.6.1 *Elvárások óvodáskor végén*

- szívesen hallgassanak énekeket, zenét, énekeljenek;
- szívesen vegyenek részt dalos játékokban;
- ismerjék fel a tanult mondókákat, dalokat;
- segítséggel használják a ritmushangszereket;
- ismerjék fel az egyszerű hangszereket;
- próbálják egyenletes lüktetéssel kíséni a tanult mondókákat, dalokat

7.7 AUTIZMUS SPEKTRUMZAVARRAL ÉLŐK NEVELÉSI FOLYAMATA

A terápiás- és pedagógiai célok összeolvadnak az érintett gyermekek nevelésében. Az autizmus spektrum zavarra legjellemzőbb a kölcsönösséget igénylő szociális készségek, illetve a rugalmas gondolkodás és kreativitás területén tapasztalható kognitív deficit, a beszéd szintjéhez képest károsodott kommunikáció, az egyenetlen intelligencia, illetve képességprofil és a következményes sztereotip viselkedés, érdeklődés, aktivitás. Átfogó fejlődési zavarról van szó, amelyet nem gyógyítunk vagy elmulasztunk, hanem kompenzálni próbálunk – többek között - autizmusspecifikus eszközrendszer használatával. A legáltalánosabb távlati cél, az egyéni képességek, fejlettségi szint mellett elérhető legjobb, felnőttkori szociális adaptáció és önállóság feltételeinek megteremtése. Ennek elérése

érdekében szükség van a fogyatékos készségek kompenzációs-, rehabilitációs fejlesztésére, a fejlődési elmaradás és a másodlagos problémák kezelésére, a mindennapi, gyakorlati készségek, speciális módszerek segítségével.

7.7.1 *AZ AUTIZMUSSAL ÉLŐ GYERMEKEK ÓVODAI NEVELÉSÉNEK CÉLJA AZ ELEMI ADAPTÍV VISELKEDÉSEK KIALAKÍTÁSA:*

- Szociális és kommunikációs készségek célzott fejlesztése.
- Az autizmusból és a társuló fogyatékoságokból eredő fejlődési elmaradások célirányos kompenzálása.
- A sztereotip, szociálisan nem megfelelő viselkedések kialakulásának megelőzése, illetve korrekciója.
- A sérülésspecifikus, protetikusan, augmentatív környezet, eszközök, módszerek, szokásrendszer kialakítása és használatának elsajátíttatása.

7.7.2 A FENTI SPECIÁLIS ÓVODAI CÉLOK ELÉRÉSÉHEZ, A KÖVETKEZŐ FELADATOK KAPCSOLÓDNAK, A FŐ FEJLESZTÉSI TERÜLETEKEN:

7.7.2.1 Kommunikáció és szociális viselkedés:

- Beszéd előtti (preverbális) csecsemőkori kommunikáció elemeinek tanítása.
- Beszédértés, beszédhasználat fejlesztése.
- Szociális kapcsolatteremtés elemeinek tanítása.
- A beszéd, vagy ennek hiányában az alternatív, vizuális eszközzel történő kommunikáció használatának tanítása.
- Tanítási helyzetben szükséges elemi szociális viselkedés kialakítása.
- Augmentatív kommunikációs eszközök használatának tanítása mindennapi élethelyzetekben, a protetikus környezet részeként.

7.7.2.2 Fejlődési funkció elmaradások, korai elemi készségek:

- Alapvető önkiszolgálási készségek kialakítása: étkezés, szobatisztaság, öltözés, tisztálkodás.

7.7.2.3 Korai kognitív funkciók:

- Elemi logikai műveletek, fogalmak, összefüggések tanítása.
- Szociális és kognitív készségek fejlesztése.
- Egyszerű aktivitásformák kialakítása strukturált keretek között.
- Általánosítás képességének fejlesztése.
- Az elsajátított képességek önálló használatának tanítása.
- Az elsajátított képességek más összefüggésben való használata.
- Képességek alkalmazása más, elsősorban otthoni környezetben.

7.7.2.4 Viselkedésproblémák kezelése, megelőzése, alternatív viselkedések kialakítása:

- Kétszemélyes tanítási helyzetben való részvétel viselkedési elemeinek kialakítása.
- Csoportba történő beilleszkedés támogatása.
- Óvodán kívüli környezethez történő adaptív viselkedés kialakítása.

7.7.2.5 A gyermekekkel kapcsolatos gondozási feladatok ellátása:

A fenti célok és feladatok megvalósítása érdekében az óvodai nevelés, illetve ideális esetben a szülőkkel való szoros együttműködés eredményeképpen, a gyermek egész ében töltött idejét, ezen belül különösen a természetes élethelyzeteket, ki kell használni a fejlesztésre.

7.7.3 AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI ÉS GYAKORLATA

7.7.3.1 Időbeli jellemzők:

A korai beavatkozás ideálisan már kb. 2 éves kortól megkezdődhet. Nagyon fontos, hogy a támogatott funkciófejlődés az éphez közelítsen, és minél kevesebb másodlagos hiány keletkezzen. A speciális nevelésnek folyamatosnak és tartósnak kell lennie, szoros együttműködést, team-munkát kíván az óvodában dolgozó szakemberek és a család között. A speciális módszerek egy része életmódszerűen, az egész nevelést áthatja. Az új ismeretek elsajátítása vagy új funkciók kialakítása rendszeres, rövid és intenzív egyéni foglalkozást, fejlesztést kíván. Számolni kell a nevelés nagy időigényével.

7.7.3.2 A nevelés tervezésének szempontjai:

Egyéni fejlesztési terv részletes fejlődési és/vagy mentális szintfelmérés alapján, a fejlődés követésével, a fejlesztési, nevelési, tanítási célok folyamatos korrekciójával készülhet. A tervnek, a nevelési teendőket és célokat hierarchikus rendben kell tartalmaznia, távlati, középtávú és közvetlen célok formájában. A prioritások fő szempontja változik a gyermek fejlődésétől függően.

7.7.4 A FEJLESZTÉS FŐ TERÜLETEI

7.7.4.1 Kommunikáció

Az autizmussal élő gyermekek kommunikációjának jellegzetességei:

Az autizmus spektrumzavar önmagában nem vezet nyelvi elégtelenséghez, náluk elsősorban a kommunikatív alapok hiányoznak. A nyelv pusztá birtoklása (amennyiben van) nem biztosítja az autizmus spektrum zavarral élő gyermekek számára, hogy képesek legyenek használni azt a kommunikációban vagy a gondolkodásban, mivel esetükben a nyelv nem kommunikációba ágyazott. Számukra a kommunikáció hatalmának, funkciójának megértése elsődleges.

Az autizmussal élő gyermekek közös jellemzője, hogy a nonverbális kommunikáció használata és megértése is sérült. A kora gyermekkortól fogva tapasztalható a „közös figyelmi helyzet” („joint attention”) kialakításának nehézsége vagy hiánya, a mutató hiánya, csökkent érdeklődés a környezet szociális elemei iránt. A sérülés mértéke és variációi az egyes gyermekek esetében nagyon különböző tüneteket mutathatnak.

Az autizmussal élő gyermekek jelentős százaléka az óvodás korban még nem beszél, azaz nem produkál olyan hangokat, melyek felismerhető szavakká állnak össze (sokan közülük soha nem tanulnak meg beszélni).

Jellemzők:

- A beszédfejlődés késése, megakadása, illetve ki nem alakulása, valamint a metakommunikációval történő kompenzáció hiánya.
- Azonnali és késleltetett echolália. Gyakran beilleszkedési kísérletnek tekinthető. Eszköznek, mellyel az autizmussal élők megpróbálnak részt venni a beszélgetésekben.
- Sztereotip szófordulatok, pedáns szóhasználat.
- Személyes névmások, ragok cseréje. Magáról egyes szám harmadik személyben beszél, vagy magát keresztnevén szólítja.
- Neologizmák, furcsa szóhasználat.
- Idioszinkrázia: létező szavakat sajátos módon kombinál.
- Sajátos intonáció, hangerő, ritmus a beszédben.
- Kérdések sztereotip ismételtetése, érdeklődési körnek megfelelő monológok.
- Nehézség a kölcsönös beszélgetés felépítésében. A beszélgetés szociális szabályait nem értik, emellett nem élik bele magukat a másik ember helyzetébe.
- A beszédértés színvonala elmarad a beszédprodukciótól. A gyermek beszéde kontextusfüggő, elvont és összetett dolgokat nem ért meg.
- A „szó szerinti értelem problémája”.

Beavatkozás és a fejlesztés területei:

A beavatkozás célja minden esetben, hogy a gyermek komplexebb kommunikációs kompetenciára tegyen szert. Ez azt jelenti, hogy a spontán expresszív és receptív kommunikációja váljon funkcionálisabbá, rugalmasabbá, illetve bővüljön tartalmilag, térben és a szociális környezetet érintően. A beavatkozás mindig az adott gyermek és környezete igényeinek, a gyermek készség szintjéből kiindulva, egyéni fejlesztési terv alapján történik.

Preverbális kommunikáció: (Mutatás szemkontaktus használata)

Célja, hogy a kommunikációt olyan eszközként ismertesse meg a gyermekkel, mely okozati interakciók halmaza, és mely alkalmas eszköz a társas világ mozgására.

Alternatív és augmentatív kommunikációs (AAK) eszközrendszerek használata:

A verbális kommunikáció túl nehéz, túl elvont lehet egy – akár beszélő, akár nem-beszélő – autizmussal élő gyermek számára. A tapasztalat azt mutatja, hogy számukra az olyan vizuális kommunikációs rendszerek alkalmazása, mellyel a szimbólum és a jelentés közötti kapcsolat sokkal konkrétabbá, ikonikusabbá válik, nagyban megkönnyíti az interakciók megértését és működtetését.

Picture Exchange Communication System (PECS): Képcserés kommunikációs rendszer

A módszer fontos előnye, hogy a tanulási folyamat első szakaszaiban nincsen szükség a képek tartalmának megértésére a gyermek részéről. (Természetesen a képek tartalmát legkésőbb az úgynevezett diszkriminációs szakaszban meg kell értenie.)

Az eszközrendszer alkalmazásának legfontosabb és egyetlen feltétele, hogy találjunk több olyan dolgot (tárgyat, aktivitást) amely iránt a gyermek érdeklődik.

A módszer alkalmazói hangsúlyozzák, hogy a gyermek részéről saját kezdeményezésű, valódi, spontán kommunikáció, mely nem külső, előzetes ösztönzésen alapul, csak akkor érhető el, ha a gyermek motivált, ezért nem kezdhetjük el a munkát, amíg nincsenek a gyermek szempontjából érdekes, értékes tárgyai, eszközeink. Ezért nélkülözhetetlen az egyénre szabott motivációs bázis feltérképezése.

Beszédértés és beszédhasználat:

Magában foglalja az egyszerű szókincsbővítésen túl a nyelvi feldolgozás elősegítését, a nyelvi nehézségek kezelését és nem utolsósorban annak elősegítését, hogy a gyermek képessé váljon a nyelvet szociális interakciókban hatékony kommunikátorként használni. Cél, hogy a használt beszéd minél funkcionálisabb, rugalmasabb, minél több helyzetben önálló, generatív (a szavakat „újrateremtő módon” használó) legyen. A beszéd megértését a nyelvi feldolgozás segítségével nagyban támogatja, ha egyszerűbb mondatokat, konkrét jelentéssel bíró szavakat használunk. Magyarázataink legyenek leíróak, körbeíróak helyett.

A metakommunikáció értése és használata:

A metakommunikatív eszközök használatában, illetve azok kommunikációs tartalmának az egyes interakciókban való leolvasásában, az autizmussal élő gyermekek változatos, ám többnyire mély hiányosságokat mutatnak. Ezeknek a jelzéseknek mind megértését, mind használatát konkrétan, vizuálisan támogatott módon tanítanunk kell. Mondanivalónkat fontos kiegészítenünk metakommunikációs eszközökkel, ám nem várhatjuk el annak spontán megértését.

7.7.4.2 Szociális készségek

A szociális interakciók jellegzetességei:

A szociális viselkedésekhez olyan jelentős mértékű rugalmasságra és elvont viselkedésre van szükség, amellyel egy rugalmatlan kognitív stílus birtokában nehezen (vagy nem) lehet megbirkózni. Az autizmusban sérült három terület közül (szociális viselkedés, kommunikáció és rugalmas viselkedésszervezés) a legmarkánsabb problémákat a szociális interakciókban fedezhetjük fel.

Elsődleges fontosságú speciális pedagógiai cél, a gyermek képességszintjének megfelelő szociális viselkedés, illetve az ezt megalapozó elemi készségek fejlesztése, tanítása. A tanítási, fejlesztési módszerek kiválasztásakor figyelembe kell venni, hogy az autizmusból fakadó nehézségek miatt, a gyermekek nem képesek a szociális készségeket spontán, intuitív úton elsajátítani. Ezért a tanítás, fejlesztés során, elsődleges fontosságú szerepet kapnak a kognitív és viselkedésterápiás eljárások. A szociális fejlesztés áthatja az óvodai fejlesztés egészét, minden területen megjelenik.

Jellemzők:

- A környezetében lévő emberek iránt lehet kevésbé érdeklődő.
- Fájdalmában, szomorúságában lehet, hogy nem keres vigasztalást és ő sem képes vigaszt nyújtani, vagy sztereotip, tanult módon teszi.
- Nem osztja meg örömét és élményeit.
- Figyelmen kívül hagyhatja a szociális kulcsingereket. Lehet idegenekkel szokatlanul barátságos.
- Előfordulhat, hogy nem helyénvaló, zavarba ejtő kérdéseket, állításokat használ.
- Nem, vagy ritkán kezdeményez másik gyermekkel közös tevékenységet.
- Nehezen érti meg a szociális szerepek közti különbségeket.
- Előfordulhat a szemkontaktus csökkent, vagy nem megfelelő használata, nem megfelelő időzítése.
- Kortárskapcsolatok sérülése, hiánya.

A fejlesztés fő területei, a fejlesztés szempontjai

A taníthatóságot megalapozó szociális készségek:

- Más személyek jelenlétének felismerése és elfogadása

Az autizmussal élő gyermekeknél más személyek fizikai közelségének elviselése, az érintés elfogadása, illetve a még elviselhető fizikai közelség mértéke nagyon különböző lehet. Ennek oka lehet a túlzott taktilis érzékenység is, de gyakrabban okoz zavart a másik személy mentális állapotainak korlátozott megértése, és ebből fakadóan viselkedésének bejósolhatatlansága.

- A pedagógus segítségének elfogadása

A segítség elutasításának leggyakoribb oka, a segítő szándék meg nem értése. Az autizmussal élő óvodás gyermek nem mindig érti a felnőtt szerepeket sem. A felnőtt szándékának direkt megfogalmazása és a segítség pozitív vonásainak hangsúlyozása eredményre vezethet.

- A csoport-élet elemi viselkedési szabályainak, szokásrendszerének elfogadása

A szokásrendszer kialakításában sokat segíthet, ha az autizmussal élő gyermek számára konkrét, szituációkra pontosan megfogalmazott szabályokat adunk, melyeknek betartását vizuális támogatással, pl. tárgyas, fényképes, képes vagy rajzos emlékeztető kártyákkal és személyre szabott következetes jutalmazással segítjük.

- Az utánzási készség fejlesztése

Az autizmussal élő gyermekek utánzással kapcsolatos nehézségei miatt nem hagyatkozhatunk a szociális és egyéb készségek spontán elsajátítására. A fő nehézség az, hogy a gyermek nem képes kiválasztani a helyes, megfelelő, értelmes, utánozandó viselkedéseket. Egyforma valószínűséggel választ és utánoz szociálisan elfogadható, irreleváns, vagy nem kívánatos viselkedéseket is.

Önmagáról való tudás tanítása

- Személyi adatok tanítása

Saját és családtagok személyi adatainak (név, születési adatok, lakcím, életkor) spontán módon való elsajátítása a szociális érdeklődés hiánya miatt általában nem történik meg. Ezeket egyéni helyzetben érdemes tanítani és számítani lehet arra, hogy a megtanult adatok csoportos helyzetben való előhívását, illetve a más személynek való adatközlést is külön tanítani kell.

- Saját külső tulajdonságainak tanítása

Ahhoz hogy a gyermek saját magát más személyektől elkülönítse, illetve a gyermek saját énképét kialakítsa, szükség lehet külső tulajdonságainak szisztematikus tanítására. A külső jellemzők szemlélésére és megnevezésére fényképet és tükört használunk. A tulajdonságok megnevezésére alkalmas kifejezéseket (arcformák, szemszínek, hajformák, testalkatok, stb.) külön is tanítani kell.

- Elemi élménymegosztás tanítása

A velük történt eseményekről való beszámolást nehezíthetik az észleléssel, az oksággal és időrendiséggel, illetve a felidézéssel kapcsolatos nehézségek. Az átélt eseményeknek és azok időrendjének felidézését segíthetik a róluk készült fényképek vagy videó felvételek, naplórás, melyeknek szisztematikus alkalmazása hatékony lehet az élménymegosztás tanításában.

Kapcsolatteremtés és fenntartás

- Egyszerű szociális rutinok megtanítása

A társasági viselkedési formák (köszönés, figyelemfelkeltés, kérés) környezet számára elfogadható módjának elsajátítása, alapvető fontosságú az autizmussal élő gyermekek életében, mert a környezet számára megkönnyíti az elfogadásukat.

- Óvodán belüli egyszerűbb szociális helyzetek viselkedési szabályainak betartása

Ahhoz, hogy ezeknek a gyerekeknek szociális készségeket tanítsunk, pontos információkat kell nyújtanunk arról, hogy az emberek mit, miért tesznek. Az információknak relevánsnak kell lenniük és olyan eszközökkel kell közvetíteni, amelyeket a legkönnyebben megértenek. Ilyen eszközök lehetnek a konkrét helyzetekre, személyre szólóan megfogalmazott viselkedési szabályok. A viselkedési szabályokat egyszerű, a gyermek számára érthető szimbólumszinten prezentálhatjuk és betartásukat jutalmazással ösztönözhetjük.

- Elemi kooperáció felnőttel, gyermekkel

A kétszemélyes vagy csoportos tevékenység alapvető feltétele, hogy a résztvevők vegyék figyelembe a közös célokat, a többi személy szempontjait és cselekedeteiket ahhoz igazítsák. A kooperáció lényege, hogy a közös cél érdekében a saját célokat, vagy azok egy részét fel kell adni, az eszközöket meg kell osztani és adott időpontban, saját részfeladatot

kell végezni. Az autizmussal élő gyermekek számára ez legtöbbször túl nehéz feladat, ezért az együttműködés elemeit (közös cél kitűzése, eszközmegosztás, sorra kerülés kivárása) először kétszemélyes helyzetben, segítő felnőtt jelenlétében kell megtanítani.

A szociális fejlesztést segítő módszerek

„Babzsák” foglalkozás

A babzsákos foglalkozás egy játékos szociális-kommunikációs fejlesztő program, melynek szabályai átláthatóvá, kiszámíthatóvá teszik ezeket a csoportos helyzeteket az autizmussal élő tanulók számára is. A programot elsősorban a szociális adaptív viselkedés, illetve a kommunikáció fejlesztésére alakították ki, de más készségek fejlesztésére, gyakorlására is alkalmas.

Én-könyv

Az én-könyvbe a gyermek értelmi képességei, szimbólumszintje figyelembe vételével fényképeket, képeket ragaszthatunk, rajzolhatunk, illetve írhatunk. Természetesen van néhány téma, amelyeket minden esetben célszerű sorra venni: pl. családi kapcsolatok, óvónői és csoporttársak, személyi adatok, kedvelt tevékenységek az óvodában, erősségek és gyengeségek. Mivel az autizmussal élő embereknek nehézséget jelent a hallott információk feldolgozása, az én-könyv azért nyújt számukra nagy segítséget, mert számos, velük kapcsolatos, fontos dolog, képpel, vagy leírva megtalálható benne.

Napló

A napló egy-egy nap legfontosabb eseményeit tartalmazza, így segít az autizmussal élő személyeknek a velük történt események felidézésében, információt nyújt a pedagógusoknak és a családtagoknak a gyermek napjáról, valamint a gyermekkel folytatott beszélgetés alapját is képezheti. Óvodáskorban a szülő és az óvónő vezetheti a képes, rajzos naplót, amelyet a nap végén a gyermekkel pedagógusa vagy családja átolvas, megbeszél.

Szociális történetek

A szociális történetek olyan rövid történetek, amelyeket szülők és szakemberek készíthetnek, írhatnak az autizmussal élő személyek szociális készségeinek fejlesztésére. Ezek alkalmasak lehetnek arra, hogy az autizmussal élő személyt váratlan helyzetekre, viselkedésproblémák megelőzésére és kezelésére, társas helyzetek megértésére, új rutinok bevezetésére készítsék fel. Óvodás gyermekek esetében elsősorban képes változatban használjuk.

7.7.5 JÁTÉK

7.7.5.1 A játékfejlődés jellegzetességei:

- Jellemző a játéktárgyak nem funkcionális használata (autó kerekét pörgeti, könyvet széttépi). Egyes esetekben nem jelenik meg spontán a funkciójáték sem.

- Jellemző a beszűkült, sztereotip, repetitív játéktevékenység, illetve játék-rutinok (pörgetés, kocogtatás, sorba rendezés). Egyes gyermekek hónapokon, vagy akár éveken keresztül is egyetlen játékszkekvenciát ismétlgetnek, akár napi több órán át.
- A szimbolikus játék érettebb formái (mintha- és szerepjátékok) ritkán alakulnak ki spontán módon, emellett gyakran repetitívek és szó szerintiek. A képzeletről árulkodó verbális és nonverbális kiegészítések (mimika, gesztusok, hangok, szavak stb.) ritkán felismerhetőek spontán, változatos módon az ilyen jellegű játéokban. Egyes autizmussal élő gyermekek eljátszanak olyan játék-rutinokat, melyek a mintha-játék előrehaladott formáira emlékeztetnek; mindazonáltal a rugalmas képzelet megnyilvánulásai - beleértve az embereknek, karaktereknek, illetve életteli tárgyakkal tulajdonított mentális állapotokat - ritkák.
- Nehézségek a kortársakkal való kölcsönös játéktevékenységben: másik gyerekekkel nem kezdeményez kapcsolatot (ha igen, akkor sok esetben furcsa, nem adekvát módon), inkább az egymás melletti párhuzamos játék a jellemző.

7.7.5.2 Beavatkozás és a fejlesztés területei:

A beavatkozás célja minden esetben, hogy a gyermek komplexebb játéktevékenységre tegyen szert, vagyis spontán játéka váljon rugalmasabbá, illetve tartalmilag, térben és a szociális környezetet érintően bővüljön.

7.7.5.3 A játékeszközök megfelelő használata:

Az autizmussal élő gyermekek egy része nem ismeri fel, hogy a játéktárgy nem csupán eszköz, hanem egy másik, a valós életben előforduló tárgyat is reprezentál, emiatt gyakran fordul elő, hogy változatos, fantáziadús játék helyett tárgyakat gyűjt, sorba rak, a tárgyak eredeti funkciójától függetlenül, annak irreleváns részleteivel, vagy sajátos tulajdonságával foglalkozik, erőteljesen ragaszkodik hozzájuk. Szükséges a játékeszközök és tevékenységek funkcionális használatának tanítása, melynek érdekében a tárgyi és szociális környezetet tudatosan úgy kell szervezni, hogy aktivitásra készítse a gyermeket.

A napi struktúrán belül, az önállóan végezhető szabadidős tevékenységek repertoárjának bővítése

A spontán játszott játékok gyakori ismétlgetése szintén az autizmus gyakori tünete. Ebben az esetben érdemes a gyermek által már spontán használt eszközökhöz hasonló eszközökkel fokozatosan bővíteni repertoárját.

A játéktevékenység tanulása során a gyermek szerezzzen tapasztalatokat a környező világról

Gyakran érdemes egy-egy játék elemét újra megfogalmazva, a hozzájuk tartozó ismereteket (akár általános, akár társas kapcsolatokban használható tudáselemről van szó) egy konkrét formában a gyermek elé tárni.

Játéktevékenységen keresztül egyéb készségek, területek fejlesztése

Mivel sokszor nem lehet a spontán fejlődésre, utánzásra építeni, közvetlen nevelési módszerekre van szükség ezen a területen.

A játékon keresztül a gyermek társas és kommunikációs készségeinek fejlesztése

A játék már az óvodás korban is gyakran igényel a tevékenységben résztvevőktől magas szintű szociális érzékenységet és kommunikációs készségeket. Az autizmusból ezen a két területen mindig jelen van sérülés, ezért a játék-fejlesztés során ezt figyelembe kell venni és ha az adott tevékenységben erre lehetőség adódik, fejleszteni kell.

Kortárskapcsolatok kialakítása

Gondosan tervezett és végigvitt támogatással, az autizmussal élő gyermekeket jelentésteli és sikeres kortárs-játék tapasztalatokhoz juttathatjuk. Ez később nagy segítséget nyújthat számukra, a kortársaikkal való spontán kapcsolatok kialakításában.

7.7.6 ÖNKISZOLGÁLÁSI KÉSZSÉGEK

Az autizmussal élő óvodáskorú gyermekek gyakran kerülnek úgy óvodába, hogy elemi szintű önkiszolgálási készségeik közül néhány még nem alakult ki. Ennek egyik oka lehet a szociális terület sérülése: a gyermekek nem motiváltak a személyes környezet elismerésére, vagy nem ismerik fel saját szerepüket az önkiszolgálási, önellátási folyamatokban és az utánzásos tanulás is sérült. Az autizmusból jellemzően sérült a célvezérelt viselkedésszervezés, ami zavarhatja az önkiszolgálási folyamatok végrehajtását. Gyakran az önkiszolgálási készségek elsajátításához szükséges motoros feltételek sincsenek jelen. Szerepet játszhat a saját testből érkező szenzoros információk feldolgozási zavara is. Ezért az autizmussal élő gyermekek önkiszolgálási készségeinek tudatos kialakítása és gyakoroltatása az óvodáskor egyik legfontosabb feladata, amely a gyermek jövőbeni ellátását is meghatározhatja.

7.7.6.1 Szobatisztaság

Az autizmussal élő gyermekek esetében a szobatisztaság kialakulása során felmerülhetnek: kommunikációs nehézségek (pl. nincs eszköze arra, hogy jelezze szükségletét), szociális készségek sérülése (pl. nincs tisztában vele, hogy jeleznie kellene környezetére felé szükségleteit), a rugalmas gondolkodás sérülése (pl. ragaszkodás a pelenkához, időponthoz, helyszínhez, környezet számára indokolatlannak tűnő félelem a WC-től, stb.).

A szobatisztasági problémákkal küzdő, autizmussal élő gyermekek esetében kevésbé számolhatunk a spontán beérés lehetőségével. Érdemes minél előbb egy pontosan megtervezett szobatisztaságra szoktató programot elkezdni, majd annak tudatos és következetes végrehajtására törekedni. A szobatisztasági tréning leglényegesebb eleme az eredményes WC használat azonnali és következetes jutalmazása. Az autizmussal élő gyermekek esetében a tanítás során specifikus eljárásokat is alkalmazunk: a gyermek szintjének megfelelő kommunikációs eszközök alkalmazásával jelezzük kéréseinket, illetve

a gyermek így jelezheti szükségleteit. A WC használat egyes mozzanatainál a gyermek személyes igényeinek megfelelő módon és mennyiségben, az elért önállósági szintet minden esetben elvárva adunk segítséget.

7.7.6.2 *Étkezés*

Az autizmussal élő gyermekek esetében igen gyakoriak az étkezési problémák. A problémák eredete és megjelenése többféle lehet.

- Előfordul, hogy a gyermek elutasítja az étkezési helyzetet (nem ül le az asztalhoz, nem marad az asztalnál, az óvodában nem hajlandó enni).
- A gyermek étkezéshez szükséges alapvető készségei hiányoznak (nem tud fogni, lehetnek problémák a harapással, rágással, nyeléssel).
- A gyermek túlszelektáló gondolkodásmódjának is változatos étkezési problémák lehetnek a következményei, pl. csak bizonyos állagú, színű, formájú ételt eszik, bizonyos ételeket csak bizonyos sorrendben hajlandó elfogyasztani. Gyakori, hogy a gyermek az egyes ételféleségeket gondosan elkülöníti a tányérján, és az ételeket csak egymás után eszi meg. Lehet, hogy csak bizonyos edényből hajlandó enni, másból nem, vagy bizonyos helyen elfogyaszt egy ételt, máshol nem, stb.

Mérlegelni kell, hogy az étkezési problémák fennmaradása milyen következményekkel járhat a gyermek egészségi állapotára, illetve mennyire zavarja a gyermek és környezete közötti összhangot. Kisebbségi problémák esetén a környezet is alkalmazkodhat az apróbb étkezési devianciákhoz. A súlyosabb vagy makacsabb étkezési problémák kezelésének legelőnyösebb formája természetes helyzetben az egyéni foglalkozás.

Az alkalmazott módszerek közül említendő a fokozatos szoktatás, a túljutalmazás, amelynek képes rajzos viselkedési szabállyal és jutalmazással fokozhatjuk a hatékonyságát. Az étkezési helyzet elfogadásában segítséget jelenthet a napirend használata.

7.7.6.3 *Öltözés*

Az autizmussal élő gyermekek öltözködésével leggyakrabban az probléma, hogy a célszerűség és az ésszerűség figyelmen kívül hagyásával veszik fel ruhadarabjaikat. Másrészt jellemző az öltözködéssel kapcsolatos merev viselkedés, melynek következménye, hogy ragaszkodnak bizonyos ruhadarabjaikhoz, és nehézséget jelent számukra a ruhaváltás, illetve egyes öltözékek elhagyása.

A fejlesztés részben egyéni helyzetben történik. A megfelelő vizuális segédeszközök használata jelentősen megkönnyítheti a gyermek számára az önálló öltözködést. A ruhadarabokról készült fényképek, képek sorrendje is jelezheti az öltözködés helyes sorrendjét.

7.7.6.4 *Tisztálkodás*

Az autizmussal élő gyermekek esetében ritkán számíthatunk arra, hogy kialakulnak a tisztálkodás szükségességének felismerésén alapuló szokások, ezért gyakran eszközökkel (pl.: napirend) kell azok időpontját kijelölni. Jóllehet az óvodáskorú gyermekek általában még nem ismerik fel a tisztálkodás szükségességét, előfordulhat, hogy az autizmussal élő gyermekben ez később sem válik szükségletté.

A tisztálkodási műveletek önálló végrehajtásához szükséges lehet a folyamat apró lépésekre való felbontása, és a lépések vizuális megjelenítése.

7.7.7 PROBLÉMÁS VISELKEDÉSEK MEGELŐZÉSE ÉS KEZELÉSE

Az autizmussal élő gyermekek gyakran tanúsítanak olyan viselkedéseket, melyek környezetük számára érthetetlenek, zavaróak, elfogadhatatlanok. Tudnunk kell azonban, hogy ezek a viselkedések gyakran egyáltalán nem tudatosak, háttérükben pedig a szokásostól eltérő, alapvetően az autizmus jellegéből fakadó okok azonosíthatók. A nemkívánatos viselkedések háttérében gyakran szenzoros érzékenység, a szociális kontextus, a viselkedéssel kapcsolatos elvárások hiányos megértése, vagy éppen kommunikációs nehézségek állnak. Például olyan prekommunikatív viselkedések, melyekkel a gyermek inadaptív módon kommunikál (pl.: visítás).

Előítélet-mentes, objektív megfigyelésekre van szükségünk, melyek pontosan leírják a viselkedést, annak kontextusát, közvetlen előzményeit és következményeit. A viselkedés pontos és szisztematikus megfigyelése rendszerint segít a háttérben rejlő okok megértésében. Az információkból számos esetben - bár nem mindig - leszűrhető, hogy mi volt a problémás viselkedés oka, így megkezdhetjük a probléma oki kezelését ahelyett, hogy magát a viselkedést próbálnánk elnyomni.

A problémás viselkedések megelőzésében és kezelésében fontos szerepe van a környezet adaptálásának a gyermek megértéséhez. Ez alatt leggyakrabban a megfelelő motivációt, a gyermeki tevékenység körültekintő megszervezését, az események, cselekvések kiszámíthatóságát, a jól érthető kommunikációs interakciókat, a gyermek számára kellemetlen szenzoros ingerektől való védelmet értjük. A problémás viselkedések kezelése nagyon sok viselkedés-, valamint kognitívterápiás eljárás egységes és következetes alkalmazását jelenti a pedagógusok és a szülők részéről.

7.7.8 ÉRZÉKELÉSI-ÉSZLELÉSI ELTÉRÉSEK

Az eltérésekre minden esetben tekintettel kell lenni az óvodai munka szervezése és a gyermekekkel való foglalkozás során. A „Wing-triász” (társas viselkedés, kommunikáció, rugalmas viselkedés, gondolkodás zavara) nem magyarázza a szokatlan érzékelési területeket. A viselkedés, mely mások számára is látható („a jéghegy csúcsa”), de a viselkedés oka az érzékelés, észlelés, értelmezés, megértés fejlődési feltételeinek zavarában rejlik. A szenzoros ingerfeldolgozás, érzékelés zavarainak felmérése a viselkedésproblémák kezelésében, megelőzésében is fontos, emellett segít megérteni a látszólag érthetetlen viselkedéseket.

Az összes érzékszervet változatos módon érintheti (egyik érzékelési területen lehet túl, míg a másikon alulműködés):

Túlerzékenység (hiperszenzitivitás): különböző ingerek szélsőséges kerülése, „túl nyitott” az adott érzékelési csatorna

Alulműködés (hiposzenzitivitás): ingerkeresés, ingerek iránti túlzott érdeklődés, „letapadás”.

7.8 ELLENŐRZÉS, ÉRTÉKELÉS

7.8.1 A GYERMEK FEJLŐDÉSI ÜTEMÉNEK ELLENŐRZÉSE, A PEDAGÓGUSOK FELADATAI A NEVELŐMUNKA DOKUMENTÁLÁSÁVAL KAPCSOLATBAN

A nevelőtestület rendszeres esetmegbeszélésein team munkában keressük a lehető legjobb megoldást egy-egy gyermek esetében. Ez a team esetenként kiegészülhet a gyermeket kezelő szakorvossal, pszichológussal, vagy a szülőkkel.

A tanköteles gyermekek a Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság iskolaérettségi vizsgálatán vesznek részt. A bizottság szakvéleménye, a gyermekkel foglalkozó pedagógus, és a szülő véleménye alapján kezdi meg a gyermek tanulmányait, általában a középsúlyos értelmi fogyatékosokat nevelő általános iskolában. Néhány jól fejlődő gyermek, az enyhe fokban sérült értelmi fogyatékosok oktatását, nevelését végző általános iskolába kerül, illetve van, aki felmentettként további gyógypedagógiai óvodai csoportos ellátást kap. Az autizmus spektrum zavarral élő gyermekek esetében további egyeztetést végzünk autizmus spektrum zavarok szakirányon végzett szakemberekkel az integrálhatóság, vagy az esetleges autizmus-specifikus általános iskolai elhelyezés érdekében. A szülők, a napi beszélgetések, szülői értekezletek, szöveges jellemzések és a gyermek bemutatott munkái alapján győződhetnek meg gyermekük fejlődéséről.

A csoportban dolgozó gyógypedagógusok a tanév elején pedagógiai megfigyeléseiket írásban rögzítik (fejlődési lap + pedagógiai jellemzés). Mindezek és a gyermek pedagógiai-gyógypedagógiai-pszichológiai-orvosi vizsgálati leletei alapján készítik el, a gyermek egyéni fejlesztési tervét s tervezik a csoport munkáját. A gyermekekről folyamatosan egyéni fejlesztő naplót, a csoport közös tevékenységeiről csoportnaplót vezetnek. Munkájukra jellemző a folyamatellenőrzés: a pedagógiai vizsgálatot félévkor, év végén megismétlik.

7.8.2 FEJLŐDÉSI KÉRDŐÍVEK AZ ÁLTALÁNOS FEJLŐDÉSI SZINT FELMÉRÉSÉRE (KÉPESSÉGSZINTTŐL, FEJLESZTÉSI CÉLOKTÓL FÜGGŐEN):

Strassmeier fejlődési skála

A Strassmeier fejlődési skála öt területen méri fel a fejlődési szintet, ezek: önellátás és szociális fejlődés (A feladatsor); finommotorika (B feladatsor); nagymozgás (C feladatsor); beszéd (D feladatsor) és gondolkodás, érzékelés-észlelés (E feladatsor). Az egyes oszlopokban felülről lefelé találhatóak a feladatok, nehézségi sorrendben. A skálát 258

fogyatékos, illetve megkésett fejlődésmentű gyermek esetében próbálták ki, vizsgálták felül és korrigálták a feladatok sorrendjét, így a felmérőlap megbízhatónak tekinthető és összhangban van más fejlődési skálákkal is. Az életkori bontás megadása ugyanakkor – természetesen - meglehetősen hozzávetőleges, itt igen nagy a szórás, ezért a megadott életkori értékeket csak közelítő értékeknek tekinthetjük. Elsősorban az úgynevezett „megkésett fejlődésmentű” gyermekekre orientálódnak az értékek (a gyerekek 90%-a oldja meg a feladatot a megadott életkorban), ezért a profil-lapon a gyermek életkorának vonala a fejlődési szint normál-zónájának alsó határát jelöli ki. Az eredeti profil-lap 60 hónapos korig mér, amit kiegészítettek 84 hónapra. A profil-lapon kapott diagrammon, grafikusan kirajzolódik a gyermek aktuális életkorához viszonyított elmaradás az öt területen, emellett, mivel lehetőség van egy profil-lapon három, különböző időpontban felvett vizsgálat eredményeinek ábrázolására, a fejlődés előrehaladása is szemléltethető.

7.8.3 AUTIZMUS-SPECIFIKUS KÉRDŐÍV

Kérdőív autizmussal élő gyermekek szociális és kommunikációs készségeinek felmérésére (Kathleen Ann Quill és mtsai)

Kathleen Quill és munkatársai e kérdőívet célzottan autizmussal élő személyek szociális és kommunikációs készségeinek felmérésére dolgozták ki. A két terület tehát több helyen átfedi, át kell, hogy fedje egymást, közöttük bonyolult kölcsönhatások működnek, melyeket lehetetlen, de nem is célszerű „lebontani” egymásról. A kérdőív egy sor olyan kérdést gyűjt szisztematikus rendbe, amelynek átgondolása az autizmussal élő személyek szociális és kommunikációs fejlesztésében elengedhetetlen. Akár a fejlesztés egyik kiindulópontjaként, akár fejlődésről való visszajelentésként is használható, amennyiben egy bizonyos idő elteltével, vagy egy másik helyszínen, vagy más személyekkel stb. megismételjük. Így az az előnyünk is megvan, hogy képet kaphatunk arról, hogy a vizsgált személy milyen generalizációs problémákkal küzd. Négy alapvető csomópontot tartalmaz, melyek mindegyike további csoportokra, illetve konkrét kérdésekre bomlik a következő rendben.

- Kommunikációs és szociális viselkedés A. Szociális viselkedés: játék, változások elfogadása, viselkedésproblémák B. Kommunikatív viselkedés: formái, funkciói, receptív nyelv, stílus, kontextus C. „Felfedező” viselkedés: aktivitás, észlelés, érdeklődés, sztereotípiák, félelmek, megnyugtató D. Motiváció: kedvenc ételek, játékok, tevékenységek; különleges érdeklődés
- 1. Alapképességek kérdőíve A. Nonverbális szociális interakció: szociális figyelem, reciprok interakció, szociális szabályok, közös figyelem B. Utánzás: motoros utánzás, verbális utánzás C. Szervezés: tér, választás, idő, tevékenységváltás, várakozás, birtoklás, önmaga
- 2. Szociális készségek kérdőíve A. Játék: egyedül, másokkal párhuzamosan, másokkal kooperálva B. Készségek csoporthelyzetben: figyelem, várakozás, szerepcsere, frontális utasítások C. Közösségi szociális készségek: vásárlás, étterem, beltéri szabadidős programok, szabadtéri programok, vendégség, biztonság, egészség, ünnepek, szünidő, iskolai/munkahelyi közösség

3. Kommunikációs kérdőív A. Alapvető funkciók: kérés (saját részre), válaszadás másoknak, megjegyzés, észrevétel, információszerzés B. Szociális-emocionális készségek: érzelmek kifejezése, pro-szociális készségek, alapvető társalgási készségek (verbális és non-verbális)

7.8.4 A PROGRAMELLENŐRZÉS ÉS ÉRTÉKELÉS RENDSZERE

Ellenőrzési formák: folyamatos megfigyelés, feljegyzések készítése, nevelőtestületi megbeszélések, gyermekek cselekedeteinek, viselkedésének elemzése, fejlődési tesztek végzése, felmérése, nyomon követések. Az iskolai bevalás vizsgálata.

Az ellenőrzés részben folyamatos, részben ciklusonkénti, pl. bizonyos célzott ellenőrzés: szokások elsajátítása, munkában való részvétel; vagy egyes fejlesztési terület eredményei.

Másrészt évenkénti: a magatartás, a viselkedés változása, a képességek fejlődése, a továbbhaladás lehetőségei, stb.

Háromévente: az értékek elfogadása és az azzal azonosulás, a program erényei, hibái, az esetleges újabb kihívásoknak való megfelelés szempontjai alapján.